

VALTIOKONTTORIN JULKAISUJA | KESTÄVÄ KEHITYS, VASTUULLISUUS 9/2024

Yhteistyötä kestävä tulevaisuuden raken- tamiseksi

Yhteenveto ja näkökulmia valtionhallinnon vastuullisuusraporteista
vuodelta 2023

Netta Jakola, Katri Kanerva ja Sanja Tuovila

Kestävyys
yhdessä

Valtiokonttori
Statskontoret
State Treasury

Kuvailulehti

Julkaisija: Valtiokonttori	Julkaisupäivämäärä: 26.9.2024		
Tekijät: Netta Jakola, Katri Kanerva ja Sanja Tuovila	Julkaisun teema: Kestävä kehitys, vastuullisuus		
Julkaisun nimi: Yhteistyötä kestäväen tulevaisuuden rakentamiseksi Yhteenveto ja näkökulmia valtionhallinnon vastuullisuusraporteista vuodelta 2023	ISSN/ISBN: ISSN 2489-4761 (Valtiokonttorin julkaisuja), ISSN 2953-8432 (Yhteenveto ministeriöiden, virastojen...) / ISBN 978-951-53-3893-8		
Tiivistelmä:			
<p>Valtiokonttori julkaisi syksyllä 2021 ohjeen vastuullisuusraportoinnista. Ohjeessa suositellaan, että kaikki valtion ministeriöt, virastot ja laitokset laatisivat toiminnastaan vastuullisuusraportin vuosittain. Vastuullisuusraporteissaan organisaatiot kuvaavat, miten ne omalla ydintoiminnallaan ja -osaamisellaan edesauttavat omasta näkökulmastaan keskeisimmiksi tunnistamiensa 3–5 YK:n kestäväen kehityksen tavoitteiden toteutumista (toiminnan kädenjälki) ja sitä, kuinka ne huolehtivat toiminnastaan aiheutuvista suorista vaikutuksista toimintaympäristöönsä (toiminnan jalanjälki).</p> <p>Valtiokonttori laatii julkaistuista vastuullisuusraporteista yhteenvedon, jossa tuodaan yhteen valtion- ja julkishallinnon organisaatioiden julkaisemat vastuullisuusraportit. Yhteenvedon tarkoituksena on tarjota kokonaiskuva siitä, miten valtion- ja julkishallinnossa on edistetty kestäväen kehityksen tavoitteita vuonna 2023. Tässä yhteenvedossa on huomioitu 52 valtionhallinnon organisaation vastuullisuusraportit sekä viiden muun Valtiokonttorin ohjeistuksen mukaisesti raportoineen julkishallinnon organisaation vastuullisuusraportit.</p> <p>Tunnistetuin tavoite vuoden 2023 vastuullisuusraporteilla oli ilmastotekoja (tavoite 13). Seuraavaksi tunnistetuimmat tavoitteet olivat ihmisarvoista työtä ja talouskasvua (tavoite 8), vastuullinen kuluttaminen (tavoite 12) sekä rauha, oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto (tavoite 16). Tunnistetuimpia tavoitteita yhdistää erityisesti se, että ne vaikuttavat kaikkien organisaatioiden toimintaan ydintehtävästä riippumatta. Harvimminkin tunnistetut tavoitteet olivat ei köyhyyttä (tavoite 1) ja ei nälkää (tavoite 2). Kuten aikaisempina raportointivuosina, kaikki 17 YK:n kestäväen kehityksen tavoitetta tulivat valtion- ja julkishallinnon vastuullisuusraporteilla tunnistetuiksi.</p> <p>Suurin osa organisaatioista käsittelee raporteillaan myös toimintansa jalanjälkeä. Ekologista jalanjälkeä on käsitelty 86 prosentilla, sosiaalista 63 prosentilla ja taloudellista 49 prosentilla raporteista. Ekologisen jalanjäljen yhteydessä mainitaan useimmiten hankintojen, toimitilojen, jätteiden ja matkustamisen teemat. Sosiaalisessa jalanjäljessä korostuvat henkilöstöpolitiikan, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja monimuotoisuuden kysymykset. Taloudellisen jalanjäljen yhteydessä käsitellään erityisesti julkisen talouden kestävyyttä.</p> <p>Valtionhallinnon yhtenäistä vastuullisuusraportointia on tehty nyt kolmen vuoden ajan. Vastuullisuusraportointi on etsinyt paikkaansa monen organisaation vuosikellosta ja rutinoituu vähitellen osaksi organisaatioiden toimintaa. Tulevaisuudessa vastuullisuusraportointia haastaa erityisesti sopivien tavoitteiden ja mittarien asettaminen kestävyystyölle. Tavoitteiden asettaminen ja säännöllinen edistymisen seuranta vastuullisuusraporttien kautta on keskeinen työväline kestäväen kehityksen edistämisen vauhdittamiselle. Tarve kestäväen kehityksen edistämiseksi on edelleen suuri. YK:n globaalissa maavertailussa arvioidaan, että vain noin 16 prosenttia kestäväen kehityksen tavoitteiden alatavoitteista saavutetaan vuoteen 2030 mennessä. Kaikkien yhteiskunnan toimijoiden työtä tarvitaan kestäväen kehityksen rakentamiseksi.</p>			
Asiasanat:	kestävä kehitys, vastuullisuusraportointi, agenda2030, kestävyys, vaikuttavuus, vastuullisuus, kestävyysraportointi		
Kieli:	suomi, ruotsi	Sivumäärä:	90
Julkaisujen jakelu:	Valtiokonttori		

Description sheet

Published by: State Treasury		Release date: 26.9.2024	
Authors: Netta Jakola, Katri Kanerva ja Sanja Tuovila		Theme of publication: Kestävä kehitys, vastuullisuus	
Title of publication: Yhteistyötä kestäväen tulevaisuuden rakentamiseksi Yhteenveto ja näkökulmia valtionhallinnon vastuullisuus- raporteista vuodelta 2023		ISSN/ISBN: ISSN 2489-4761 (Valtiokonttorin julkaisuja), ISSN 2953- 8432 (Yhteenveto ministeriöiden, virastojen...) / ISBN 978-951-53-3893-8	
<p>Abstract:</p> <p>In autumn 2021, the State Treasury published its guidelines on sustainability reporting. These guidelines recommend that all central government ministries, agencies and institutions draw up annual sustainability reports on their activities. In these sustainability reports, each organisation describes how their core activities and expertise contribute to the achievement of 3–5 UN Sustainable Development Goals (SDGs) that they consider important (their handprint) and how they will address the direct impacts of their activities on their operating environment (their footprint).</p> <p>After the publication of these reports, the State Treasury prepares a summary encompassing all sustainability reports published by central government and public administration organisations. The purpose of the summary is to provide an overall picture of how the central government and Finnish public administration have promoted the UN's Sustainable Development Goals in 2023. The summary includes the sustainability reports of 52 central government organisations as well as 5 reports from other public administration organisations that have prepared their reports in accordance with the State Treasury's guidelines.</p> <p>The most identified SDG in the sustainability reports for 2023 was climate actions (SDG #13). The next most-identified SDGs were decent work and economic growth (SDG #8), responsible consumption (SDG #12) and peace, justice and strong institutions (SDG #16). These oft-cited SDGs are linked, in particular, by the fact that they affect the activities of all organisations, regardless of their core tasks. The least-identified SDGs were no poverty (SDG #1) and zero hunger (SDG #2). As in previous reporting years, all 17 SDGs of the UN were identified in the sustainability reports of central government and public administration organisations.</p> <p>Most organisations also focused on the footprint of their activities: 86% of reports addressed ecological footprints, while the figures for social and economic footprints were 63% and 49%, respectively. The most oft-mentioned themes in the ecological footprints were procurements, premises, waste, and travel, while the social footprints highlighted issues concerning personnel policy, equality, non-discrimination, and diversity. Meanwhile, the economic footprints placed particular emphasis on the sustainability of public finances.</p> <p>This is the third year that the central government has published a uniform set of sustainability reports. While sustainability reporting has sought its place in the annual clocks of many organisations, it is gradually becoming a routine part of their activities. In the future, sustainability reporting will face particular challenges in setting the right goals and indicators for sustainability work. Setting these goals and regularly monitoring their progress through sustainability reports is a key tool for accelerating the promotion of sustainable development. The need to promote sustainable development remains at a high level, as the UN's global country comparison estimates that only about 16% of SDG targets will be achieved by 2030. As such, we need to involve all levels of civic actors to build a more sustainable tomorrow.</p>			
Keywords:	sustainable development, responsibility reporting, agenda2030, sustainability, impact, responsibility, sustainability reporting		
Language:	Finnish, Swedish	Pages:	90
Publication distribution:	State Treasury		

Yhteenvedossa käytetyt lyhenteet

Tässä yhteenvedoraportissa on käytetty seuraavia lyhenteitä:

EU	Euroopan unioni
Fimea	Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus
GTK	Geologian tutkimuskeskus
Kela	Kansaneläkelaitos
LVM	Liikenne- ja viestintäministeriö
MMM	Maa- ja metsätalousministeriö
OKM	Opetus- ja kulttuuriministeriö
OM	Oikeusministeriö
PLM	Puolustusministeriö
PRH	Patentti- ja rekisterihallitus
SDG	<i>Sustainable Development Goal</i> (eng.), Yhdistyneiden kansakuntien Agenda2030-toimintaohjelman kestävän kehityksen tavoite
SM	Sisäministeriö
STM	Sosiaali- ja terveysministeriö
STUK	Säteilyturvakeskus
TEM	Työ- ja elinkeinoministeriö
Traficom	Liikenne- ja viestintävirasto
Tukes	Turvallisuus- ja kemikaalivirasto
UM	Ulkoministeriö
Valtori	Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus
Valvira	Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto
VM	Valtiovarainministeriö
VNK	Valtioneuvoston kanslia
YK	Yhdistyneet kansakunnat
YM	Ympäristöministeriö

Sisällysluettelo

Esipuhe	.....	7
1	Vastuullisuusraportointi valtiolla	8
2	Vastuullisuusraporteilla kuvataan organisaatioiden kestävän kehityksen työtä	10
2.1	Raportoineet organisaatiot.....	10
2.2	Vastuullisuusraporttien keskeiset tunnusluvut	14
2.3	Johto ja henkilöstö keskeisiä vastuullisuusraporttien työstäjiä.....	15
2.4	Tavoitteet ja mittarit vastuullisuustyön kirittäjinä	18
2.5	Vastuullisuusohjelmat, -suunnitelmat ja -strategiat.....	21
3	Kestävän kehityksen tavoitteet hallinnonaloilla	23
3.1	Valtioneuvoston kanslia	24
3.2	Ulkoministeriö	24
3.3	Oikeusministeriö	24
3.4	Sisäministeriö	25
3.5	Puolustusministeriö.....	26
3.6	Valtiovarainministeriö.....	27
3.7	Opetus- ja kulttuuriministeriö	29
3.8	Maa- ja metsätalousministeriö	30
3.9	Liikenne- ja viestintäministeriö.....	31
3.10	Työ- ja elinkeinoministeriö	32
3.11	Sosiaali- ja terveysministeriö	33
3.12	Ympäristöministeriö	34
3.13	Muu valtion- ja julkishallinto	35
3.13.1	Eduskunta	35
3.13.2	Muut organisaatiot	36
4	Valtionhallinnon kädenjälki kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi ...	39
4.1	Useimmin tunnistetut tavoitteet.....	41
4.1.1	SDG 13: Ilmastotekoja	41
4.1.2	SDG 8: Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua	44
4.1.3	SDG 12: Vastuullista kuluttamista.....	48
4.1.4	SDG 16: Rauha, oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto.....	51

4.2	Melko paljon tunnistetut tavoitteet.....	54
4.2.1	SDG 3: Terveysttä ja hyvinvointia.....	54
4.2.2	SDG 5: Sukupuolten tasa-arvo	56
4.2.3	SDG 9: Kestävää teollisuutta, innovaatioita ja infrastruktuureja	59
4.2.4	SDG 10: Eriarvoisuuden vähentäminen	61
4.2.5	SDG 17: Yhteistyö ja kumppanuus	64
4.2.6	SDG 11: Kestävät kaupungit ja yhteisöt	66
4.3	Harvimminkin tunnistetut tavoitteet.....	68
4.3.1	SDG 4: Hyvä koulutus.....	68
4.3.2	SDG 15: Maanpäällinen elämä	71
4.3.3	SDG 6: Puhdas vesi ja sanitaatio	72
4.3.4	SDG 7: Edullista ja puhdasta energiaa	74
4.3.5	SDG 14: Vedenalainen elämä	77
4.3.6	SDG 1: Ei köyhyyttä	79
4.3.7	SDG 2: Ei nälkää.....	80
5	Toiminnan jalanjälki	83
5.1	Toiminnan suorat vaikutukset toimintaympäristöön	83
5.2	Ekologinen jalanjälki	84
5.3	Sosiaalinen ja kulttuurinen jalanjälki	86
5.4	Taloudellinen jalanjälki.....	87
6	Johtopäätökset	89
Liitteet	.....	92
Lähdeluettelo	.....	106

Esipuhe

Vastuullisuusraporttien yhteenveto – ikkuna valtionhallinnon vastuullisuus- tekoihin ja ovi yhteistyölle

Valtiokonttorin laatima yhteenveto valtionhallinnon vastuullisuusraporteista kokoaa kattavasti yhteen valtion- ja julkishallinnon vastuullisuutta edistävät toimet, jotka pohjautuvat YK:n Agenda2030-toimintaohjelmaan ja sen tavoitteisiin. Yhteenveto tarjoaa kokonaiskuvan siitä, miten moninaisilla tavoilla valtion- ja julkishallinnon organisaatiot kantavat vastuuta toimintansa vaikutuksista toimintaympäristöönsä.

Vastuullisuusraportit avaavat ikkunan valtion- ja julkishallinnon toimintaan ja tuovat esiin sen, miten kestävä kehitys edistetään osana ydintoimintaa. Tämän yhteenvetoon myötä 52 valtionhallinnon organisaatiota 13 hallinnonalalta ja viisi julkishallinnon organisaatiota kertovat sitoutumisestaan vastuullisuuteen ja vastuunottoon.

Raportointi ei ainoastaan tuo esiin organisaatioiden kestävyys- ja vastuullisuustyötä, vaan se tarjoaa myös konkreettisen työkalun, jolla voidaan hallita riskejä ja tunnistaa uusia innovaatio- ja kehitysmahdollisuuksia. Vastuullisuusraportit avaavat myös ovia yhteistyölle asiakkaiden ja sidosryhmien kanssa korostaen vuorovaikutusta, vaikuttavuutta ja yhteisiä tavoitteita.

Suomessa vastuullisuus on yhä vahvemmin esillä myös julkishallinnon toiminnassa. Vaikka yritykset ovat tässä työssä olleet edellä, vastuullisuudella on yhä suurempi merkitys myös valtionhallinnon organisaatioille, joiden tehtävät pohjautuvat lainsäädäntöön. Vastuullisuusraporteissa korostuvat erityisesti ilmastoteot, vastuullinen kuluttaminen, ihmisarvoinen työ ja talouskasvu sekä hyvä hallinto. Näiden tavoitteiden edistäminen on yhteinen tehtävä kaikille organisaatioille riippumatta niiden ydintehtävästä.

Vastuullisuuden merkitys kasvaa ja kehittyy – jatkuvasti. Kestävyys ja vaikuttavuus laajentavat vastuullisuustyötä entistä kokonaisvaltaisemmaksi ja tulevaisuuteen suuntautuvaksi. Valtiokonttorin ohjeistamana vastuullisuus ja sen raportointi ovatkin ilahduttavasti löytäneet paikkansa osana valtionhallinnon organisaatioiden toimintaa. Tämä kehitys on vasta alkua, ja kaikkien yhteiskunnan toimijoiden panos on edelleen välttämätöntä kestävä kehityksen rakentamiseksi.

Liisa Räsänen
Valtiokonttorin pääjohtaja

1 Vastuullisuusraportointi valtiolla

Valtiokonttori suosittaa kaikkia valtion ministeriöitä, virastoja ja laitoksia laatimaan toiminnastaan vastuullisuusraportin vuosittain. Suositus on, että raportin laadinnassa hyödynnetään valtionhallinnon yhtenäistä vastuullisuusraportoinnin viitekehystä, joka on kuvattu Valtiokonttorin syyskuussa 2021 antamassa ohjeessa *Vastuullisuusraportointi valtionhallinnossa* (VK/62429/00.00.00.01/2021).

Valtionhallintoon kuuluvat ministeriöt sekä niiden alaiset virastot ja laitokset. Valtionhallinnon organisaatorakenteen visualisointi sekä sanastoa on saatavilla osoitteessa tutkihallintoa.fi. Myös osoitteesta suomi.fi on saatavilla tietoa valtion keskushallinnosta.

Valtiokonttori laatii julkaistuja vastuullisuusraporteista valtiotasoisesta yhteenvedon ohjeistuksen mukaisesti. Yhteenvedon tavoitteena on luoda kokonaiskuva valtion- ja julkishallinnon työstä kestävästä kehityksestä edistämiseksi. Yhteenvedo toimii ennen kaikkea kokoavana asiakirjana, joka tuo samoihin kansiin vastuullisuusraporttien keskeisimmät sisällöt. Yhteenvedon tarkoituksena ei siten ole vastuullisuusraporttien tarkastus, arviointi tai varmennus, eivätkä valtionhallinnon vastuullisuusraportit ole osa virallisraportointia. Tähän yhteenvedoon on tuotu mukaan myös muiden julkishallinnon organisaatioiden vastuullisuusraportit, joissa hyödynnetään Valtiokonttorin ohjeistusta. Yhteenvedo sisältää suoria lainauksia raportoivien organisaatioiden vastuullisuusraporteilta tai toimintakertomuksilta.

Valtiokonttorin ohjeistuksen mukaisesti vastuullisuusraportit rakennetaan kahden keskeisen käsitteen ympärille. Toiminnan **kädenjäljellä** tarkoitetaan organisaation omalla ydintoiminnalla ja siihen liittyvillä valinnoilla aikaansaatuja positiivisia vaikutuksia, jotka edistävät YK:n Agenda2030-toimintaohjelman kestävästä kehityksestä tavoitteita. Tarkoituksena ei kuitenkaan ole, että organisaatiot raportoisivat toimintansa vaikutuksista kaikkiin kestävästä kehityksestä tavoitteisiin. Valtiokonttorin ohjeistuksessa suositellaan, että organisaatiot tunnustaisivat oman toimintansa kannalta keskeisimmät kestävästä kehityksestä tavoitteet, joiden saavuttamiseen organisaatiot voivat merkittävimmin vaikuttaa. Rajaus auttaa keskittymään ja kohdentamaan rajallisia resursseja niihin osa-alueisiin, joihin organisaatio voi merkittävimmin omalla toiminnallaan vaikuttaa.

Yhdistyneiden kansakuntien Agenda2030-toimintaohjelma on globaali viitekehys kestävästä kehityksestä työlle vuosille 2015–2030. Toimintaohjelma sisältää 17 kestävästä kehityksestä tavoitetta. Osoitteesta kestava-kehitys.fi on saatavilla lisätieto kestävästä kehityksestä tavoitteista ja toimintaohjelmasta.

Toisella viitekehityksen keskeisellä käsitteellä eli toiminnan **jalanjäljellä** viitataan raportoivan organisaation aiheuttamiin suoriin vaikutuksiin. Jalanjälkeä kuvataan usein kolmijaon avulla – suorat vaikutukset jaotellaan ekologisiin, sosiaalisiin ja taloudellisiin osa-alueisiin. Enenevässä määrin kolmijaon rinnalle on noussut myös kulttuurinen osa-alue. Siinä missä kädenjäljen käsitteellä on tarkoitus ohjata organisaatioita vahvistamaan toimintansa positiivisia vaikutuksia, jalanjäljen käsite kannustaa toiminnan negatiivisten vaikutusten pienentämiseen.

Vastuullisuusraportoinnin tarkoitus on toimia työvälineenä raportoivalle organisaatiolle. Parhaimmillaan vastuullisuusraportti vastaa kahteen keskeiseen tarkoitukseen:

1. Raportointi kiinnittää organisaation huomion omiin mahdollisuuksiinsa kestävästä kehityksestä edistämiseksi ja omien kielteisten vaikutusten pienentämiseksi. Vuosittainen raportointi on alusta, jolla organisaatio voi seurata työnsä edistymistä, onnistumisia ja haasteita.
2. Raportoinnin avulla organisaatio voi kertoa avoimesti ja läpinäkyvästi muulle yhteiskunnalle siitä, miten se on omalla toiminnallaan edistänyt kestävästä kehityksestä ja toiminut vastuullisesti.

Vastuullisuusraportoinnilla tavoitellaan ennen kaikkea kestävyys- ja vastuullisuustyön systemaattista edistämistä, eikä raporteilla siten ole itseisarvoa. Kun valtionhallinnon yhtenäistä vastuullisuusraportointia on toteutettu nyt kolmatta kertaa, on toiminnan systematisointia jo mahdollista arvioida myös tässä yhteenvedossa.

2 Vastuullisuusraporteilla kuvataan organisaatioiden kestävän kehityksen työtä

2.1 Raportoineet organisaatiot

Tässä vuoden 2023 vastuullisuusraporttien yhteenvedossa tuodaan yksiin kansiin 57 vastuullisuusraporttia. Yhteenvedossa on pääsääntöisesti huomioitu ne raportit, joissa on sovellettu Valtiokonttorin antamaa ohjetta, jotka on julkaistu kesäkuun 2024 loppuun mennessä ja joista Valtiokonttori on saanut tiedon. Määräaikään mennessä vastuullisuusraportteja saapui kolmeltatoista hallinnonalalta (yhteensä 52 kappaletta) ja lisäksi viideltä valtionhallinnon ulkopuoliselta organisaatiolta. Tasavallan presidentin kanslia oli hallinnonaloista ainoa, jolta ei julkaistu vastuullisuusraporttia vuodelta 2023.

Tässä yhteenvedossa on huomioitu seuraavien valtionhallinnon sekä julkishallinnon organisaatioiden vastuullisuusraportit:

Valtioneuvoston kanslian hallinnonala

- Valtioneuvoston kanslia

Ulkoministeriön hallinnonala

- Ulkoministeriö

Oikeusministeriön hallinnonala

- Oikeusministeriö
- Rikosseuraamuslaitos
- Tuomioistuinlaitos
- Ulosottolaitos ja Konkurssiasiamiehen toimisto

Sisäministeriön hallinnonala

- Kriisinhallintakeskus (CMC Finland)
- Maahanmuuttovirasto
- Rajavartiolaitos

Puolustusministeriön hallinnonala

- Puolustusministeriö ja Puolustusvoimat

Valtiovarainministeriön hallinnonala

- Aluehallintovirastot
- Rahoitusvakausvirasto
- Tilastokeskus
- Tulli
- Valtiokonttori
- Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus Palkeet

- Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori
- Valtiovarainministeriö
- Verohallinto

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

- Kansallisarkisto
- Museovirasto
- Opetushallitus
- Opetus- ja kulttuuriministeriö
- Saavutettavuuskirjasto Celia
- Suomen Akatemia
- Suomenlinnan hoitokunta

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

- Luonnonvarakeskus
- Maanmittauslaitos
- Ruokavirasto

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala

- Ilmatieteen laitos
- Liikenne- ja viestintäministeriö
- Liikenne- ja viestintävirasto Traficom
- Väylävirasto

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala

- Business Finland
- Energiavirasto
- Geologian tutkimuskeskus
- Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- Patentti- ja rekisterihallitus
- Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes
- Työ- ja elinkeinoministeriö

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön hallinnonala

- Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea
- Niuvanniemen sairaala

- Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira
- Sosiaali- ja terveysministeriö
- Säteilyturvakeskus
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
- Vanhan Vaasan sairaala

Ympäristöministeriön hallinnonala

- Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus
- Suomen ympäristökeskus
- Ympäristöministeriö

Muu valtion- ja julkishallinto

- **Eduskunnan hallinnonala**
  - Eduskunnan kanslia
  - Valtiontalouden tarkastusvirasto
- **Muut organisaatiot**
  - HAUS kehittämiskeskus
  - Kansaneläkelaitos Kela
  - Senaatti-konserni
  - Suomen metsäkeskus
  - Työterveyslaitos

Tunnistettuja kestäväen kehityksen tavoitteita ja vastuullisuusraportin tuottaneita kirjanpitoyksiköitä voi tarkastella omalla sivullaan osoitteessa tutkihallintoa.fi.

Tässä yhteenvedossa raportoinnin kattavuutta tarkastellaan kirjanpitoyksikkötasolla keskittyen pääsääntöisesti valtioneuvoston alaiseen toimintaan. Kirjanpitoyksikkötasoinen tarkastelu perustuu valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) jaotteluun, jonka mukaisesti kirjanpitoyksiköitä ovat toiminnallisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukaiset kokonaisuudet. Valtionhallinnon vastuullisuusraportoinnin viitekehyksen mukaisesti vastuullisuusraportin voi laatia organisaatioiden harkinnan perusteella joko hallinnonala-, kirjanpitoyksikkö- tai virastotasolla.

Kirjanpitoyksiköt laativat toiminnastaan tilinpäätöksen, joten kirjanpitoyksikkötaso voi olla joillekin organisaatioille luonteva raportoinnin taso, mutta vastuullisuusraportin luonteesta johtuen kaikissa tapauksissa näin ei ole. Vastuullisuusraportin laadintaohjeessa suositetaan valitsemaan 3–5 kestäväen kehityksen tavoitetta, joita raportoiva organisaatio voi toiminnallaan merkittävimmin edistää. On mahdollista, että tämän tyyppinen rajuus onnistuu kirjanpitoyksikkötasolla, mikäli kirjanpitoyksikön organisaatioiden tehtäväkentät ovat keskenään samankaltaisia. Kuitenkin toisinaan kirjanpitoyksikön sisällä ydintoiminnot vaihtelevat niin, että organisaatioiden kestävyystyön raportoiminen yhteisten valittujen kestäväen kehityksen tavoitteiden kautta ei

onnistu. Lisäksi voi olla, että kirjanpitoyksikön organisaatioiden sidosryhmät eroavat toisiinsa nähden, jolloin vastuullisuusraportti on syytä tehdä organisaatiotasoisesti.

Vuoden 2023 vastuullisuusraporttien joukossa on esimerkkejä kaikista kolmesta toteutusvaihtoehdosta (ks. Taulukko 1), kuten aikaisempinakin vuosina. Esimerkiksi puolustushallinto on laatinut kaikkina kolmena raportointivuotena hallinnonalakohtaisen raportin, joka sisältää sekä puolustusministeriön että Puolustusvoimien toiminnan kuvauksen. Esimerkiksi Terveystieteiden tutkimuskeskus on sellainen kirjanpitoyksikkö, josta julkaistiin useampia raportteja. Valtiovarainministeriö on puolestaan kuvannut toimintansa kestävyttä osana toimintakertomustaan, joten ministeriöllä ei ole erillistä vastuullisuusraporttia.

”Toiminnan tuloksellisuuden raportoinnin yhteydessä kuvataan myös valtiovarainministeriön toiminnan kytkös kestävän kehityksen tavoitteisiin ja niiden alatavoitteisiin.”

Taulukko 1: Julkaistut vastuullisuusraportit valtioneuvostossa

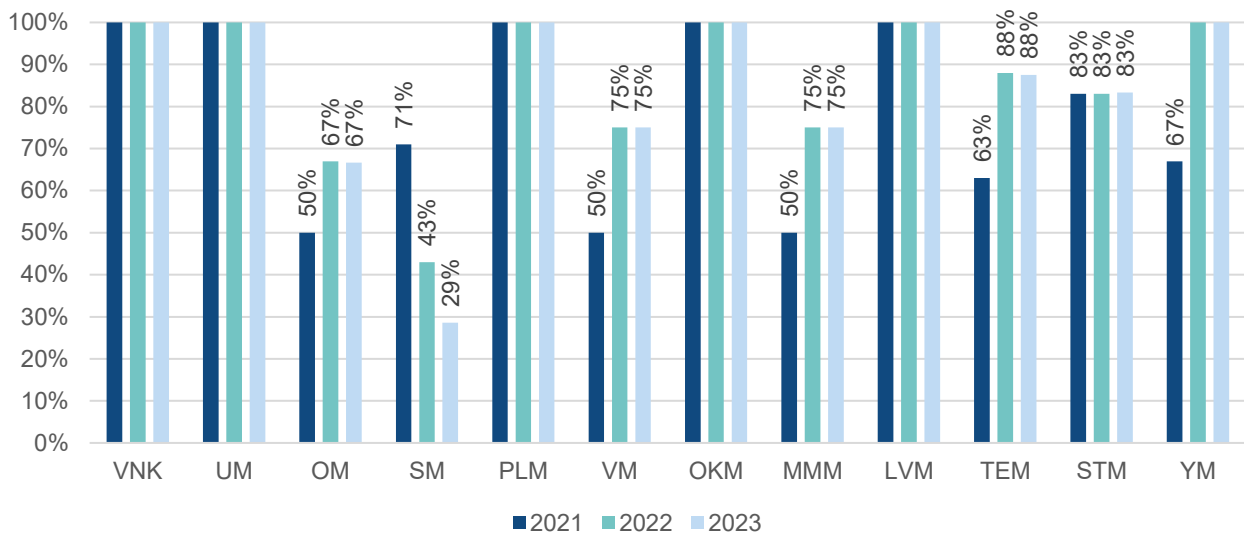
Hallinnonala	Julkaistuja raportteja*	Raportin julkais- seet kirjanpito- yksiköt**	Kirjanpitoysi- köt yhteensä	Raportin julkais- seiden kirjanpi- toyksiköiden osuus %
Valtioneuvoston kanslia	1	1	1	100 %
Ulkoministeriö	1	1	1	100 %
Oikeusministeriö	4	4	6	67 %
Sisäministeriö	3	2	7	29 %
Puolustusministeriö	1	2	2	100 %
Valtiovarainministeriö	9	9	12	75 %
Opetus- ja kulttuuriministeriö	7	6	6	100 %
Maa- ja metsätalousministeriö	3	3	4	75 %
Liikenne- ja viestintäministeriö	4	4	4	100 %
Työ- ja elinkeinoministeriö	7	7	8	88 %
Sosiaali- ja terveysministeriö	7	5	6	83 %
Ympäristöministeriö	3	3	3	100 %
Yhteensä	50	47	60	78 %
*Tässä sarakkeessa esitetyt luvut sisältävät hallinnonalalla julkaistujen raporttien määrän kokonaisuudessaan riippumatta siitä, onko raportit toteutettu hallinnonala-, virasto- tai kirjanpitoyksikkötasolla. Tästä syystä tässä sarakkeessa esitetty luku voi olla suurempi kuin hallinnonalalla olevien kirjanpitoyksiköiden määrä on.				
**Tässä sarakkeessa esitetyt luvut sisältävät hallinnonalalla julkaistujen raporttien määrän kirjanpitoyksikkötasolla. Yhdestä kirjanpitoyksiköstä voi olla tuotettu useampi erillinen raportti.				

Hallinnonaloittain tarkasteltuna valtioneuvoston kanslian, ulkoministeriön, puolustusministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön sekä ympäristöministeriön hallinnonaloilla jokainen kirjanpitoyksikkö on tehnyt vastuullisuusraportin vuonna 2023. Näistä hallinnonaloista kolmella viidestä on kuitenkin vain yksi kirjanpitoyksikkö, mikä selittää raportoinnin kattavuutta. Muilla hallinnonaloilla raportoinnin kattavuus vaihteli vuonna 2023 29–88 prosentin välillä. Tarkasteltaessa raportoinnin kattavuutta hallinnonaloittain on huomattava, että

kirjanpitoyksiköiden määrä eri hallinnonaloilla vaihtelee suuresti. Pienimmillä hallinnonaloilla on vain yksi kirjanpitoyksikkö, kun suurimmalla hallinnonalalla eli valtiovarainministeriön hallinnonalalla on kaksitoista kirjanpitoyksikköä.

Vuonna 2022 vastuullisuusraporttien yhteenvedossa huomioitiin yhteensä 56 raporttia, joista 52 oli valtionhallinnosta ja neljä raporttia muista julkishallinnon organisaatioista. Vuonna 2021 vastuullisuusraportteja huomioitiin 49 valtionhallinnon organisaatiolta ja lisäksi kolme muista julkishallinnon organisaatioista. Tässä yhteenvedossa puolestaan tarkastellaan 57 raporttia, joista 52 on valtionhallinnosta ja viisi raporttia on muista julkishallinnon organisaatioista. Julkaistujen raporttien määrä on hieman vaihdellut vuosittain, mutta pysynyt kuitenkin melko tasaisena. Suuria vaihteluja raporttoineiden organisaatioiden määrässä ei ole ollut, mikä voi viitata raportoinnin vakiintumiseen. Ainoastaan sisäministeriön hallinnonalalla raportoinnin kattavuus on laskenut, kun muilla hallinnonaloilla kattavuus on pysynyt tasaisena tai kasvanut.

Kuvio 1: Vastuullisuusraportin julkaisseiden kirjanpitoyksiköiden osuus hallinnonalan kaikista kirjanpitoyksiköistä (%) vuosina 2021, 2022 ja 2023

2.2 Vastuullisuusraporttien keskeiset tunnusluvut

Valtiokonttorin ohjeistuksessa tarjotaan eväitä raportin sisältöön sekä esimerkkipohja, jota organisaatiot voivat halutessaan hyödyntää vastuullisuusraportoinnissaan. Organisaatiot voivat kuitenkin itse valita, missä muodossa ja kuinka laajan vastuullisuusraportin ne tuottavat.

Vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa yleisin toteutusmuoto oli PDF-raportti, joita oli 58 prosenttia raporteista. Reilu kolmasosa (33 %) vastuullisuusraporteista oli verkkosivupohjaisia. Viisi organisaatiota (9 %) tuotti sekä PDF-muotoisen että verkkosivupohjaisen raportin. Vuoteen 2022 verrattuna verkkosivupohjaisten raporttien osuus kasvanut hieman (2022: 29 %) ja vastaavasti PDF-muotoisten raporttien vähentynyt (2022: 66 %). Verkkosivupohjaisten raporttien osuuden kasvua voi selittää se, että verkkosivupohjainen ratkaisu voi olla PDF-raporttia saavutettavampi. Lisäksi verkkosivupohjaisen raportin voi rakentaa hyvinkin visuaaliseksi ja kiinteäksi osaksi organisaation verkkosivuja, mikä voi myös selittää verkkosivupohjaisten raporttien yleistymistä.

Suomenkielisen raportin lisäksi raporttoineista organisaatioista 30 prosenttia julkaisi ruotsinkielisen version ja 21 prosenttia englanninkielisen version vastuullisuusraportistaan. Valtiokonttorin ohjeistuksessa ei oteta kantaa siihen, onko raporttia syytä käntää. Kieliversioiden tarpeellisuuteen vaikuttavat organisaation tehtäväkenttä ja sidosryhmät. Kieliversioiden kohdalla on myös mahdollista käntää esimerkiksi lyhyt tiivistelmä raportin keskeisistä sisällöistä, mikäli organisaatio ei näe tarvetta koko raportin käntämiseksi.

Vastuullisuusraporttien keskimääräinen sivupituus vuonna 2023 oli 24 sivua ja keskimääräinen merkkimäärä 53 539 merkkiä. Sivu- ja merkkimääräkohtaiset laajuudet on laskettu kaikkien tässä yhteenvedossa huomioidujen 57 raportin pohjalta eli myös verkkosivupohjaiset raportit on otettu huomioon, toisin kuin vuonna 2022.

Sivu- ja merkkimäärät ovat samansuuntaisia kuin vuonna 2022, jolloin keskimääräinen sivupituus oli 27 sivua ja keskimääräinen merkkimäärä 47 468 merkkiä.

Valtiokonttorin ohjeistuksessa suositellaan tunnistamaan organisaation oman toiminnan näkökulmasta sellaiset 3–5 YK:n kestävän kehityksen tavoitetta, joihin organisaatiolla on merkittävintä vaikuttavuutta oman ydin toimintansa kautta. Tarkoituksenmukaista on raportoida näistä tunnistetuista tavoitteista vuositasolla, jolloin työn edistymistä on luontevaa seurata. Koska kestävyys- ja vastuullisuusraportointi ovat melko tuoreita raportoinnin muotoja, on luonnollista huomata muutostarpeita tunnistetuissa tavoitteissa. Vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa yhdeksän (16 %) raportoinutta organisaatiota teki muutoksia tunnistamiinsa tavoitteisiin vuoden 2022 raportointikierrökseen verrattuna. Vuoteen 2022 (2022: 13 organisaatiota, 25 %) verrattuna pienempi määrä organisaatioita teki muutoksia tunnistamiinsa tavoitteisiin. Muun muassa Rahoitusvakausvirasto kertoo raportillaan, kuinka virastossa on huomattu tarve tarkentaa kädenjälkitavoitteita. Kuten Rahoitusvakausviraston tapauksessa, usein muutostarpeet liittyvät juuri siihen, että tarkennetaan, onko organisaation toiminnalla aitoa vaikuttavuutta kädenjälkitavoitteeseen vai onko kyseessä mahdollisuus pienentää organisaation jalanjälkeä.

”Helmikuussa 2024 vastuullisuusraportin valmistelussa mukana olleet asiantuntijat toivat johtoryhmälle keskusteltavaksi ehdotuksen siitä, että valittuihin YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin tehtäisiin tarkennus. Raportin laadinnan yhteydessä on ilmennyt, että YK:n kestävän kehityksen 12. tavoitteeseen, eli vastuulliseen kuluttamiseen, ja viraston jalanjälkeen liittyvät seikat ovat osin päälekkäisiä. Lisäksi viraston mahdollisuudet vaikuttaa kulutuksen vastuullisuuteen hankintojensa kautta ovat varsin pienet. On myös tarkoituksenmukaista, että virasto voi edistää vastuullisuustavoitteiden saavuttamista tehtäviensä kautta. Johtoryhmä hyväksyi muutosehdotuksen maaliskuussa 2024.”

2.3 Johto ja henkilöstö keskeisiä vastuullisuusraporttien työstäjiä

Valtiokonttorin ohjeistuksessa suositellaan, että vastuullisuusraportin toteutukseen osallistuisi mahdollisuuksien mukaan henkilöitä eri puolilta organisaatiota. Lisäksi ohjeistuksessa suositellaan vastuullisuusraportointia toteuttavien henkilöiden säännöllistä vaihtamista.

Vastuullisuusraporttien laadinnan kuvauksien perusteella vastuullisuusraportin toteuttaa usein organisaation sisäinen työryhmä tai verkosto, joka huolehtii vastuullisuusraportoinnin sisällöstä, keskeisistä käytännön kysymyksistä sekä työn esittelemisestä johdolle. Esimerkiksi Tuomioistuinlaitos ja Energiavirasto kertovat raporteillaan verkostoistaan.

”Edellisinä vuosina vastuullisuusraportin luonnostelu on tehty virkatyönä Tuomioistuinvirastossa. Virastossa on kuitenkin tunnistettu tarve tuomioistuinten vahvemmalle sitouttamiselle vastuullisuustyöhön. [– –] Tärkeiden tavoitteiden edistämiseksi Tuomioistuinvirasto on 8.9.2023 tehdyllä päätöksellä asettanut pysyvän verkoston, jonka tehtävänä on edistää koko tuomioistuinlaitoksen kestävän kehityksen tavoitteita ja kehittää vastuullisuusraportointia.”

”Vastuullisuusraportointia ja vastuullisuuden kehittämistä hoitaa Energiavirastossa verkosto, jossa on mukana asiantuntijoita kaikista ryhmistä sekä viraston ylijohdaja. Vastuullisuusraportointia johtaa viraston talouspäällikkö. Vastuullistavoitteiden tunnistamiseen on osallistunut laaja joukko asiantuntijoita eri tehtäväalueilta.”

Joissain organisaatioissa työryhmät eivät välttämättä ole suoraan kytköksissä vastuullisuusraportointiin vaan laajemmin organisaation kestävän kehityksen työhön. Tällöin ryhmän toiminta ei ole sidottu ainoastaan vastuullisuusraportoinnin kokoamiseen ajankohtaan vaan toimii ympärivuotisena ja tukee pitkäjänteisyyttä organisaation vastuullisuustyössä. Opetushallitus kuvaa vastuullisuusraportillaan kestävää kehitystä edistävää työryhmäänsä.

”Vuoden 2023 alussa organisoiduimme kestävän kehityksen toimissamme siten, että Agenda 2030 -työryhmän tehtäväksi määrittelimme oman kestävän kehityksen

toimintamme kehittämisen ja siitä raportoinnin. Kestävän kehityksen vahvistamisen koordinointi kasvatuksessa, koulutuksessa ja kansainvälistymisessä tehdään puolestaan osana vaikuttavuustoimintaamme.”

Myös Suomen Akatemia kertoo raportillaan vastuullisuusraportoinnin ja kestävän kehityksen työryhmänsä toiminnasta.

”Akatemian johto asetti vuoden 2023 alussa vastuullisuusraportoinnin ja kestävän kehityksen työryhmän, jossa on edustettuna johtoa ja asiantuntijoita Akatemian eri vastuualueilta. Ryhmän tehtävänä on tukea ja seurata vastuullisuuteen ja kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen liittyviä toimia Akatemiassa. Vuoden aikana työryhmä on keskittynyt toimissaan vastuullisuusraportoinnin kehittämiseen, kestävästä kehityksestä kuvaavien mittareiden identifiointiin sekä tietoisuuden lisäämiseen vastuullisuudesta ja kestävästä kehityksestä.”

Myös erilaiset ympäristötyöryhmät ovat raporttien mukaan melko yleisiä. Lisäksi organisaatioissa voi olla muita työryhmiä, jotka keskittyvät esimerkiksi sosiaalisen vastuullisuuden teemoihin. Esimerkiksi Kela kertoo vastuullisuusraportillaan vuonna 2023 perustetusta DEI-työryhmästä¹ ja avaa laajemmin organisaation monimuotoisuuden eteen tekemää työtä.

”Keskeinen monimuotoisuutta, yhdenvertaisuutta ja osallisuutta Kelan rakenteisiin vievä toimi vuonna 2023 oli se, että perustimme DEI-työryhmän. Sen tärkeimpänä tavoitteena on tuoda monimuotoisuusosaamista ja yhdenvertaisuuden toteutumista osaksi arjen toimintoja. Työryhmä koostuu tällä hetkellä Kelan johdon tukiyksikön, palvelutoiminnan sekä henkilöstöpalvelujen edustajista.”

”Monimuotoisuustyötä tukemaan marraskuussa 2023 järjestettiin Kelan ensimmäinen henkilöstölle suunnattu Monimuotoisuuspäivä. Monimuotoisuuspäivässä puhuimme työyhteisön monimuotoisuuden eri puolista. Päivän tavoitteena oli lisätä tietoisuutta työyhteisön moninaisuudesta ja sen huomioimisesta sekä tukea yksilöä ja yhteisöä toimimaan kunnioittavammin toisiaan kohtaan. Päivän aikana keskusteltiin myös siitä, millaisessa työyhteisössä haluamme Kelassa työskennellä ja miten rakennamme monimuotoisuudesta vahvuuden. Päivään osallistui noin sata kelalaista ja siitä saadun palautteen mukaan päivää pidettiin erittäin onnistuneena ja tarpeellisena sekä toivottavana myös jatkossa. Monimuotoisuuspäivän sisältöjä jaetaan Kelan intranetissä vuoden 2024 aika ja näin kaikki kelalaiset pääsevät osalliseksi päivän antiin.”

Verkostot ja työryhmät edustavat kuitenkin vain tiettyä asiantuntemusta organisaatioissa. Näin ollen muun henkilöstön ajatuksia ja näkemyksiä organisaation kestävyystyöstä on usein tarpeen kysyä ja henkilöstöä tuoda mukaan vastuullisuustyöhön, jotta organisaation koko potentiaali on mahdollista saada käyttöön. Tällöin on myös mahdollista luoda tunnetta siitä, että vastuullisuustyö on koko organisaatiota yhdistävä teema-aihe, jossa kaikkien asiantuntemus on tarpeen. Esimerkiksi Tulli kertoo raportillaan aktiivisesta aloitekanavastaan, kun taas Patentti- ja rekisterihallituksessa ideoita seuraavan vuoden vastuullisuustekoihin on pyydetty suoraan henkilöstöltä.

”Tullin vastuullisuus näkyy myös aloitekykyisessä henkilöstössä ja Tullin aloitekanavassa. Tullissa avattiin 2022 syksyllä aloitekanava, johon kuka tahansa tullilainen voi lisätä oman esimerkiksi asiakkaiden toimia hyödyttävän aloitteensa. Kanavan käyttö on ollut tasaisessa tahdissa vuoden 2023 aikana. Vuoden 2023 loppuun mennessä Tullissa oli tehty lähes 100 aloitetta ja näistä hyväksytyt toteutukseen yli 20 aloitetta. Hyväksytyt aloitteet ovat olleet innovatiivisia ja tuoneet konkreettisia apua Tullin työhön. Kaiken kaikkiaan aloitteiden myötä työnteko sujuvoituu entisestään ja asiakkaita pystytään palvelemaan yhä paremmin. Ensimmäistä kertaa Tullissa myös palkittiin kaksi parasta aloitteentekijää. Palkitut saivat 250 euroa ja Aloitteentekijä 2023 -diplomin. Nämä parhaat aloitteet koskivat selkokuvien käyttöä erityisryhmien palvelun kehittämisessä ja suosittua Tullilaskurin kehittämistä yhä

---

¹ Lyhenne DEI tulee englanninkielisistä sanoista *diversity*, *equity* ja *inclusion* ja sillä tarkoitetaan yleisesti sosiaalisen vastuun työtä, jolla pyritään edistämään esimerkiksi organisaation monimuotoisuutta, tasavertaisuutta ja inklusiota.

vastuullisemmaksi. *Jatkossakin aloitteita palkitaan, ja muun muassa tällä tavalla henkilöstöä kannustetaan ideoimaan.*”

”PRH:n henkilöstöltä pyydettiin vuoden 2023 aikana ehdotuksia PRH:n vastuullisuustavoitteita edistäviksi teoiksi. Ehdotuksia tuli 78. Johto käsitteli ehdotukset ja valitsi osan niistä edistettäviksi toimenpiteiksi vuodesta 2024 alkaen. Parhaat ehdotukset palkittiin elokuvaluilla.”

Henkilöstön sitouttamisen lisäksi joissain organisaatioissa myös tiimien yhteistyötä on hyödynnetty vastuullisuustavoitteiden saavuttamiseksi. Erityisesti organisaatioissa, jotka ovat melko suuria ja joissa on paljon erilaista toimintaa, voi tiimien oma ideointi vastuullisuusteoiksi olla erityisen hyödyllistä. Maanmittauslaitos kertoo raportillaan tiimien valitsemista tiimikohtaisista vastuullisuusteoista.

”Vuonna 2023 jokainen Maanmittauslaitoksen tiimi sai tehtäväkseen valita tulevaisuuskeskustelun yhteydessä oman vastuullisuusteon. Kannustimme tiimejä valitsemaan yhteishenkeä ja yhteistä hyvää edistävän, konkreettisen ja tiiminsä näköisen vastuullisuusteon. Tavoitteena oli tuoda vastuullisuus lähemmäs jokaisen työtä ja työpaikan arkea. Tekojen toteutumista käsiteltiin vuotta koskevissa arviointikeskusteluissa. Valittujen vastuullisuusteokojen kirjo oli laaja. Tiimit esimerkiksi sitoutuivat maastotöiden yhteydessä keräämään roskaa ja ilmoittamaan vieraslahjavainnoista, perehtyivät kestäväen kehityksen mukaisiin ohjelmistokehitys- ja testausperiaatteisiin, säästivät sähköä ja paperia sekä järjestivät yhteisöllisyyttä lisääviä tapahtumia. Monessa tiimissä myös päätettiin edistää tiedonkulkua tai työhyvinvointia. Syksyllä järjestimme Oivaltavin vastuullisuusteko -äänestyksen, jossa kaikki maanmittauslaitoslaiset saivat antaa äänensä omalle suosikilleen.”

Tiimien työskentelyn ohella myös yksilöitä on syytä kannustaa pohtimaan oman työnsä kestävyysnäkökulmia. Esimerkiksi Kansallisarkisto kertoo raportillaan henkilöstön henkilökohtaisista kestäväen kehityksen tavoitteista.

”Kansallisarkisto huolehtii henkilöstönsä osaamisen kehittämistä. Henkilöstöä kannustetaan kokeilemaan ja tekemään asioita uudella tavalla sekä parantamaan organisaation ja henkilöstön omaa osaamista. Vuonna 2023 jokaiselle arkistolaiselle kirjattiin Osaava-järjestelmään digitalisaatioon, yhdessä tekemiseen, asiakaslähtöisyyteen ja kestäväen kehitykseen liittyvät henkilökohtaiset tavoitteet. Kannustamalla henkilöstöä kokeilemaan löydettiin esimerkiksi uusia tehokkaampia työmenetelmiä, joilla edistetään hyvää hallintoa.”

Siinä missä on tärkeää kannustaa henkilöstöä niin yksilönä kuin tiimeinä ideoimaan sitä, millä tavoin vastuullisuus- ja kestävyysnäkökulmat vaikuttavat omaan työhön ja miten kestäväen kehitystä voisi omalla työllä edistää, on tärkeää myös tarjota tukea ja tietoa kestävyysnäkökulmien huomioimiseksi. Erilaiset organisaation sisäiset ohjeistukset, tietopakettit ja henkilöstölle suunnatut tietoisut voivat auttaa kestävyystyön edistämässä ja myös herättää uusia ideoita henkilöstön keskuudessa. Business Finland kertoo raportillaan vuonna 2023 käyttöön otetusta organisaation sisäisestä vastuullisuuden käsikirjasta.

”Business Finland on ottanut käyttöön henkilöstölle vastuullisuuden käsikirjan (Sustainability Handbook) yhtenäistämään ja lisäämään ymmärrystä siitä, mitä vastuullisuus tarkoittaa Business Finlandin kontekstissa. Käsikirjaan on koottu Business Finlandin tasoiset vastuullisuuteen liittyvät linjaukset ja ohjeistukset sekä nykyiset toimintatavat eri palvelualueilla. Tähän liittyen on järjestetty valmennuksia sekä verkkokurssi. Business Finland julkaisi vuoden 2023 alussa myös kestävien tapahtumien oppaan (Sustainable events guide). Se sisältää suuntaviivat kestävien valintojen tekemiseen tapahtuman järjestämisprosessin alusta loppuun.”

Vanhan Vaasan sairaalan vastuullisuusraportilla kuvataan, kuinka vastuullisuusraportti voi myös toimia henkilöstön tietopaketina.

”Vastuullisuusraportti toimii myös työkaluna henkilöstön kouluttamisessa ja motivoinnissa. Raportin avulla voimme osoittaa, mitä sairaalan vastuullisuustyö konkreettisesti tarkoittaa ja miten reagoimme tasa-arvo- ja ympäristöongelmiin.”

Johdon tuki organisaatioiden vastuullisuus- ja kestävyystyölle on ratkaisevan tärkeää. Raporteista käy ilmi, että johdolla on useassa organisaatiossa tärkeä rooli esimerkiksi tunnistettujen tavoitteiden vahvistamisessa,

strategisessa ohjauksessa sekä vastuullisuustyön integroimisessa organisaation muuhun toimintaan. Geologian tutkimuskeskus nostaa raportillaan esiin johdon roolin organisaation vastuullisuustyössä.

”Vastuullisuustyö kuuluu pääjohtajan vastuulle. Vastuullisuuden koordinointi on ollut osa viestinnän ja vastuullisuuden vastuualuetta vuodesta 2022 alkaen ja kuuluu johtoryhmän jäsenen, viestintä- ja vastuullisuusjohtajan vastuualueelle. Vastuullisuus ulottuu sekä ydin-toimintaamme että omaan toimintaamme, ja sitä kehitetään ja koordinoidaan toimintaa läpileikkaavasti. Vastuullisuus on osa strategista kehittämistä ja johtamista.

Vastuullisuuteen liittyviä linjauksia ja strategisia tavoitteita käsitellään pääjohtajan johtoryhmässä vuosikellon mukaisesti kolme kertaa vuodessa helmi-, maalisi- ja syyskuussa viestintä- ja vastuullisuusjohtajan esittelemänä. Vastuullisuuden etenemisestä raportoidaan vuosittain vastuullisuusraportissa, jonka pääjohtajan johtoryhmä hyväksyy.”

Johdon ääni tuodaan monella raportilla kuuluviin esimerkiksi erillisellä esipuheella, kommentilla tai katsauksella. Tällaisella puheenvuorolla on usein mahdollista tuoda näkyviin kuvaa siitä, millä tavalla vastuullisuus- ja kestävyyskysymykset kytkeytyvät organisaation toimintaan ja mihin suuntaan työtä kannattaa jatkossa suunnata. Samalla johto voi kertoa tukensa arjessa tehtävälle vastuullisuustyölle. Ulosottolaitoksen ja Konkurssi-asiamiehen toimiston vastuullisuusraportin esipuheessa kuvataan vastuullisuustyötä seuraavasti:

”Kestävän kehityksen tavoitteet ja tehtäväkenttä on iso. Samalla on kuitenkin muistettava, että isot asiat vaativat myös pieniä tekoja ja päätöksiä, joista arjessa muodostuu suuria vaikutuksia. Samalla pienet asiat muuttavat ajatuksiamme suurten asioiden huomioon ottamisessa.”

Erillinen puheenvuoro ylimmältä johdolta on 74 prosentilla raporteista. Kuitenkin monella raportilla on myös toteamus siitä, että vastuullisuusraportti on käsitelty ja hyväksytty esimerkiksi johtoryhmän toimesta. 89 prosentilla raporteista kerrotaan, että organisaation ylin johto on hyväksynyt tai vahvistanut raportin sisällön.

EU:n uusi kestävyysraportointidirektiivi tuo muutoksia kestävyysraportointiin yritysken- tällä. Direktiivi edellyttää, että kansallisessa laissa yrityksen hallinto-, johto- ja valvontaelimet ovat vastuussa kestävyysraportoinnista ja että vastuu on samanlainen kuin tilinpäätöstietojenkin kohdalla.² Yksityisellä sektorilla johdon vastuu organisaationsa kestävyys- ja vastuullisuustyöstä vahvistuu siten huomattavasti aiempaan nähden. Vaikka pääosin direktiivin vaatimukset eivät koske valtion- ja muun julkishallinnon organisaatioita, voi direktiivin mukaisesta raportoinnista ottaa hyviä vaikutteita myös julkisen puolen raportointiin. Työterveyslaitos kuvaa vastuullisuusraportillaan, kuinka organisaatio siirtyy asteittain direktiivin mukaiseen raportointiin.

”Aloitimme loppuvuodesta vuoden 2024 alussa toteutettavan vastuullisuustyön sidosryhmäkyselyn suunnittelun. Kysely on suunnattu Työterveyslaitoksen henkilökunnalle, avainasiakkaille, ministeriöiden yhteyshenkilöille, alihankkijoille sekä muille strategisille yhteistyökumppaneille. Kyselyn tuloksia hyödynnetään vastuullisuusohjelman laatimisen lisäksi myös olennaisuusanalyysissa, joka toimii pohjana CSRD:n (Corporate Sustainability Reporting Directive) mukaiselle raportointimallille. Vaikka lainsäädäntö ei vielä näin velvoita, on Työterveyslaitoksen tarkoitus siirtyä asteittain CSRD:n mukaiseen raportointimalliin. Vuonna 2024 raportointi tehdään osana toimintakertomusta, ja siinä kuvataan olennaisuusanalyysia sekä kaksoisolennaisuutta eli toimintamme olennaisia vaikutuksia ihmisiin ja ympäristöön sekä toisaalta ympäristön vaikutuksia toimintaamme – huomioiden sekä riskit että mahdollisuudet. Vuoden 2025 raportointiin on tarkoitus sisällyttää myös ESRS:n (European Sustainability Reportin Standards) mukaisia mittareita.”

2.4 Tavoitteet ja mittarit vastuullisuustyön kirittäjinä

Mitä enemmän vastuullisuusraportointi rutinoituu ja asettuu osaksi organisaatioiden vuosittaista toimintaa, sitä vahvemmin korostuu vastuullisuusraporttien tavoitteiden ja mittareiden merkitys. Vuosittain toistuvan raportoinnin ajatuksena on tarjota selvitys siitä, millä tavoin organisaatio on menestynyt tekemässään vastuullisuus- ja kestävyystyössä. Tärkein tapa tarkastella organisaation menestymistä on suhteuttaa toimintaa asetettuihin

² HE 20/2023 vp s. 9 & kirjanpitolain (1336/1997) 7. luvun 27 §.

tavoitteisiin ja tässä tarkastelussa keskeisiä välineitä ovat luonnollisesti mittarit. Noin 54 prosentilla vuoden 2023 raporteista oli kestävyys- ja vastuullisuustyölle asetettuja tavoitteita. Luku on pysynyt lähes samana vuoden 2022 raporteihin verrattuna. Raporteista 84 prosentilla oli puolestaan selkeästi tunnistettuja mittareita työlle.

Tavoitteiden asettaminen on valtionhallinnon vastuullisuustyössä vielä melko uutta. On luonnollista, että vastuullisuusraportoinnin ensimmäiset vuodet ovat keskittyneet nykytilan tarkasteluun. Kuitenkin monilla organisaatioilla on ollut jo ennen vastuullisuusraportoinnin käynnistymistä paljon sellaisia tavoitteita, jotka yhdistyvät kestävä kehityksen tavoitteisiin. Näitä tavoitteita on luonnollista kuvata myös vastuullisuusraportilla.

Väylävirasto kertoo vuoden 2023 vastuullisuusraportillaan, että organisaation vastuullisuustavoitteet ja -mittarit vuodelle 2024 on määritelty syksyllä 2023. Tarkoituksena on ollut nivoa tavoitteet aiempaa tehokkaammin osaksi muuta toiminnan suunnittelua ja siten tehostaa tavoitteiden täyttymisen seuranta ja raportointia. Väylävirasto myös kuvaa raportillaan pitkäjänteistä työtään tasoristeyskierroksien turvallisuuden parantamiseksi, jonka taustalla on vuonna 2018 aloitettu ohjelma.

”Valtion rataverkolla on 2468 tasoristeystä, joista 1720 on vartioimattomia. Tasoristeukset muodostavat tällä hetkellä selkeimmän riskin rautateillä. Suomessa tapahtuu yhä vuosittain keskimäärin noin 13–29 tasoristeysonnettomuutta, joissa menehtyy keskimäärin viisi henkilöä (keskiarvo vuosilta 2010–2023).

Tasoristeysonnettomuuksien ja kuolleiden määrät ovat kuitenkin selkeästi vähentyneet. Vuosina 2022 ja 2023 tapahtui enää 13 onnettomuutta kumpanakin. Vuonna 2022 kuoli yksi ja vuonna 2023 kolme henkilöä.

Yhtenä syynä liikenneturvallisuuden parantumiseen on ollut Väyläviraston tasoristeysohjelma, joka alkoi vuonna 2018. Ohjelman aikana on poistettu tai parannettu 284 tasoristeystä valtion rataverkolla ympäri Suomea. Niin sanotut hallinnollisesti sujuvasti toteutettavat ja matalakustanteiset tasoristeysten poisto- ja parannuskohteet on jo pääosin toteutettu, ja jatkossa tasoristeysohjelman toimenpiteet kohdistuvat vaarallisimpiin ja siten kalliimpiin ja monimutkaisempiin tasoristeyskohteisiin. Kaikkiaan tasoristeysohjelman toimenpiteet tulevat koskemaan noin 600 tasoristeystä.”

On tärkeää myös huomioida, että vastuullisuusraportilla on syytä kertoa myös sellaisista tavoitteista, joita organisaatio ei ole vielä ehtinyt saavuttaa. Vastuullisuus- ja kestävyystyön kentällä on tärkeää asettaa sellaisia tavoitteita, jotka on mahdollista saavuttaa ja jotka motivoivat kestävä kehityksen eteen työskentelemiseksi. Tavoitetasojen kannattaa kuitenkin olla tarpeeksi korkealla, sillä haastavat ongelmat vaativat kunnianhimoisia tavoitteita. Esimerkiksi Suomen ympäristökeskuksen raportilla kerrotaan kunnianhimoisesta päästövähennystavoitteesta.

”Olemme esimerkiksi koordinoineet jo vuodesta 2008 alkaen Hiilineutraalit kunnat (Hinku)-verkostoa. Tällä hetkellä kuntia on yhteensä 96 ja niissä on asukkaita yli 2,3 miljoonaa. Hinku-verkosto tavoittelee vähintään 80 prosentin kasvihuonekaasupäästövähennystä vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasolta. Tavoitteeseen on vielä pitkä matka – vuosien 2019 ja 2022 välillä kokonaiskasvihuonekaasupäästöt laskivat 12 %.”

Moni organisaatio kuvaa vastuullisuusraportillaan sellaisia tavoitteita, joita ei ole suoraan asetettu vastuullisuus- ja kestävyystyölle, vaan tavoitteet ovat esimerkiksi organisaation kaikelle toiminnalle asetettuja yleisiä tavoitteita. Tavoitteet eivät näin ollen ole välttämättä tiettyyn vuoteen mennessä tavoiteltavia tai kovin tarkkarajaisia vaan liikkuvat melko yleisellä tasolla. Tällä tavoin vastuullisuustyön näkökulmat integroituvat osaksi organisaation muuta työtä, mutta vaarana on, että kestävyys- ja vastuullisuustyö jää muun toiminnan varjoon etenkin, kun vastuu kestävyys- ja vastuullisuustyön edistämisestä on harvoin selkeästi määritelty. On tärkeää asettaa vastuullisuustyölle myös omia tavoitteita. Selkeät tavoitteet auttavat työn rajaamisessa sekä resurssien kohdentamisessa. Niiden avulla organisaatio voi seurata, edistyykö vastuullisuus- ja kestävyystyö haluttuun suuntaan. Suuren linjan vaikuttavuustavoitteet toimivat hyvin selkänäojana rajatumille tavoitteille.

Vastuullisuustyön mittaaminen on osoittautunut haastavaksi tehtäväksi. Kestävä kehityksen tavoitteet ovat laaja-alaisia ja kokonaisvaltaisia kokonaisuuksia, joihin yksittäisillä organisaatioilla on usein rajallinen mahdollisuus vaikuttaa. Oman vaikuttavuuden tarkastelu ison tavoitteen saavuttamisessa ei ole täysin yksiselitteistä. Esimerkiksi ilmastonmuutoksen torjumisen tai luontokadon ehkäisemisen kaltaisissa haasteissa

organisaatioiden on arvioitava sitä, millä tavoin ne ovat vaikuttaneet haasteen ratkaisemiseen sellaisilla toimilla, joihin ne voivat itse vaikuttaa. Valtioneuvoston kanslia kuvaa raportillaan valtionyhtiöiltä edellytettävää tavoitteiden asettamista luonnon monimuotoisuuteen liittyen.

”Omistajapoliittisessa periaatepäätöksessä valtio-omistaja edellyttää, että yhtiöt tunnistavat oman toimintansa vaikutukset ympäristöön ja luonnon monimuotoisuuteen sekä asettavat niihin verrokkiyhtiöihin nähden kunnianhimoiset mitattavat tavoitteet. Biodiversiteetin heikkeneminen on vakava uhka yritystoiminnalle. Vuonna 2023 kaikkiaan 15 yhtiötä (vuonna 2022 12 yhtiötä) eli 27 prosenttia (vuonna 2022 23 %) ilmoitti asettaneensa biodiversiteettitavoitteita. Biodiversiteettitavoitteissa korostuvat vaikutusten tunnistaminen ja negatiivisten vaikutusten vähentäminen. Konkreettisia toimia ovat muun muassa luonnon monimuotoisuuden huomioiminen hankinnoissa ja sertifiointit. Yhtiöillä on lisäksi tavoitteita ennallistamiseen liittyen. Yhtiöiden asettamat tavoitteet ovat pääasiallisesti laadullisia pitkän aikavälin tavoitteita.”

Monen viraston tehtäväkenttään voi kuulua ennaltaehkäisevä toiminta. Tällöin toiminnan keskiössä on pyrkiä ehkäisemään epätoivottuja vaikutuksia, jolloin voi olla, että työn mittaaminen on hankalaa. Kuitenkin mittaaminen voi kohdistua esimerkiksi arvioihin siitä, millaista hyötyä toiminnasta on ollut tai mitä olisi voinut tapahtua ilman ennaltaehkäisyä. Aluehallintovirastojen vastuullisuusraportilla kuvataan, miten metsäpalojen lentotähystystoiminnalla pyritään ehkäisemään metsäpalojen leviämistä.

”Pohjois-Suomen aluehallintovirasto järjesti metsäpalojen lentotähystystoiminnan koko Suomen alueella. Lentotähystystoiminnalla pyritään havaitsemaan alkavat metsäpalot jo varhaisessa vaiheessa, jotta niiden leviäminen laajoiksi paloiksi saataisiin estettyä.

Lentoja tehtiin kauden aikana yhteensä 446 kertaa vuonna 2023. Lennoilla havaittiin maasto- ja muita paloja 113 kertaa. Ensihavaintoja paloista oli 30. Pelastustoimen yksiköitä opastettiin kohteeseen 13 kertaa.

Toiminnalla pienennettiin merkittävästi ilmastonmuutoksen myötä lisääntyvien suurien metsäpalojen riskiä. Laajat, pitkäkestoiset metsäpalot kuormittavat lisäksi yhteiskunnan resursseja.”

Ennaltaehkäisevän toiminnan ohella myös tutkimustoiminnan vaikuttavuutta voi olla vaikea mitata. Valtion- ja julkishallinnossa on monia organisaatioita, joiden työssä keskeisiä työtehtäviä ovat erilaisten suositusten, päätösten ja tutkimuksien tekeminen. Tällöin organisaatio ei voi itse vaikuttaa siihen, millä tavalla sen laatimia tuloksia hyödynnetään. Valtiontalouden tarkastusvirasto on mitannut suositustensa vaikuttavuutta jälki-seurannan avulla eli tarkastelemalla sitä, kuinka suuri osa suosituksista toteutuu joko kokonaan tai osittain.

”Seuraamme systemaattisesti sitä, mihin toimenpiteisiin hallinto on ryhtynyt kertomuksissa annettujen suositusten ja muiden kannanottojen perusteella. Tarkastusten suositusten toteutumista arvioimme jälkiseurannalla, joka toteutetaan pääsääntöisesti noin kolmen vuoden kuluttua tarkastuskertomuksen antamisesta. Jälkiseurantojen perusteella totesimme, että suosituksistamme noin 81 prosenttia oli toteutettu kokonaan tai osittain, kun tavoitteeksi oli asetettu 82 prosenttia. Arvioituja suosituksia oli yhteensä 79. Vuonna 2022 suosituksista oli toteutunut joko kokonaan tai osittain 78 prosenttia ja vuonna 2021 yhteensä 82 prosenttia.”

Niuvanniemen sairaala on puolestaan mitannut tieteellisten julkaisujensa vaikuttavuutta lähdeviitteitä tarkastelemalla ja julkaisujen määrällä sekä suhteuttamalla organisaation luvut muihin vastaaviin organisaatioihin nähden.

”Oikeuspsykiatrian yksiköstä julkaistiin vuonna 2023 kaikkiaan 52 tieteellistä julkaisua ja yksikön Impact Factor -summa oli 365,6 pistettä. Impact Factor on vertaisarvioituihin artikkeleihin kohdistettujen viittausten perusteella laskettu, tieteellisen julkaisun merkittävyttä kuvaava tilastoluku; yksinkertaistettuna sanoen mitä isompi luku, sitä parempi lehti. Parhaimpiin lehtiin hyväksytään vain noin 5–10 % tarjotuista käsikirjoituksista. Psykiatrian alan kolmessa parhaimmalla lehdessä (World Psychiatry IF 73,2, Lancet Psychiatry IF 64,3 ja JAMA Psychiatry IF 25,8) ilmestyi vuonna 2023 kolme yksikön julkaisua, joissa ensimmäinen, viimeinen tai yhteyskirjoittaja on Niuvanniemen sairaalasta. Vertailun

vuoksi voidaan todeta, että em. lehdissä julkaistiin yksi tieteellinen julkaisu kaikista muista Suomen psykiatrian klinikoista yhteensä. Siten Niuvanniemen sairaalasta tuli siis kolminkertainen määrä kyseisiä huippulehtien julkaisuja kuin muualta yhteensä, vaikka muualla on tutkimushenkilökuntaa yli 10 kertaa enemmän.”

Vastuullisuusraportoinnin yhteydessä on puhuttu myös siitä, voisiko organisaatioille olla olemassa yhteisiä mittareita. Yhteisten ja kattavien mittareiden luominen on kuitenkin haastava tehtävä. Valtori on mitannut taloudellista vastuullisuutta tavalla, joka voisi soveltua laajemminkin organisaatioiden käyttöön. Valtori seuraa matkakulujensa suuruutta jakamalla kulunsa henkilötyövuosiensa määrällä. Kun kulut suhteutetaan henkilötyövuosiin nähden, on luku kuvaavampi pelkkään absoluuttiseen lukuun verrattuna.

2.5 Vastuullisuusohjelmat, -suunnitelmat ja -strategiat

Pitkäjänteisyyden ja johdonmukaisuuden edistämiseksi moni organisaatio on ryhtynyt työstämään erillistä vastuullisuusohjelmaa, -suunnitelmaa tai -strategiaa. Pidemmälle tähtäävä ohjelma tukee organisaation vastuullisuustyötä ja auttaa jäsenitelemään sitä, millaisia toimenpiteitä organisaation on syytä edistää. Organisaatiot ovat hakeneet ohjelmilta, suunnitelmilta ja strategioilta erityisesti sitä, että ne tukisivat mittari- ja tavoitetyötä. Suomen metsäkeskus kuvaa raportillaan vastuullisuusohjelman valmistelun ohessa tehtävää tavoitteiden ja mittarien tarkistamista.

”Metsäkeskus valmistele vuoden 2024 aikana vastuullisuusohjelman, ja siinä yhteydessä tarkistamme myös Metsäkeskuksen kestävä kehityksen tavoiteasetantaa sekä mittaristokokonaisuutta.”

On kuitenkin tärkeää huomioida, että erillinen ohjelma on syytä kytkeä organisaation muihin suunnitelmiin ja strategiseen ohjaukseen, jotta vastuullisuus- ja kestävyysteemat eivät jäisi erillisiksi kokonaisuuksiksi ilman kosketuspintaa organisaation muuhun toimintaan. Esimerkiksi liikenne- ja viestintävirasto Traficom in raportilla kerrotaan, että strategian uudistamisen yhteydessä tarkastellaan myös vastuullisuusohjelmaa.

”Traficom laatii uuden toimintastrategian vuoden 2024 aikana. Strategian uudistamisen yhteydessä tarkastellaan myös Traficom in vastuullisuusohjelmaa ja konkretisoidaan vastuullisuustavoitteita ja toimenpiteitä näiden saavuttamiseksi. Samalla laadimme kuvauksen vastuullisuuden johtamisesta ja tuomme sen osaksi viraston johtamisjärjestelmää.”

Kestävyys- ja vastuullisuustavoitteiden sisällyttäminen ministeriöiden ja tulosohtattavien virastojen väliseen vuoropuheluun on yleinen tapa varmistaa ja seurata kestävä kehityksen tavoitteiden edistämistä. Organisaatioista 36 prosenttia kertoo vastuullisuusraporteillaan, että tulosohtaukseen on kytketty tavoitteita liittyen vastuullisuus- ja kestävyystyöhön. Esimerkiksi Valtori kertoo vastuullisuusraportillaan, että vuonna 2024 organisaatio on ensimmäisen kerran sopinut vastuullisuuden edistämistä myös tulossopimuksessaan.

”Vastuullisuustoiminnassa suuntaamme jatkossa katseemme aiempaa vahvemmin tulevaisuuteen. Vuonna 2024 olemme ensimmäisen kerran sopineet vastuullisuuden edistämistä tulossopimuksessa. Vuonna 2024 olemme myös sitoutuneet Valtorina toteuttamaan 10 vastuullisuustekoa. Tekojen ideointiin, tunnistamiseen ja arviointiin osallistui suuri joukko valtorilaisia, ja teoista päätti Valtorin johtoryhmä.”

Tulevaisuuteen katsovan ja pitkäjänteistä työtä edustavan vastuullisuusohjelman kokoaminen voi olla haastava tehtävä. Usein ulkopuolinen apu voi olla tarpeen, jotta ohjelmasta tulisi mahdollisimman hyvä organisaation tarpeisiin nähden. Lisäksi esimerkiksi sidosryhmien näkemykset ja odotukset organisaatiota kohtaan voivat olla hyvin arvokkaita ja ne voivat tukea organisaation kestävyystyön kehittämistä. Esimerkiksi Ilmatieteen laitos kuvaa raportillaan sidosryhmien ja ulkopuolisten asiantuntijoiden tarvetta.

”Ilmatieteen laitos käynnisti syksyllä 2022 vastuullisuustoiminnan kehittämiseen tähtäävän yhteistyöprojektin Aalto-yliopiston kanssa. Projektissa arvioitiin Ilmatieteen laitoksen vastuullisuustoimintaa, haastateltiin Ilmatieteen laitoksen sidosryhmiä sekä kartoitettiin parhaita käytäntöjä. Projektin lopputulemana Ilmatieteen laitos sai useita ehdotuksia vastuullisuustoiminnan kehittämiseksi. Vuonna 2023 käynnistettiin Ilmatieteen laitoksen vastuullisuusohjelman kehittäminen. Vuoden aikana järjestettiin olennaisuusanalyyysiin keskittyvät

työpajat esihenkilöille sekä henkilöstölle. Työ Ilmatieteen laitoksen vastuullisuusohjelman ml. tavoitteiden ja mittareiden parissa jatkuu vuonna 2024.”

Useat organisaatiot tehostavat vastuullisuustyötään erilaisin sitoumuksin ja jäsenyyksin. Esimerkiksi sisäministeriön hallinnonalalla useampi kirjanpitoyksikkö on tehnyt kestävän kehityksen sitoumuksen sitoumus2050-verkkopalveluun, jota ylläpitää valtioneuvoston kanslia. Sitoumuksen tehneitä virastoja sisäministeriön hallinnonalalla ovat sisäministeriö, Maahanmuuttovirasto, Pelastusopisto, Poliisiammattikorkeakoulu ja Häätäkeskuslaitos.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla toimivat Business Finland ja Geologian tutkimuskeskus liittyivät vuonna 2022 UN Global Compact -aloitteeseen, joka on YK:n vuonna 2000 käynnistämä yritys vastuualoite. Se on nykyään maailman suurin yritys vastuualoite ja tarjoaa organisaatioille hyödynnettäväksi vastuullisuuden viitekehityksen. Geologian tutkimuskeskus kertoo raportillaan raportivansa Global Compactin periaatteiden edistämisestä ensimmäistä kertaa vuonna 2024, jonka jälkeen raportointi tehdään joka toinen vuosi. Business Finland kertoo raportillaan olevansa lisäksi pohjoismaiden laajimman yritys vastuuverkosto FIBS:in (Finnish Business & Society) jäsen.

3 Kestävän kehityksen tavoitteet hallinnonaloilla

Tunnistetut YK:n kestävän kehityksen tavoitteet

Valtionhallinnon vastuullisuusraportoinnin viitekehys nojaa YK:n kestävän kehityksen Agenda2030-toimintaohjelmaan. Suomi on muiden YK:n jäsenmaiden tavoin sitoutunut toimintaohjelman 17 kestävän kehityksen tavoitteen saavuttamiseen vuoteen 2030 mennessä. Agenda2030-toimintaohjelmaan voi tutustua tarkemmin esimerkiksi osoitteessa kestavakehitys.fi. Englanniksi toimintaohjelmaan ja kestävän kehityksen tavoitteisiin voi tutustua [YK:n verkkosivuilla](#).

YK:n Agenda2030-toimintaohjelman kestävän kehityksen tavoitteista käytetään usein vakiintunutta lyhennettä **SDG**. Lyhenne perustuu tavoitteiden englanninkieliseen nimeen *Sustainable Development Goals*.

Kestävän kehityksen tavoitteet kuvaavat globaaleja haasteita, joiden ratkaisemiseksi tarvitaan kaikkia toimijoita. Laaja-alaisuutensa vuoksi toimintaohjelma tarjoaa hyvän viitekehityksen myös valtionhallinnon organisaatioiden vastuullisuusraportoinnille, sillä valtionhallinnon tehtäväkenttä on moninainen. Valtionhallinnon organisaatiot ovat tunnistaneet vuoden 2023 vastuullisuusraporteissaan edistävänsä kaikkia kestävän kehityksen tavoitteita (ks. Taulukko 2). Kestävän kehityksen pää- ja alatavoitteiden selitteet löytyvät liitteestä 1.

Taulukko 2: Vastuullisuusraporteissa tunnistettujen kestävän kehityksen tavoitteiden lukumäärä hallinnonaloittain

	VNK	UM	OM	SM	PLM	VM	OKM	MMM	LVM	TEM	STM	YM	Yhteensä
SDG 1			1			1					1		3
SDG 2								2			1		3
SDG 3				1	1	2	1	1	3	1	7		17
SDG 4		1				2	6						9
SDG 5	1	1	3	2	1	1	2			2	4		17
SDG 6										1	2	2	5
SDG 7										3	1	1	5
SDG 8	1		2	1		8	4	2		5	3		26
SDG 9						3	2	1	2	7	2		17
SDG 10			4	2		3	3				3		15
SDG 11					1	1	3		3		1	2	11
SDG 12	1		4	2	1	3	3	2		3	4	3	26
SDG 13		1	3	3	1	1	5	2	4	5	2	2	29
SDG 14				1			1	1				2	5
SDG 15					1	2		2				2	7
SDG 16	1	1	4	3	1	6	1	1		2	4		24
SDG 17		1		1		4	4		1	3	1		15

Vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa tunnistettiin tavoitteita yhteensä 234 kertaa (ks. Liite 2). Keskimäärin valtionhallinnon organisaatiot ovat käsitelleet raporteissaan viittä kestävän kehityksen tavoitetta. Vuoden 2022 raporteissa tunnistettiin tavoitteita yhteensä 242 kertaa (52 raporttia) ja vuoden 2021 raporteissa 190 kertaa (46 raporttia). Tavoitekohtaiset tunnistusmäärät ja -järjestys ovat pysyneet kaikkina raportointivuosina samansuuntaisina ja suhteelliset muutokset ovat raportointivuosien välillä melko maltillisia. Vaikka vuosien

välillä uusia raportointia on tullut mukaan ja joitakin raportointia on myös jäänyt pois, ei tämä ole suuresti vaikuttanut tavoitteiden keskinäiseen järjestykseen.

3.1 Valtioneuvoston kanslia

Valtioneuvoston kanslian hallinnonalalta julkaistiin yksi vastuullisuusraportti vuodelta 2023. Valtioneuvoston kanslian vastuullisuusraportissa tunnistettiin seuraavat kestävä kehityksen tavoitteet:

Valtioneuvoston kanslian hallinnonalan kirjanpitoyksiköistä 100 prosenttia tuotti vastuullisuusraportin. Valtioneuvoston kanslia julkaisi vastuullisuusraportin kolmatta kertaa.

3.2 Ulkoministeriö

Ulkoministeriön hallinnonalalta julkaistiin yksi vastuullisuusraportti vuodelta 2023. Ulkoministeriön vastuullisuusraportissa tunnistettiin seuraavat kestävä kehityksen tavoitteet:

Ulkoministeriön hallinnonalan kirjanpitoyksiköistä 100 prosenttia tuotti vastuullisuusraportin. Ulkoministeriö julkaisi vastuullisuusraportin kolmatta kertaa.

3.3 Oikeusministeriö

Oikeusministeriön hallinnonalalta julkaistiin yhteensä neljä vastuullisuusraporttia vuodelta 2023. Raportoinneet organisaatiot ovat:

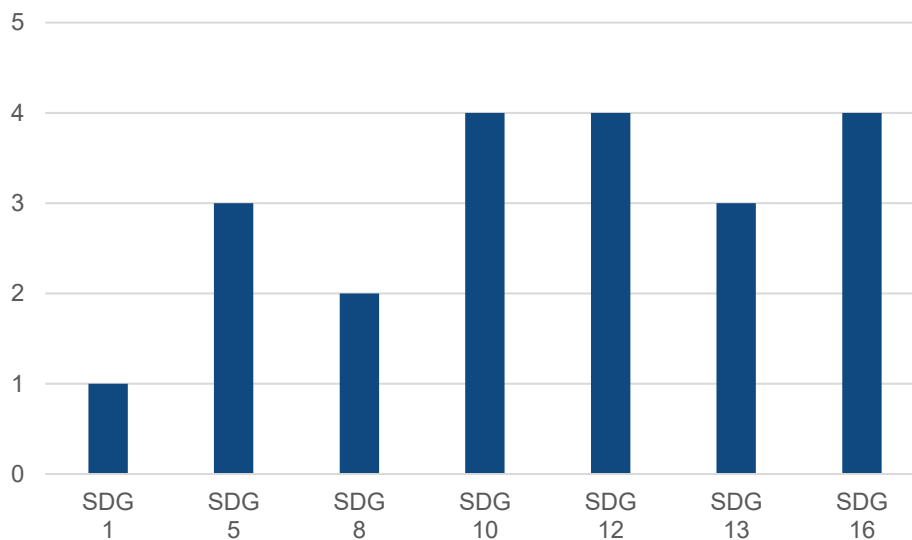
- Oikeusministeriö
- Rikosseuraamuslaitos
- Tuomioistuinlaitos
- Ulosottolaitos ja Konkurssiasiamiehen toimisto

Hallinnonalalla tunnistettiin seuraavat kestävän kehityksen tavoitteet:

Kuvio 2: Oikeusministeriön hallinnonalalla tunnistetut kestävän kehityksen tavoitteet

Hallinnonalalla tunnistettiin useimmin tavoitteet 10 (eriarvoisuuden vähentäminen), 12 (vastuullista kuluttamista) ja 16 (rauha, oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto).

Oikeusministeriön hallinnonalan kirjanpitoyksiköistä 67 prosenttia tuotti vastuullisuusraportin. Vuoden 2023 vastuullisuusraportti oli kolmelle raportoineista organisaatioista kolmas ja yhdelle toinen laatuaan.

Hallinnonalalla tuotettiin sekä verkkosivupohjaisia että PDF-muotoisia vastuullisuusraportteja. Raportoineista organisaatioista kaksi tuotti raporttinsa verkkosivutoteutuksena ja kaksi PDF-toteutuksena. Raporttien keskimääräinen sivupituus oli 22 sivua.

3.4 Sisäministeriö

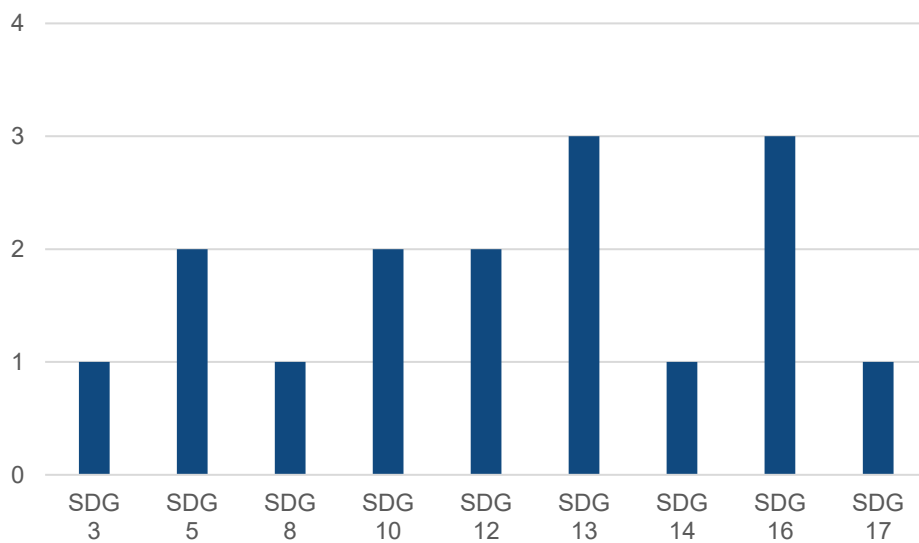
Sisäministeriön hallinnonalalta julkaistiin yhteensä kaksi vastuullisuusraporttia vuodelta 2023. Raportoineet organisaatiot ovat:

- Kriisinhallintakeskus (CMC Finland)
- Maahanmuuttovirasto
- Rajavartiolaitos

Hallinnonalalla tunnistettiin seuraavat kestävän kehityksen tavoitteet:

Kuvio 3: Sisäministeriön hallinnonalalla tunnistetut kestävän kehityksen tavoitteet

Hallinnonalalla tunnistettiin useimmin tavoitteet 13 (ilmastotokeja) ja 16 (rauha, oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto).

Sisäministeriön hallinnonalan kirjanpitoyksiköistä 29 prosenttia tuotti vastuullisuusraportin. Hallinnonalan raportoineista organisaatioista kaksi julkaisivat vastuullisuusraportin kolmatta kertaa ja yksi toista kertaa.

Hallinnonalalla tuotettiin sekä verkkosivupohjainen että PDF-muotoisia vastuullisuusraportteja. Raportoineista organisaatioista kaksi tuotti raporttinsa PDF-muotoisena ja yksi verkkosivutoteutuksena. Raporttien keskimääräinen sivupituus oli 14 sivua.

3.5 Puolustusministeriö

Puolustusministeriön hallinnonalalta julkaistiin vuodelta 2023 yhteensä yksi vastuullisuusraportti, joka kattaa koko hallinnonalan. Raportoineet organisaatiot ovat:

- Puolustusministeriö
- Puolustusvoimat

Hallinnonalalla tunnistettiin seuraavat kestävän kehityksen tavoitteet:

Puolustusministeriön hallinnonalan kirjanpitoyksiköistä 100 prosenttia tuotti vastuullisuusraportin. Puolustushallinto julkaisi vastuullisuusraportin kolmatta kertaa.

3.6 Valtiovarainministeriö

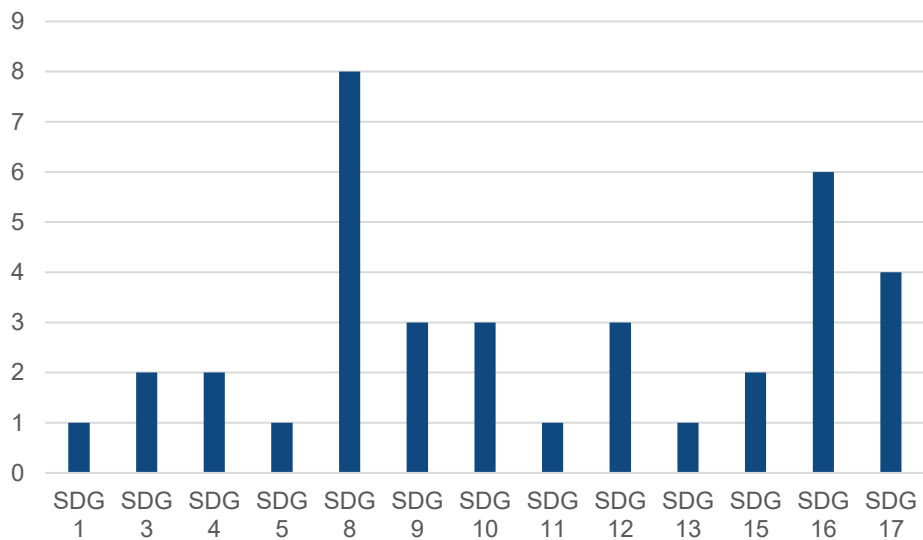
Valtiovarainministeriön hallinnonalalta julkaistiin yhteensä yhdeksän vastuullisuusraporttia vuodelta 2023. Raportoineet organisaatiot ovat:

- Aluehallintovirastot
- Rahoitusvakausvirasto
- Tilastokeskus
- Tulli
- Valtiokonttori
- Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus Palkeet
- Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori
- Valtiovarainministeriö
- Verohallinto

Hallinnonalalla tunnistettiin seuraavat kestävän kehityksen tavoitteet:

Kuvio 4: Valtiovarainministeriön hallinnonalalla tunnistetut kestävän kehityksen tavoitteet

Hallinnonalalla tunnistettiin useimmin tavoitteet 8 (ihmisarvoista työtä ja talouskasvua) ja 16 (rauha, oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto).

Valtiovarainministeriön hallinnonalan kirjanpitoyksiköistä 75 prosenttia tuotti vastuullisuusraportin. Vuoden 2023 vastuullisuusraportti oli kahdelle raportoineista organisaatioista toinen laatuaan. Kuusi raportoineista organisaatioista julkaisi vastuullisuusraportin kolmatta kertaa. Yksi raportoineista organisaatioista on laatinut vastuullisuusraportin jo tätä useampana vuonna.

Hallinnonalalla tuotettiin sekä verkkosivupohjaisia että PDF-muotoisia raporteja. Raporttien keskimääräinen sivupituus oli 18 sivua. Yksi raportoineista organisaatioista julkaisi vastuullisuusraporttinsa osana toimintakertomusta.

3.7 Opetus- ja kulttuuriministeriö

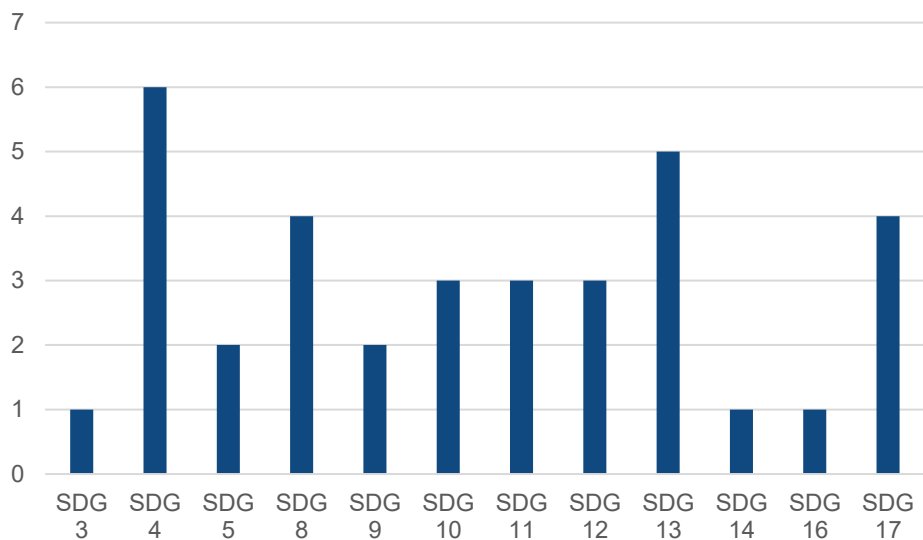
Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalta julkaistiin yhteensä seitsemän vastuullisuusraporttia vuodelta 2023. Raportoineet organisaatiot ovat:

- Kansallisarkisto
- Museovirasto
- Opetushallitus
- Opetus- ja kulttuuriministeriö
- Saavutettavuuskirjasto Celia
- Suomen Akatemia
- Suomenlinnan hoitokunta

Hallinnonalalla tunnistettiin seuraavat kestävän kehityksen tavoitteet:

Kuvio 5: Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla tunnistetut kestävän kehityksen tavoitteet

Hallinnonalla tunnistettiin useimmin tavoitteet 4 (hyvä koulutus) ja 13 (ilmastotekoja).

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan kirjanpitoyksiköistä 100 prosenttia tuotti vastuullisuusraportin. Opetus- ja kulttuuriministeriön kirjanpitoyksiköstä julkaistiin kaksi vastuullisuusraporttia (opetus- ja kulttuuri-ministeriö ja Saavutettavuuskirjasto Celia). Kaikki seitsemän raportoinutta organisaatiota julkaisivat vastuullisuusraportin kolmatta kertaa.

Hallinnonalalta julkaistiin pääosin PDF-muotoisia vastuullisuusraportteja. Kaksi raportoineista organisaatioista tuotti verkkosivupohjaisen raportin. Raporttien keskimääräinen sivupituus oli 22 sivua.

3.8 Maa- ja metsätalousministeriö

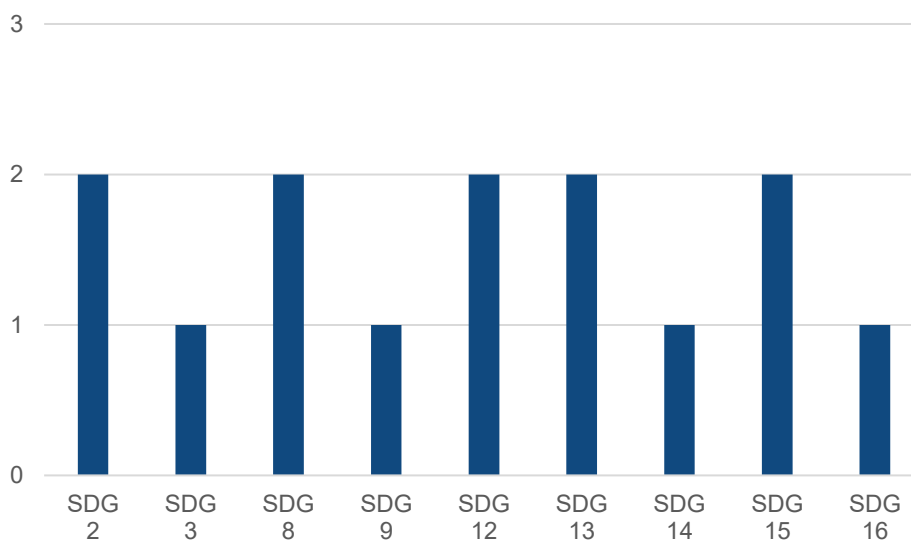
Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalta julkaistiin yhteensä kolme vastuullisuusraporttia vuodelta 2023. Raportoineet organisaatiot ovat:

- Luonnonvarakeskus
- Maanmittauslaitos
- Ruokavirasto

Hallinnonalalla tunnistettiin seuraavat kestävän kehityksen tavoitteet:

Kuvio 6: Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla tunnistetut kestävän kehityksen tavoitteet

Hallinnonalalla tunnistettiin eri kestävän kehityksen tavoitteita tasaisesti.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan kirjanpitoyksiköistä 75 prosenttia tuotti vastuullisuusraportin. Raportoineista organisaatioista Ruokavirasto julkaisi vastuullisuusraportin kolmatta kertaa ja Luonnonvarakeskus neljättä kertaa. Maanmittauslaitos on julkaissut vastuullisuusraportin jo kymmenenä vuonna.

Hallinnonalalla tuotettiin sekä verkkosivupohjaisia että PDF-muotoisia vastuullisuusraportteja. Kaksi raportoinutta organisaatiota tuotti verkkosivupohjaisen raportin, ja yksi organisaatioista PDF-muotoisen raportin. Raporttien keskimääräinen sivupituus oli 24 sivua.

3.9 Liikenne- ja viestintäministeriö

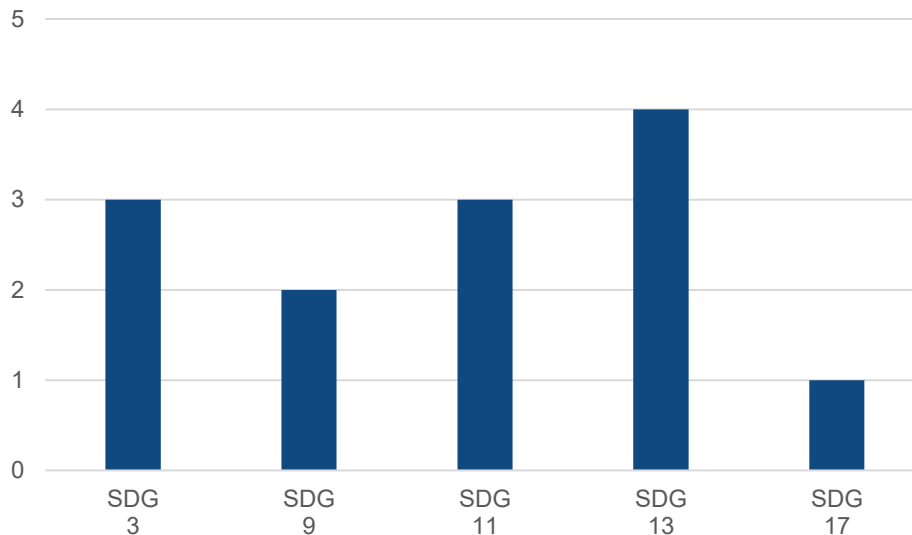
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalta julkaistiin yhteensä neljä vastuullisuusraporttia vuodelta 2023. Raportoineet organisaatiot ovat:

- Ilmatieteen laitos
- Liikenne- ja viestintäministeriö
- Liikenne- ja viestintävirasto Traficom
- Väylävirasto

Hallinnonalalla tunnistettiin seuraavat kestävän kehityksen tavoitteet:

Kuvio 7: Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla tunnistetut kestävän kehityksen tavoitteet

Hallinnonalalla tunnistettiin useimmin tavoite 13 (ilmastotoimet).

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan kirjanpitoyksiköistä 100 prosenttia tuotti vastuullisuusraportin. Kaikki neljä raportoinutta organisaatiota julkaisivat vastuullisuusraportin kolmatta kertaa.

Hallinnonalalla tuotettiin sekä verkkosivupohjaisia että PDF-muotoisia vastuullisuusraportteja. Raportoineista organisaatioista kaksi tuotti PDF-muotoisen raportin, yksi organisaatioista verkkosivupohjaisen raportin ja

yksi organisaatioista sekä PDF- että verkkosivupohjaisen raportin. Raporttien keskimääräinen sivupituus oli 25 sivua.

3.10 Työ- ja elinkeinoministeriö

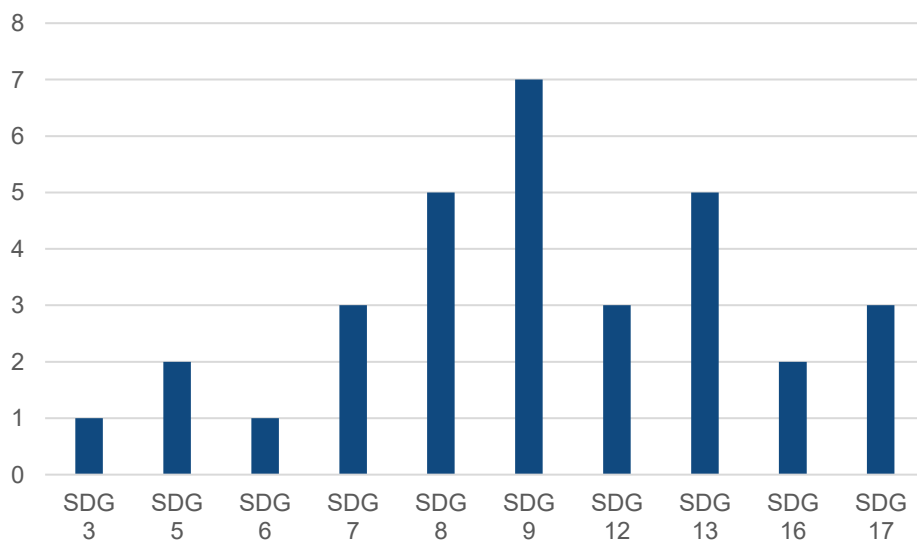
Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalta julkaistiin yhteensä seitsemän vastuullisuusraporttia vuodelta 2023. Raportoineet organisaatiot ovat:

- Business Finland
- Energiavirasto
- Geologian tutkimuskeskus
- Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- Patentti- ja rekisterihallitus
- Turvallisuus- ja kemikaalivirasto
- Työ- ja elinkeinoministeriö

Hallinnonalalla tunnistettiin seuraavat kestävän kehityksen tavoitteet:

Kuvio 8: Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla tunnistetut kestävän kehityksen tavoitteet

Hallinnonalalla tunnistettiin useimmin tavoitteet 9 (kestävää teollisuutta, innovaatioita ja infrastruktuureja), 8 (ihmisarvoista työtä ja talouskasvua) ja 13 (ilmastotekoja).

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan kirjanpitoyksiköistä 88 prosenttia tuotti vastuullisuusraportin. Vuoden 2023 vastuullisuusraportti oli yhdelle raportoineelle organisaatiolle toinen laatuaan. Viisi raportoinutta organisaatiota julkaisivat vastuullisuusraportin kolmatta kertaa. Yksi raportoineista organisaatiosta on laatinut vastuullisuusraportin jo tätä useampana vuonna.

Hallinnonalalla tuotettiin sekä verkkosivupohjaisia että PDF-muotoisia vastuullisuusraportteja. Raportoineista organisaatioista viisi tuotti raporttinsa verkkosivutoteutuksena ja kaksi PDF-toteutuksena. Raporttien keskimääräinen sivupituus oli 25 sivua.

3.11 Sosiaali- ja terveysministeriö

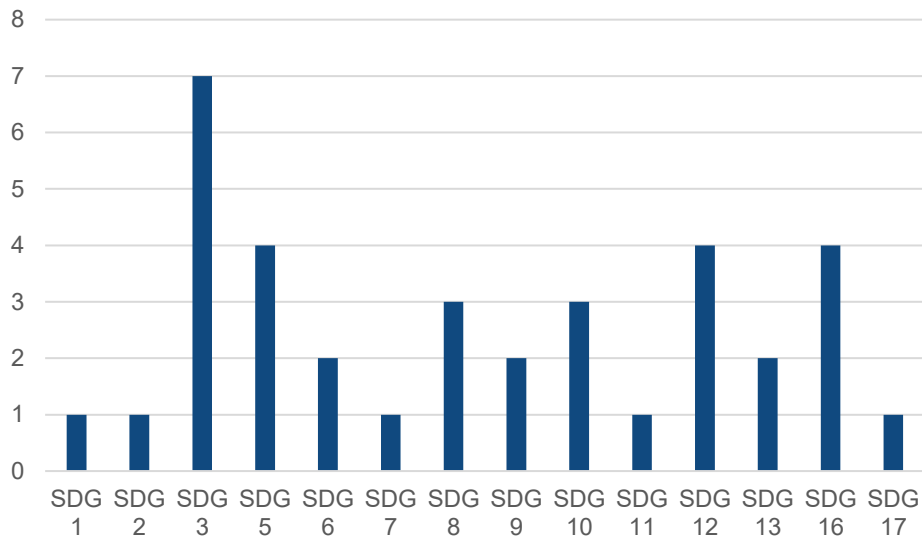
Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalta julkaistiin yhteensä kuusi vastuullisuusraporttia vuodelta 2023. Raportoineet organisaatiot ovat:

- Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea
- Niuvanniemen sairaala
- Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira
- Sosiaali- ja terveysministeriö
- Säteilyturvakeskus
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
- Vanhan Vaasan sairaala

Hallinnonalalla tunnistettiin seuraavat kestävän kehityksen tavoitteet:

Kuvio 9: Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla tunnistetut kestävän kehityksen tavoitteet

Hallinnonalalla tunnistettiin useimmin tavoitteet 3 (terveyttä ja hyvinvointia), 5 (sukupuolten tasa-arvo), 12 (vastuullista kuluttamista) ja 16 (rauha, oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto).

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan kirjanpitoyksiköistä 83 prosenttia tuotti vastuullisuusraportin. Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen kirjanpitoyksiköstä julkaistiin kolme vastuullisuusraporttia (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, Niuvanniemen sairaala ja Vanhan Vaasan sairaala). Kuusi raportoinutta organisaatiota julkaisi vastuullisuusraportin kolmatta kertaa ja yksi toista kertaa.

Hallinnonalalta julkaistiin pääosin PDF-muotoisia vastuullisuusraportteja. Yksi raportoineista organisaatioista tuotti verkkosivupohjaisen raportin ja yksi sekä verkkosivupohjaisen että PDF-muotoisen raportin. Raporttien keskimääräinen sivupituus oli 12 sivua.

3.12 Ympäristöministeriö

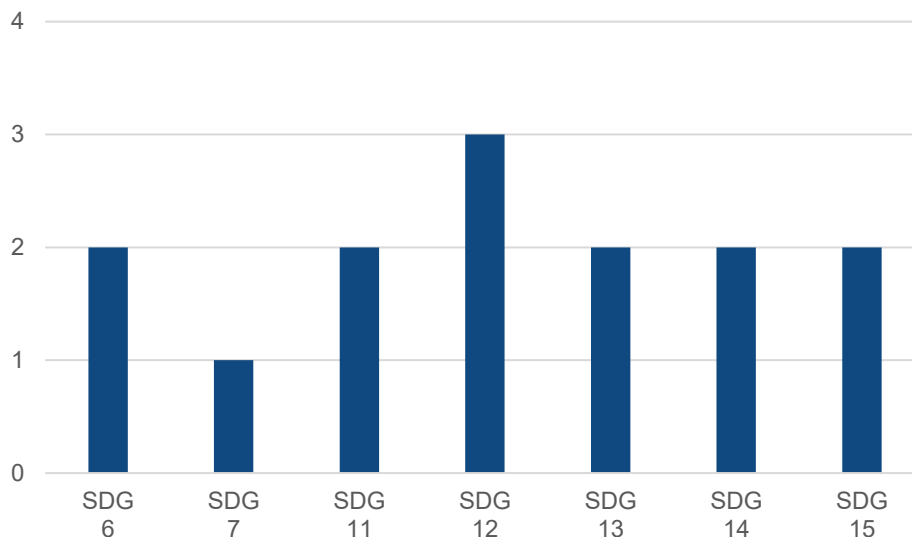
Ympäristöministeriön hallinnonalalta julkaistiin yhteensä kolme vastuullisuusraporttia vuodelta 2023. Raportoineet organisaatiot ovat:

- Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA
- Suomen ympäristökeskus Syke
- Ympäristöministeriö

Hallinnonalalla tunnistettiin seuraavat kestävän kehityksen tavoitteet:

Kuvio 10: Ympäristöministeriön hallinnonalalla tunnistetut kestävän kehityksen tavoitteet

Hallinnonalalla tunnistettiin useimmin tavoite 12 (vastuullista kuluttamista).

Ympäristöministeriön hallinnonalan kirjanpitoyksiköistä 100 prosenttia tuotti vastuullisuusraportin. Kaikki kolme raportoinutta organisaatiota julkaisivat vastuullisuusraportin kolmatta kertaa.

Hallinnonalalla tuotettiin sekä verkkosivupohjaisia että PDF-muotoisia vastuullisuusraportteja. Raportoineista organisaatioista yksi tuotti raporttinsa verkkosivutoteutuksena ja kaksi PDF-toteutuksena. Raporttien keskimääräinen sivupituus oli 32 sivua.

3.13 Muu valtion- ja julkishallinto

3.13.1 Eduskunta

Valtioneuvoston organisaatioiden lisäksi tässä raportissa tarkastellaan myös eduskunnan vastuullisuusraportteja. Aiempiin vuosiin nähden eduskunnan hallinnonala tarkastellaan valtioneuvostosta erillään, jotta valtioneuvostoa voisi tarkastella omana kokonaisuutenaan. Eduskunnan hallinnonalalta julkaistiin kaksi vastuullisuusraporttia vuodelta 2023. Raportoineet organisaatiot ovat:

- Eduskunnan kanslia
- Valtiontalouden tarkastusvirasto

Hallinnonalalla tunnistettiin seuraavat kestävän kehityksen tavoitteet:

Eduskunnan hallinnonalan organisaatiot ovat raportoineet edistävänsä edellä mainittuja kestävän kehityksen tavoitteita mm. seuraavilla toimilla:

Eduskunnan kanslia toteutti vuonna 2023 tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaansa kuuluvan palkkakartoituksen, jonka perusteella todettiin, että eduskunnan kanslian palkkauksessa ei ole merkittäviä eroja sukupuolten välillä. Mittareina seurataan mm. naisten palkkojen keskiarvoa miesten palkkojen keskiarvosta sekä naisten ja miesten tehtävien vaativuusluokkien keskiarvojen eroa.

Yksi **valtionalouden tarkastusviraston** tehtävistä on valvoa EU:n yhteisen politiikkakoordinoinnin kannalta oleellisten finanssipolitiikan sääntöjen noudattamista. Vuonna 2023 virasto edisti EU-säännösten läpinäkyvyyttä ja ymmärrettävyyttä kuvaamalla raportissaan uuden vuonna 2024 voimaan tulevan säännösten elementtejä ja merkitystä Suomelle.

Eduskunnan kanslia toteutti vuonna 2023 eduskunnan ravintolapalveluiden kilpailutuksen, jossa yrityksiltä edellytettiin ympäristön monimuotoisuuden säilymisen huomioimista, kasvisruoan määrän asteittaista lisäämistä, eläinten hyvinvoinnin edistämistä, ruoka- ja ravitsemussuositusten noudattamista sekä sydänmerkkiaterioiden tarjoamista.

Valtionalouden tarkastusvirasto edistää tarkastustoiminnallaan julkisen toiminnan ja talouden läpinäkyvyyttä. Tarkastuksissa annettujen suositusten toteutumista seurataan jälkiseurannalla, joka toteutetaan noin kolmen vuoden kuluttua tarkastuskertomuksen antamisesta. **Mittareina** seurataan tilintarkastussuositusten ja muiden tarkastusten suositusten toteutumista (%), tarkastus- ja valvontakertomusten määrää sekä jälkiseurantaraporttien määrää.

Valtionalouden tarkastusvirasto edistää kestävän kehityksen tavoitteita globaalisti työssään tarkastusvirastojen kansainvälisen kattojärjestön INTOSAI:n ympäristötyöryhmän (WGEA) tämänhetkisenä puheenjohtajana. Parhaillaan työryhmä syventyy ilmastomuutokseen ja luonnon monimuotoisuuteen sekä vihreään talouteen, tarjoten projekteja ja tukea ympäristö- ja ilmastoaiheiden tarkastamiseen eri maissa.

3.13.2 Muut organisaatiot

Valtionhallinnon organisaatioiden lisäksi HAUS kehittämiskeskus, Kansaneläkelaitos Kela, Senaatti-konserni, Suomen metsäkeskus ja Työterveyslaitos ovat laatineet vastuullisuusraportin Valtiokonttorin antaman ohjeistuksen mukaisesti. Vaikka nämä organisaatiot eroavat toimintakentältään toisistaan, käsitellään organisaatioiden vastuullisuusraportit yhteisesti tässä luvussa. Valtionhallinnon organisaatioiden kädenjälkeä käsitellään pääluvussa 4.

Raportoineet organisaatiot ovat:

- HAUS kehittämiskeskus
- Kansaneläkelaitos Kela
- Senaatti-konserni

- Suomen metsäkeskus
- Työterveyslaitos

Muiden organisaation raporteissa tunnistettiin seuraavat kestävän kehityksen tavoitteet:

Muut organisaatiot ovat raportoineet edistävänsä edellä mainittuja kestävän kehityksen tavoitteita mm. seuraavilla toimilla:

Työterveyslaitos kehitti Onnistuneesti työuralle –tutkimushankkeessa (2020–2023) 18–30-vuotiaille työntekijöille ja heidän esihenkilöilleen valmennukset, joiden tarkoituksena on vahvistaa nuorten työntekijöiden voimavaroja ja lisätä esihenkilöiden taitoja tukea nuoria työntekijöitä. Lisäksi hankkeessa julkaistiin työpaikoille suunnatut suositukset nuorten työntekijöiden hyvinvoinnin tukemiseksi. **Työterveyslaitoksen** lisäksi myös **Kela** tunnisti toimintansa edistävän SDG-tavoitetta 3.

Suomen Nato-jäsenyyssprosessin aikana **HAUS kehittämiskeskus** tuotti eOppivaan Naton perusteet –kurssin, jonka tarkoituksena on avata suorittajalle Nato-jäsenyyden merkitystä ja antaa perustiedot Natosta. Kurssin käsikirjoituksesta vastasivat asiantuntijat **ulkoministeriöstä**, **puolustusministeriöstä** ja Suomen edustustosta Natossa. Alun perin koulutuksen oli tarkoitus olla vain valtionhallinnon käyttöön, mutta useamman tahon toiveen vuoksi se avattiin kaikille halukkaille joulukuussa 2023.

Kansaneläkelaitos edisti vuonna 2023 eri taustoista tulevien ihmisten hakemista töihin Kelaan muun muassa ottamalla käyttöön monimuotoisuuslausekkeen työpaikkailmoituksissa sekä liittymällä Romako-työnantajapooliin, josta romanitaustaiset opiskelijat ja vastavalmistuneet voivat etsiä itselleen sopivia työnantajia työ- ja harjoittelu- paikkoja varten.

Senaatti-konserni toteutti syksyn ja talven 2022–2023 aikana valtion tiloissa laajan energiansäästöohjelman, jolla reagoitiin energiamarkkinoiden haastavaan tilanteeseen. Ohjelma ylitti sille asetetut tavoitteet: toimenpiteillä saavutettiin lähes 100 000 MWh:n energiasäästö, joka vastaa noin 12 000 kerrostalokaksion vuosikulutusta ja 12 milj. euron kustannussäästöjä. Tavoitteena on jatkaa uusia käytäntöjä osana normaalia toimintaa ja saavuttaa siten säästöjä myös tulevina vuosina.

Suomen metsäkeskus alkoi vuonna 2023 kehittää metsätuhojen havainnointiin ja tiedotukseen uutta järjestelmää. Hanke toteutetaan kahden kaukokartoituksen hallitsevan yrityksen kanssa innovaatiokumppanuusmenettelyllä, jonka tarkoituksena on edistää uusien innovaatioiden syntymistä ja käyttöönottoa. **Suomen metsäkeskus** lisäksi myös **Kela** ja **Senaatti-konserni** tunnistivat toimintansa edistävän SDG-tavoitetta 12.

Kansaneläkelaitoksen etuuksien käsittelyjärjestelmässä tehtiin muutos, jossa asiakkaan nimi ja henkilötunnus poistettiin työjononäkymästä. Tehty muutos tukee paitsi tietosuojaa myös yhdenvertaisuuden toteutumista, sillä ei-välttämättömien tietojen poistaminen poistaa myös mahdolliset ennako-oletukset käsittelyn alkuvaiheesta.

Senaatti-konserni käynnisti vuonna 2023 luonnon monimuotoisuuden kehittämissuunnitelman, jonka myötä mm. yhteensä yli 7 ha soveltuvia maa-alueita muutettiin monimuotoisiksi niityiksi valtion kohteissa eri puolilla Suomea. Lisäksi laadittiin 12 uutta luontoselvitystä tai lajikartoitusta ja käynnistettiin tarkastelu ulkoalueiden hoitotapojen kehittämisestä kohti luonnon monimuotoisuuden parempaa huomioimista.

Työterveyslaitos alkoi vuonna 2023 selvittää digitaalisen markkinointinsa hiilijalanjälkeä yhteistyössä Turun ammattikorkeakoulun kanssa. Tulevaisuuden tavoitteena on hiilijalanjäljen jatkuva mittaus ja dataan perustuva toimintamalli sen pienentämiseksi. Työterveyslaitoksen lisäksi myös **Kela**, **Senaatti-konserni** ja **Suomen metsäkeskus** tunnistivat toimintansa edistävän SDG-tavoitetta 12.

Kansaneläkelaitos siirsi kasvisvaihtoehdot ensimmäisiksi linjastoille ja ruokalistoille omissa henkilöstöravintoloissaan. Vuonna 2023 Kelan henkilöstöravintoloissa 29 % lounaista oli kasvisannoksia. Yksiköiden välisen vegaanihaasteen myötä myös vegaanisat tilaisuustarjoilut yleistyivät. **Kelan** lisäksi myös **Senaatti-konserni** ja **Suomen metsäkeskus** tunnistivat toimintansa edistävän SDG-tavoitetta 3.

Suomen metsäkeskus edistää jatkuvan kasvatuksen käyttöönottoa koulutuksin ja osallistamalla tutkimusyhteistyöhön. **Mittarina** seurataan jatkuvaan kasvatukseen tähtäävän hakkuun pinta-alaa (ha), joka on kasvanut tasaisesti vuodesta 2014, jolloin jatkuva kasvatustulot metsälain mahdollistamiseksi käsittelymenetelmäksi.

HAUS kehittämiskeskus toteutti yhdessä valtiovarainministeriön ja Suomen Kuntaliiton kanssa hankintaosaamisen mentorointiohjelman osana Hankinta-Suomi-ohjelmaa (2019–2023). Tarkoituksena on jatkaa toimivaa konseptia myös tulevaisuudessa. **HAUSin** lisäksi myös **Suomen metsäkeskus** tunnisti toimintansa edistävän SDG-tavoitetta 3.

4 Valtionhallinnon kädenjälki kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi

Kestävän kehityksen tavoitteet kytkeytyvät vastuullisuusraporttien perusteella hyvinkin kiinteästi valtion- ja julkishallinnon organisaatioiden toimintaan. Usea organisaatio on tunnistanut, että omalla toiminnalla on kytkös joko suorasti tai epäsuorasti lähes kaikkiin kestävän kehityksen tavoitteisiin. Valtiokonttorin ohjeistuksessa kuitenkin suositellaan, että organisaatiot tunnistaisivat kolmesta viiteen oman toimintansa kannalta keskeisintä tavoitetta. Tämä ei poissulje sitä, että omalla toiminnalla voi olla vaikutusta useampaankin vaan auttaa organisaatioita keskittymään niiden tavoitteiden edistämiseen, joihin oman toiminnan vaikutus on kaikkein suurinta.

Tässä luvussa käsitellään Agenda2030-toimintaohjelman kestävän kehityksen tavoitteet tunnistusjärjestyksessä. Käsittelemme aloitetaan siten tavoitteesta, joka tunnistettiin raporteilla kaikkein useimmin ja viimeisenä tarkastellaan tavoitetta, joka on harvimminkin tunnistettu. Jokaisen tavoitteen kohdalla kuvataan lyhyesti kyseisen tavoitteen globaalia kehittymistä, Suomen tilannetta tavoitteen saavuttamisen suhteen maavertailun perusteella sekä kansallista tilannetta kestävän kehityksen toimikunnan seuranta-artikkeleiden näkökulmasta. Lisäksi jokaisessa alaluvussa tarkastellaan niitä konkreettisia toimia, joista organisaatiot ovat raportoineet tavoitteen saavuttamiseksi.

Kestävän kehityksen vertailu on **globaali maavertailu**, jossa tarkastellaan kuinka YK:n 193 jäsenvaltiota ovat edistäneet kestävän kehityksen tavoitteita. Maavertailu on globaalisti hyvin tunnettu ja arvostettu. Vertailun on toteuttanut YK:n alainen *Sustainable Development Solutions Network* -verkoston *SDG Transformation Center*.

Suomi on jälleen kestävän kehityksen maavertailussa ensimmäisellä sijalla. Seuraavia sijoja pitävät Ruotsi, Tanska, Saksa ja Ranska.³ Kuitenkin sekä maavertailussa että Euroopan alueraportissa Suomen pistemäärä on laskenut hieman edellisestä vuodesta.⁴ YK:n maavertailussa arvioidaan, että parhaitenkin menestyneillä mailla on haasteita useiden kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa. Erityisesti haasteita on tavoitteiden 2 (ei nälkää), 12 (vastuullista kuluttamista), 13 (ilmastotekoja) ja 15 (maanpäällinen elämä) kanssa johtuen kestävämmästä kulutuskäytännöistä ja aiheutettujen ulkoisvaikutuksien vuoksi. Ulkoisvaikutuksilla tarkoitetaan sellaisia vaikutuksia, joita maat aiheuttavat omilla toimillaan muiden maiden kestävään kehitykseen.⁵ Euroopan unionin kestävän kehityksen raportissa arvioidaan, että jäsenvaltioiden kehitys tavoitteiden 13 (ilmastotekoja), 15 (maanpäällinen elämä) ja 17 (yhteistyö ja kumppanuus) eteen ei ole tarpeeksi tavoitteiden saavuttamiseksi vuoteen 2030 mennessä.⁶

Euroopan kestävän kehityksen alueraportissa tarkastellaan Euroopan 34 maan menestymistä kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa. Vertailun on toteuttanut YK:n alainen *Sustainable Development Solutions Network* -verkoston Euroopan toimipiste sekä Euroopan talous- ja sosiaalikomitea (ETSK).

Euroopan unionin kestävän kehityksen raportti tarkastelee EU:n jäsenmaiden kestävän kehityksen tilaa. Vuoden 2023 raportti on seitsemäs laatuaan. Raportin kokoa Euroopan unionin tilastoviranomainen Eurostat, joka toimii Euroopan komission alla.

³ Sachs et al. 2024, s. 20.

⁴ Sachs et al. 2024, s. 202; Lafortune et al. 2024, s. 62.

⁵ Sachs et al. 2024, s. 17.

⁶ Euroopan unioni 2023, s. 10–11.

YK:n maavertailussa arvioidaan, että vuoteen 2030 mennessä 16 prosenttia kestävästä kehityksestä alataavoitteista saavutetaan.⁷ Alataavoitteita on yhteensä 169 ja valtionhallinnon tunnistamia alataavoitteita tarkastellaan seuraavissa alaluvuissa. Kestävästä kehityksestä päätavoitteiden lisäksi 62 prosenttia raportoineista organisaatioista tunnistivat toimintansa kannalta keskeisimpiä alataavoitteita. Alataavoitteet ovat päätavoitteita rajatumpia ja konkreettisempia ja yhdessä ne muodostavat raamit kullekin kestävästä kehityksestä tavoitteelle.

Vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa eniten tunnistetut tavoitteet olivat ilmastotekoja (SDG 13), ihmisarvoista työtä ja talouskasvua (SDG 8), vastuullinen kuluttaminen (SDG 12) sekä rauha, oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto (SDG 16). Vuoden 2022 ja 2021 raporteissa neljä tunnistetuinta tavoitetta ovat olleet samat, mutta tavoitteiden keskinäinen tunnistusjärjestys on vaihdellut. Ilmastotekoja (SDG 13) on noussut vuoden 2021 kolmanneksi tunnistetuimmaksi tavoitteeksi paikalta vuonna 2022 toiseksi tunnistetuimmaksi tavoitteeksi ja nyt vuonna 2023 eniten tunnistetuimmaksi tavoitteeksi.

Taulukko 4: Vastuullisuusraporteissa tunnistetut kestävästä kehityksestä tavoitteet tunnistusmäärän mukaan

Kestävästä kehityksestä tavoite	Tunnistusmäärä
SDG 13: Ilmastotekoja	29
SDG 8: Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua	26
SDG 12: Vastuullista kuluttamista	26
SDG 16: Rauha, oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto	24
SDG 3: Terveystä ja hyvinvointia	17
SDG 5: Sukupuolten tasa-arvo	17
SDG 9: Kestävästä teollisuudesta, innovaatioista ja infrastruktuureista	17
SDG 10: Eriarvoisuuden vähentäminen	15
SDG 17: Yhteistyö ja kumppanuus	15
SDG 11: Kestävät kaupungit ja yhteisöt	11
SDG 4: Hyvä koulutus	9
SDG 15: Maanpäällinen elämä	7
SDG 6: Puhdas vesi ja sanitaatio	5
SDG 7: Edullista ja puhdasta energiaa	5
SDG 14: Vedenalainen elämä	5
SDG 1: Ei köyhyyttä	3
SDG 2: Ei nälkää	3

Tunnistetuissa kestävästä kehityksestä tavoitteissa on selkeästi huomattavissa kolme niin kutsuttua pääluokkaa. Eniten tunnistettuja tavoitteita on tunnistettu yli 20 kertaa, melko paljon tunnistettuja on tunnistettu yli 10 kertaa ja harvimminkin tunnistettuja on tunnistettu alle 10 kertaa. Tavoitteiden keskinäinen järjestys on hieman muuttunut vuosina 2021–2023, mutta esimerkiksi useimmin ja harvimminkin tunnistettujen tavoitteiden joukot ovat pysyneet melko samoina.

Useimmin tunnistettuja tavoitteita yhdistää niiden laaja-alaisuus – tavoitteita voi edistää hyvin monenlaisilla keinoilla, osaamisella ja toiminnalla. Organisaation lakisääteisestä tehtävästä riippumatta ilmastotekojen, kuluttamisen, työn, talouskasvun ja hyvän hallinnon tematiikat yhdistävät valtio- ja julkishallintoa. Erityisesti tavoite koskien rauhaa, oikeudenmukaisuutta ja hyvää hallintoa korostuu luonnollisesti julkisen hallinnon kontekstissa.

Melko paljon tunnistetut tavoitteet ovat myös osaltaan melko laajoja, mutta joukossa on myös rajatumpia sisältöalueita liittyen esimerkiksi terveyteen, tasa-arvoon ja eriarvoisuuteen. Näiden tavoitteiden joukossa on myös sellaisia tavoitteita, jotka korostuvat yksittäisillä hallinnonaloilla. Esimerkiksi tavoite yhdeksän koskien kestävästä teollisuudesta, innovaatioista ja infrastruktuureista korostuu työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla, kun puolestaan tavoite kymmenen liittyen eriarvoisuuden vähentämiseen korostuu oikeus- ja sisäministeriöiden hallinnonaloilla.

⁷ Sachs et al. 2024, s. 17.

Harvimmin tunnistettujen tavoitteiden joukossa on toisistaan eroavia tavoitteita. Mukana on sekä rajatun substanssin tavoitteita, kansallisesti jo melko hyvällä mallilla olevia tavoitteita sekä sellaisia laajoja tavoitteita, joiden kanssa on kansallisesti haasteita. Rajatumman substanssin tavoitteista esimerkiksi tavoitteet koskien hyvää koulutusta (tavoite 4) ja edullista ja puhdasta energiaa (tavoite 7) ovat harvimmin tunnistettujen tavoitteiden joukossa, mutta ne kuitenkin ovat suhteellisen tunnistettuja tietyillä hallinnonaloilla. Tavoite neljä korostuu opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla ja tavoite seitsemän puolestaan työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla.

Tavoitteet koskien köyhyyttä (tavoite 1) ja energiaa (tavoite 7) on arvioitu kansallisesti saavutetuiksi, mikä voi myös olla perusteena alhaisemmalle tunnistusmäärälle. Toisaalta harvimmin tunnistettujen tavoitteiden joukossa on myös sellaisia tavoitteita, joiden kanssa on kansallisesti haasteita. Näitä ovat tavoitteet koskien nälkää (tavoite 2), ekologista kestävyttä (tavoitteet 14 ja 15) sekä vettä (tavoite 6).⁸ Näihin tavoitteisiin kytkeytyvät haasteet saattavat olla sellaisia, joiden ratkaisemiseen tarvitaan laaja-alaista yhteiskunnallista yhteistyötä tai joiden ratkaisut eivät ole yksiselitteisiä. Näin ollen tavoitteiden tunnistaminen julkisen hallinnon tasolla voi olla haastavaa.

4.1 Useimmin tunnistetut tavoitteet

4.1.1 SDG 13: Ilmastotekoja

Kestävän kehityksen tavoitteen 13 tarkoituksena on toimia kiireellisesti ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia vastaan. Tavoite on yksi kolmesta SDG-tavoitteesta, joiden saavuttamisessa Suomella on suuria haasteita. Useiden seurantalähteiden mukaan tavoitteen kansallinen edistyminen on seisahtunut. Haasteet liittyvät mm. fossiilisten polttoaineiden käyttöön ja tuontituotteiden hiilidioksidipäästöihin.⁹ Ympäristöministeriön ilmastovuosikertomuksessa arvioidaan, että vaikka Suomen kasvihuonekaasupäästöt ovat laskeneet jopa kiihtyvällä tasolla, lisätoimia tarvitaan erityisesti maankäyttösektorin nielun vahvistamiseksi.¹⁰ Toisaalta Euroopan unionin kestävän kehityksen raportissa Suomen on arvioitu etenevän kohti tavoitteen saavuttamista kohtalaisesti ja tavoitteen edistymistilan olevan hiukan EU:n keskiarvoa parempi.¹¹ Myös tavoitteen saavuttamiseen kansainvälisesti liittyviä merkittäviä haasteita ja edistyminen on seisahtunut.¹²

Seuraavat 29 organisaatiota tunnistivat vuoden 2023 vastuullisuusraporteissaan voivansa edistää tätä tavoitetta:

- Business Finland
- Energiavirasto
- Ilmatieteen laitos
- Kansallisarkisto
- Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- Kriisinhallintakeskus
- Liikenne- ja viestintäministeriö
- Liikenne- ja viestintävirasto Traficom
- Luonnonvarakeskus
- Maahanmuuttovirasto
- Maanmittauslaitos
- Oikeusministeriö
- Opetushallitus
- Puolustushallinto
- Rajavartiolaitos
- Saavutettavuuskirjasto Celia

⁸ Sachs et al. 2024, s. 202.

⁹ Sachs et al. 2024, s. 202–203; Lafortune et al. 2024, s. 62–63.

¹⁰ Ympäristöministeriö 2024.

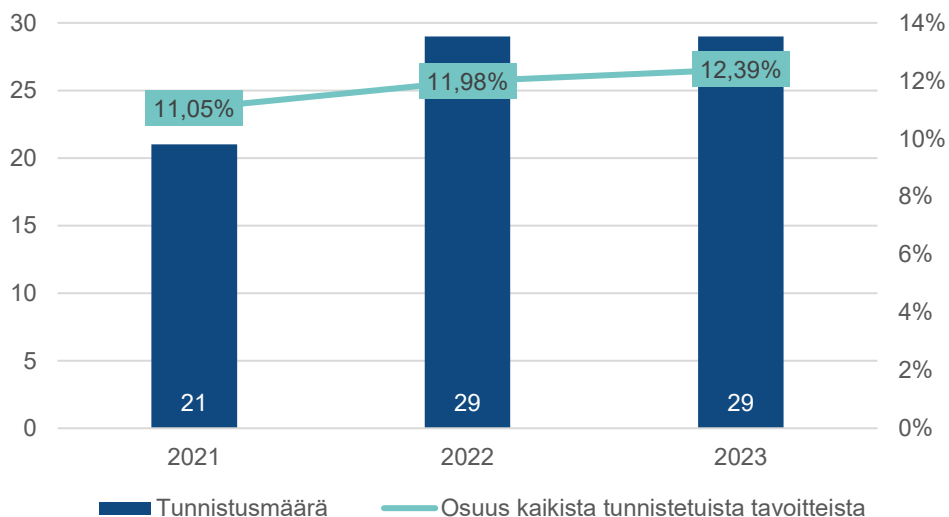
¹¹ Euroopan unioni 2023, s. 331.

¹² Sachs et al. 2024, s. 17.

- Sosiaali- ja terveysministeriö
- Suomen Akatemia
- Suomen ympäristökeskus
- Suomenlinnan hoitokunta
- Tuomioistuinlaitos
- Turvallisuus- ja kemikaalivirasto
- Työ- ja elinkeinoministeriö
- Ulkoministeriö
- Ulosottolaitos ja Konkurssiasiamiehen toimisto
- Valtiovarainministeriö
- Vanhan Vaasan sairaala
- Väylävirasto
- Ympäristöministeriö

Tavoite 13 on vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa ensimmäistä kertaa tunnistetuin YK:n kestävän kehityksen tavoite. Raportointivuonna 2021 tavoitteen 13 tunnisti 21 organisaatiota ja se oli kolmanneksi tunnistetuin tavoite, kun vuonna 2022 sen tunnisti 29 organisaatiota ja se oli toiseksi tunnistetuin tavoite. Tavoitteen tunnistusmäärä nousi vuodesta 2021 vuoteen 2022 kahdeksalla organisaatiolla ja pysyi samana vuonna 2022 ja 2023. Tavoitteen 13 osuus kaikista vastuullisuusraporteissa tunnistetuista tavoitteista on ollut kaikkina kolmena raportointivuonna melko tasainen: vuodesta 2021 vuoteen 2022 tavoitteen suhteellinen osuus kasvoi 0,93 prosenttiyksikköä ja vuodesta 2022 vuoteen 2023 osuus 0,41 prosenttiyksikköä. Tavoitteen suhteellinen osuus on kasvanut ensimmäisestä raportointivuodesta vuoteen 2023 yhteensä 1,34 prosenttiyksikköä.

Kuvio 11: Kestävän kehityksen tavoitteen 13 tunnistusmäärä ja osuus kaikista tunnistetuista tavoitteista vuosina 2021, 2022 ja 2023

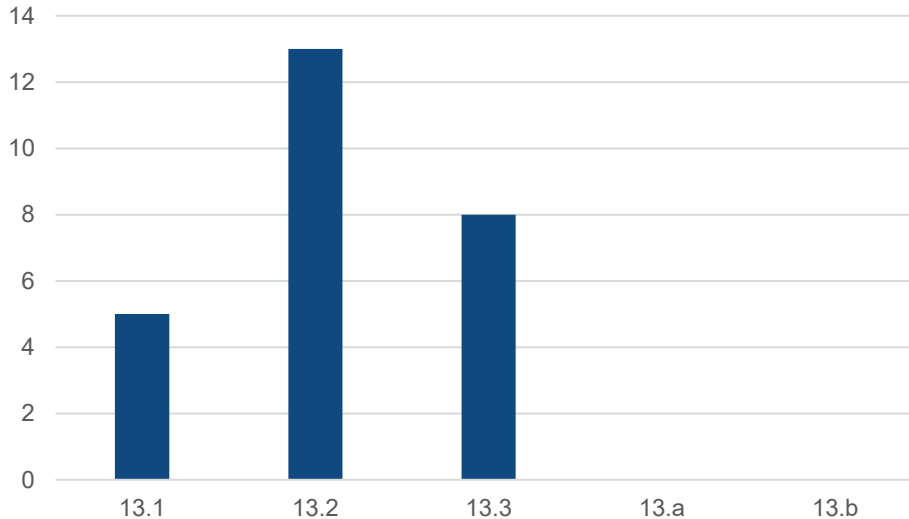
Valtionhallinnon vastuullisuusraporteissa tavoitetta 13 käsitellään liittyen muun muassa organisaation oman toiminnan ympäristövaikutusten pienentämiseen, ilmastonmuutokseen ja siihen sopeutumiseen liittyvän tutkimustiedon lisäämiseen ja ilmastonmuutosaiheiden pitämiseen esillä kansainvälisessä yhteistyössä. Tavoitteen korkeaa tunnistusastetta voidaan selittää sillä, että ilmastonmuutokseen reagointi yhdistää organisaatioita riippumatta niiden ydintehtävästä. Valtionhallinnon ilmastotoimia myös ohjataan useilla ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen tähtäävillä asiakirjoilla ja strategioilla, jotka voivat auttaa organisaatiota tunnistamaan oman roolinsa tavoitteen edistämisessä. Lisäksi tavoitteen korkeaa tunnistusastetta voi selittää se, että tavoitetta on mahdollista edistää keinoilla, jotka samanaikaisesti tähtäävät ekologisen jalanjäljen pienentämiseen ja mahdollisesti tuottavat ohessa taloudellisia säästöjä.

Tavoite 13 jakautuu edelleen viiteen alatavoitteeseen, jotka määrittävät yksityiskohtaisemmin ilmastotekojen edistämistä. Alatavoitteet löydät kokonaisuudessaan [YK-liiton verkkosivuilta](#). Vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa tunnistettiin useimmin seuraavat alatavoitteet:

13.2 Integroida ilmastonmuutosta koskevat toimenpiteet kansalliseen politiikkaan, strategiaihin ja suunniteluun.

13.3 Parantaa ilmastonmuutoksen hidastamiseen, sopeutumiseen, vaikutusten lievittämiseen ja ennakkovaroituksiin liittyvää koulutusta, tietämyksen lisäämistä sekä kansalaisten ja instituutioiden valmiuksia.

Kuvio 12: Kestävän kehityksen tavoitteen 13 alatavoitteet tunnistusmäärän mukaan

Poimintoja raporteissa kuvatuista toimenpiteistä ja mittareista

Business Finlandin Invest in Finland -yksikkö kehitti vuonna 2023 viitekehityksen, jolla voidaan arvioida ulkomaisten sijoitusten kestävyysvaikutuksia Suomeen ympäristön, yhteiskunnan ja hallinnon näkökulmasta. Lisäksi kehitettiin työkalu tukemaan keskustelua vastuullisuudesta Business Finlandin asiakkaiden kanssa.

Ilmatieteen laitos on ollut mukana luomassa ilmastoasiantuntijan erikoistumiskoulutusta työelämän tarpeisiin. Kaksivuotinen työn ohessa suoritettava koulutus keskittyy mm. ilmastonmuutoksen tieteseen, hillintään ja ilmastotoimiin. Koulutus käynnistyy maaliskuussa 2024.

Kriisinhallintakeskus edisti vuonna 2023 ilmastoturvallisuuden huomioimista Suomessa ja kansainvälisesti mm. järjestämällä WWF Suomen kanssa ilmastoturvallisuusaiheisen pyöreän pöydän keskustelun teeman parissa työskenteleville virkamiehille ja kansalaisyhteiskunnan edustajille sekä järjestämällä yhteistyökumppaneidensa kanssa Berliinin ilmastoturvallisuuskonferenssissa paneelikeskustelun, jonka aiheena oli ilmastoturvallisuus siviilikriisinhallinnassa.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom julkaisi vuonna 2023 päivitetyn tieliikenteen ajoneuvokannan ja kasvihuonekaasupäästöjen perusennusteen, joka kuvaa tieliikennesektorin todennäköistä päästökehitystä vuoteen 2050 asti. Lisäksi julkaistiin politiikkaskenaario, joka sisältää potentiaalisia lisätoimia tavoiteltujen päästövähennysten saavuttamiseksi.

Maanmittauslaitos kehittää yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa digitaalisia kaksosia eli todellisuuden virtuaalisia versioita. Digitaaliset kaksoset auttavat mm. yhdyskuntasuunnitteluun ja ilmastomuutokseen varautumiseen liittyvässä päätöksenteossa.

Museovirasto toimii sisäministeriön johtamassa kansallisessa Sendai-verkostossa (UNDRR Sendai Framework for Disaster Risk Reduction) ja esitteli Baltic Region Heritage Committeeen puheenjohtajuusvuonna 2023 Itämeren maiden kulttuuriperintöviranomaisille kansallisen verkoston mallia. Viraston tavoitteena on herättää keskustelua ilmatoriskeitä aiheutuneiden kulttuuriomaisuusvahinkojen tiedonkeruun ja raportoinnin järjestämisestä.

Puolustusministeriö julkaisi vuonna 2023 ensimmäisen puolustushallinnon yhteisen ilmastonmuutoksen sopeutumisen suunnitelman. Suunnitelmassa tunnistetaan neljä tavoitetta ilmastokestävän ja energiatehokkaan puolustuksen saavuttamiseksi sekä esitetään kertaluonteisia ja jatkuvia sopeutustoimenpiteitä, joilla vastataan riskeihin ja asetettuihin tavoitteisiin.

Suomenlinnan hoitokunta perusti vuonna 2023 ilmastonmuutostyöryhmän, jonka tehtävänä on ilmastonmuutokseen sopeutumisen sekä hiilijalanjalan laskentaan, ohjaamiseen ja pienentämiseen liittyvien toimenpiteiden edistäminen hoitokunnan työssä.

Suomen ympäristökeskus julkaisi vuonna 2023 yhdessä ympäristöministeriön kanssa kunnille suunnatun oppaan kunnan ilmastosuunnitelman valmisteluun. Opas mm. antaa suosituksia onnistuneeseen suunnitteluprosessiin, esimerkkejä hyvistä päästövähennystoimenpiteistä keskeisillä päästösektoreilla sekä ohjeita suunnitelman toteutumisen seurantaan.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto aloitti vuonna 2023 yhteistyössä **työ- ja elinkeinoministeriön**, **Valtorin** ja konsulttipalvelu CGI:n kanssa pilottiprojektin vihreästä koodista. Tavoitteena on lisätä tietämystä siitä, miten koodauksen avulla voidaan toteuttaa ympäristön kannalta vastuullisempia tietojärjestelmiä.

Väylävirasto on kehittänyt päällysteiden hankintojen vähäpäästöisyyttä ja yhdessä asfalttialan kanssa todennut tarpeen löytää keinoja ohjata päällystysurakoiden päästöjen pienentämiseen. Yksi tunnistettu keino on asfaltin ympäristöselosteet ja ympäristövaikutusten laskenta. Vuonna 2023 pilottiin ensimmäisen kerran päällystysurakoiden päästölaskentaa hyödyntämällä edellisenä vuonna valmistettuja päällystysalan päästölaskentasääntöjä (AsfalttiPCR).

4.1.2 SDG 8: Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua

Kestävän kehityksen tavoitteen 8 tarkoituksena on edistää kaikkia koskevaa kestäväää talouskasvua, täyttää ja tuottavaa työllisyyttä sekä säällisiä työpaikkoja. Useiden seurantalähteiden mukaan tavoitteen kansallisessa edistymisessä on havaittu kohdalaista kehitystä, vaikka haasteita on edelleen liittyen muun muassa tuontituotteiden tuotanto-olosuhteisiin.¹³ Euroopan unionin kestävän kehityksen raportti arvioi Suomen edistyvän tavoitteessa ja tavoitteen tilan olevan hieman Euroopan unionin

¹³ Sachs et al. 2024, s. 202–203; Lafortune et al. 2024, s. 62–63.

keskiarvoa parempi.¹⁴ Tavoitteen saavuttamiseen kansainvälisesti liittyy merkittäviä haasteita ja edistyminen on seisahtunut.¹⁵

Seuraavat 26 organisaatiota tunnistivat vuoden 2023 vastuullisuusraporteissaan voivansa edistää tätä tavoitetta:

- Business Finland
- Aluehallintovirastot
- Kansallisarkisto
- Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- Maahanmuuttovirasto
- Maanmittauslaitos
- Museovirasto
- Oikeusministeriö
- Opetus- ja kulttuuriministeriö
- Opetushallitus
- Patentti- ja rekisterihallitus
- Rahoitusvakausvirasto
- Ruokavirasto
- Sosiaali- ja terveysministeriö
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
- Tulli
- Turvallisuus- ja kemikaalivirasto
- Työ- ja elinkeinoministeriö
- Ulosottolaitos ja Konkurssiasiamiehen toimisto
- Valtiokonttori
- Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus Palkeet
- Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori
- Valtioneuvoston kanslia
- Valtiovarainministeriö
- Vanhan Vaasan sairaala
- Verohallinto

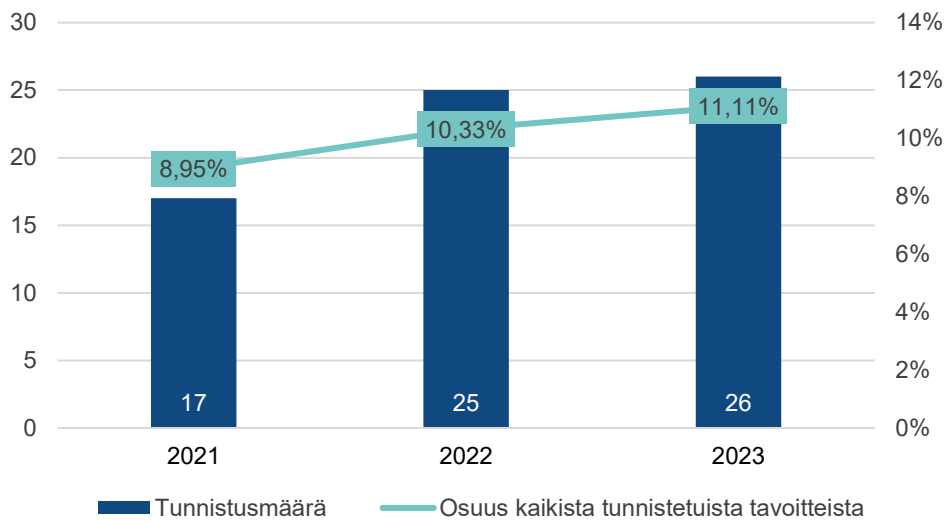
Tavoite 8 on vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa toiseksi tunnistetuin YK:n kestävän kehityksen tavoite yhdessä tavoitteen 12 (vastuullista kuluttamista) kanssa. Raportointivuosina 2021 ja 2022 tavoite 8 oli neljänneksi tunnistetuin YK:n kestävän kehityksen tavoite. Vuonna 2021 tavoitteen tunnisti 17 organisaatiota ja vuonna 2022 25 organisaatiota. Tavoitteen tunnistusmäärä nousi vuodesta 2021 vuoteen 2022 kahdeksalla organisaatiolla ja vuodesta 2022 vuoteen 2023 yhdellä organisaatiolla. Tavoitteen 8 osuus kaikista vastuullisuusraporteissa tunnistetuista kestävän kehityksen tavoitteista kasvoi vuodesta 2021 vuoteen 2022 1,38 prosenttiyksikköä ja vuodesta 2022 vuoteen 2023 0,78 prosenttiyksikköä. Tavoitteen suhteellinen osuus on kasvanut ensimmäisestä raportointivuodesta vuoteen 2023 yhteensä 2,16 prosenttiyksikköä.

---

¹⁴ Euroopan unioni 2023, s. 331.

¹⁵ Sachs et al. 2024, s. 17.

Kuvio 13: Kestävän kehityksen tavoitteen 8 tunnistusmäärä ja osuus kaikista tunnistetuista tavoitteista vuosina 2021, 2022 ja 2023

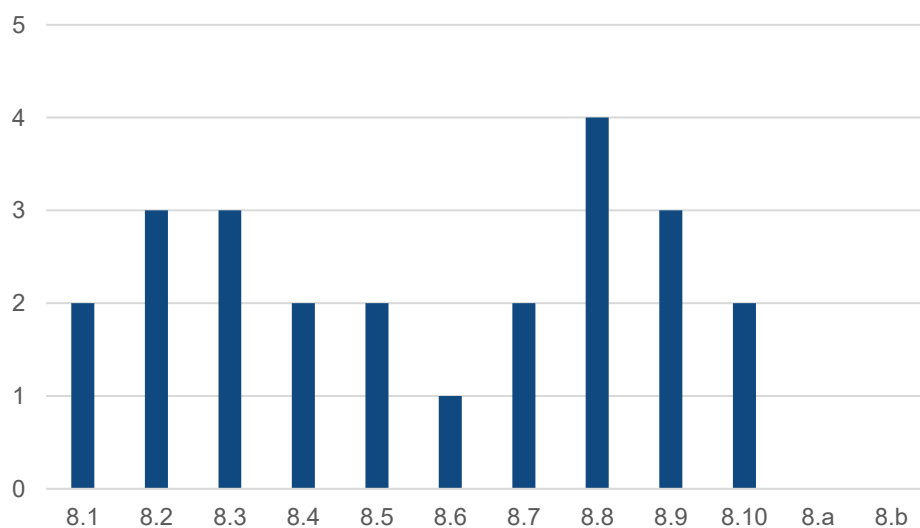

Valtionhallinnon vastuullisuusraporteissa tavoitetta 8 käsitellään liittyen muun muassa henkilöstön hyvinvointiin ja yhteiskuntavastuullisen rekrytoinnin tukemiseen, kestävään matkailuun sekä talouskasvun ja työllisyyden tukemiseen. Tavoite 8 on hyvin laaja-alainen ja kattaa monenlaisia työllisyyden, talouden, innovoinnin sekä työelämän oikeuksien teemoja, joissa monen valtionhallinnon organisaation on helppo tunnistaa vaikutavuutensa. Esimerkiksi henkilöstön hyvinvointiin liittyvät muun muassa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasiat, osaamisen kehittäminen, työsuojelutoiminta sekä turvallinen ja terveellinen työympäristö, joita moni organisaatio edistää luonnostaan. Edellä mainittujen teemojen seurannan tueksi on usein helposti löydettävissä tilastotietoa ja olemassa olevia mittareita.

Tavoite 8 jakautuu edelleen kahteentoista alatavoitteeseen, jotka määrittävät yksityiskohtaisemmin ihmisarvoisen työn ja talouskasvun edistämistä. Alatavoitteet löydät kokonaisuudessaan [YK-liiton verkkosivuilta](#). Vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa tunnistettiin useimmin seuraava alatavoite:

8.8 Suojata työelämän oikeuksia ja taata turvallinen työympäristö kaikille työntekijöille, mukaan lukien siirtotyöläisille, erityisesti naisille ja epävarmassa työsuhteessa oleville.

Kuvio 14: Kestävän kehityksen tavoitteen 8 alatavoitteet tunnistusmäärän mukaan

Poimintoja raporteissa kuvatuista toimenpiteistä ja mittareista

Visit Finland edistää Suomen alueellista talouskasvua ja työllisyyttä tukemalla matkailuelinkeinoa osana **Business Finlandia**. Vuonna 2023 Visit Finland sitoutui yhdessä noin 70 matkailuyrityksen kanssa Glasgow Declarationin ilmastojulistukseen ja laati sen edellyttämän matkailun ilmastotoimenpidesuunnitelman. Lisäksi Visit Finland lanseerasi **Tilastokeskuksen** kanssa kuukausittaisen MatkailijaMittari-tutkimuksen, joka mittaa ulkomaisten matkailijoiden määrää, rahankäyttöä, hiilijalanjälkeä ja matkailijasegmenttejä.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto ja **Verohallinto** kiersivät vuonna 2023 yhdessä hyvinvointialueilla tarkoituksenaan lisätä alueiden tietoisuutta harmaan talouden riskeistä ja torjuntakeinoista. Panostamalla hankintojen suunnitelmallisuuteen ja harmaan talouden riskien ennaltaehkäisyyn voidaan saada aikaan merkittäviä säästöjä. Toistaiseksi vierailuja on tehty viidellä hyvinvointialueella ja tapaamisia jatketaan vuonna 2024.

Maanmittauslaitos toteutti vuonna 2023 anonyymien monimuotoisuus- ja osallisuuskyselyn henkilöstölleen. Tulosten perusteella valittiin mm. ikäjohtamiseen ja rekrytointikäytäntöihin liittyviä kehittämistoimia. Lisäksi mm. perustettiin Peace-huone eli vetäytymistila kaikille elämäntilanteesta riippumatta, pohdittiin, miten henkilöstön kulttuureihin liittyviä tapoja voitaisiin huomioida paremmin tilaisuuksien järjestelyssä sekä kokeiltiin monimuotoisuuslausekkeen lisäämistä työpaikkailmoituksiin ensimmäistä kertaa kesätyöhaussa 2023.

Museovirasto myöntää avustuksia ammatillisten museoiden innovatiivisiin hankkeisiin. Innovaatioavustusta on saanut mm. kolmentoista varsinaissuomalaisen ammatillisen museon yhteinen kehittämishanke Ilmastolupaus 2022–2023, jossa kukin mukana olevista museoista sitoutui kehittämään toimintaansa ympäristöystävällisempään suuntaan.

Tulli jatkoi vuoden 2023 aikana yhteiskuntavastuullisen rekrytinnin kehittämistä mm. osallistamalla toistamiseen kansainväliseen Job Shadow Day –tapahtumaan, joka on tarkoitettu henkilöille, joiden elämäntilanne, sairaus tai vamma vaikeuttaa työllistymistä. Päivään osallistunut henkilö tutustui Tullin hallinto-osastolla henkilöstöhallinnon ja viestinnän tehtäviin.

Työ- ja elinkeinoministeriö antoi yhteistyössä **sosiaali- ja terveysministeriön** ja Euroopan kriminaalipoliittikan instituutin (HEUNI) kanssa sosiaali- ja terveysalalle kansainvälisen rekrytinnin vastuullisuussuosituksen. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön johtamassa asiantuntijaryhmässä on kehitetty pysyvää mallia sairaanhoitajien, lääkäreiden ja hammaslääkäreiden laillistamisen edellyttämään koulutukseen.

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus Palkeet päivitti vuonna 2023 tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmansa. Tavoitteiksi asetettiin henkilöstön tietoisuuden ja osaamisen lisääminen teemaan liittyen. Jatkossa viraston perehdytysohjelmaan kuuluu myös tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ja virastossa vietetään tasa-arvon päivää vuosittain 19.3.

4.1.3 SDG 12: Vastuullista kuluttamista

Kestävän kehityksen tavoitteen 12 tarkoituksena on varmistaa kulutus- ja tuotantotapojen kestävyys. Tavoite on yksi kolmesta SDG-tavoitteesta, joiden saavuttamisessa Suomella on suuria haasteita.¹⁶ Euroopan alueraportissa sekä Euroopan unionin kestävän kehityksen raportissa Suomen edistymisen tavoitteen 12 osalta arvioidaan seisahtuneen¹⁷, kun taas kansainvälisessä maavertailussa tavoite 12 on ainoa tavoite, jonka osalta kansallinen kehitys on arvioitu negatiiviseksi.¹⁸ Euroopan unionin kestävän kehityksen raportissa arvioidaan lisäksi, että tavoitteen tila on Suomessa Euroopan unionin keskiarvoa heikompi.¹⁹ Haasteet liittyvät muun muassa yhdyskunta- ja elektroniikkajätteen määrään ja kierrätysasteeseen, tuotannon ja tuontituotteiden tyyppipäästöihin sekä ilman saastumiseen.²⁰ Myös tavoitteen saavuttamiseen kansainvälisesti liittyy merkittäviä haasteita ja edistyminen on seisahtunut.²¹

Seuraavat 26 organisaatiota tunnistivat vuoden 2023 vastuullisuusraporteissaan voivansa edistää tätä tavoitetta:

- Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA
- Geologian tutkimuskeskus
- Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- Kriisinhallintakeskus
- Luonnonvarakeskus
- Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea
- Museovirasto
- Niuvanniemen sairaala
- Oikeusministeriö
- Opetushallitus
- Puolustushallinto
- Rajavartiolaitos
- Rikosseuraamuslaitos
- Ruokavirasto
- Sosiaali- ja terveysministeriö
- Suomen ympäristökeskus
- Suomenlinnan hoitokunta
- Tulli
- Tuomioistuinlaitos
- Turvallisuus- ja kemikaalivirasto
- Ulosottolaitos ja Konkursiasiamiehen toimisto
- Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus Palkeet
- Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori
- Valtioneuvoston kanslia
- Vanhan Vaasan sairaala
- Ympäristöministeriö

Tavoite 12 on vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa toiseksi tunnistetuin tavoite yhdessä tavoitteen 8 (ihmisarvoista työtä ja talouskasvua) kanssa, kun vuosina 2021 ja 2022 se on ollut tunnistetuin YK:n kestävän kehityksen tavoite. Vuoden 2021 vastuullisuusraporteissa tavoitteen tunnisti 26 organisaatiota ja vuoden 2022 raporteissa 30 organisaatiota. Tavoitteen tunnistusmäärä nousi vuodesta 2021 vuoteen 2022 neljällä organisaatiolla ja samaten laski vuodesta 2022 vuoteen 2023 neljällä organisaatiolla. Tavoitteen 12 osuus kaikista vastuullisuusraporteissa tunnistetuista kestävän kehityksen tavoitteista supistui vuodesta 2021 vuoteen 2022 1,29 prosenttiyksikköä ja vuodesta 2022 vuoteen 2023 1,29 prosenttiyksikköä. Tavoitteen suhteellinen osuus

¹⁶ Sachs et al. 2024, s. 202–203; Lafortune et al. 2024, s. 62–63.

¹⁷ Lafortune et al. 2024, s. 62–63; Euroopan unioni 2023, s. 331.

¹⁸ Sachs et al. 2024, s. 202–203.

¹⁹ Euroopan unioni 2023, s. 331.

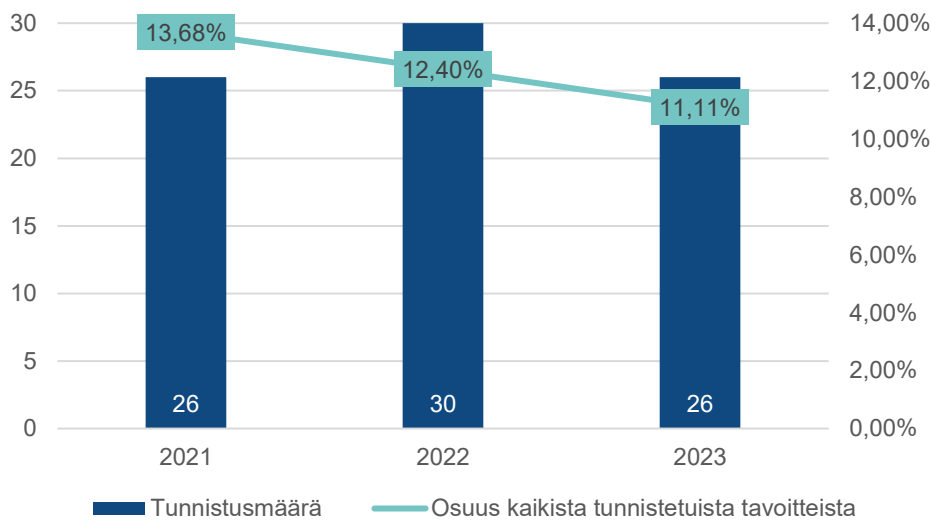
²⁰ Sachs et al. 2024, s. 202–203.

²¹ Sachs et al. 2024, s. 17.

on supistunut ensimmäisestä raportointivuodesta vuoteen 2023 yhteensä 2,57 prosenttiyksikköä, mikä on suurin muutos kaikkien kestävän kehityksen tavoitteiden välisessä vertailussa vuosien 2021 ja 2023 välillä.

Kuvio 15: Kestävän kehityksen tavoitteen 12 tunnistusmäärä ja osuus kaikista tunnistetuista tavoitteista vuosina 2021, 2022 ja 2023

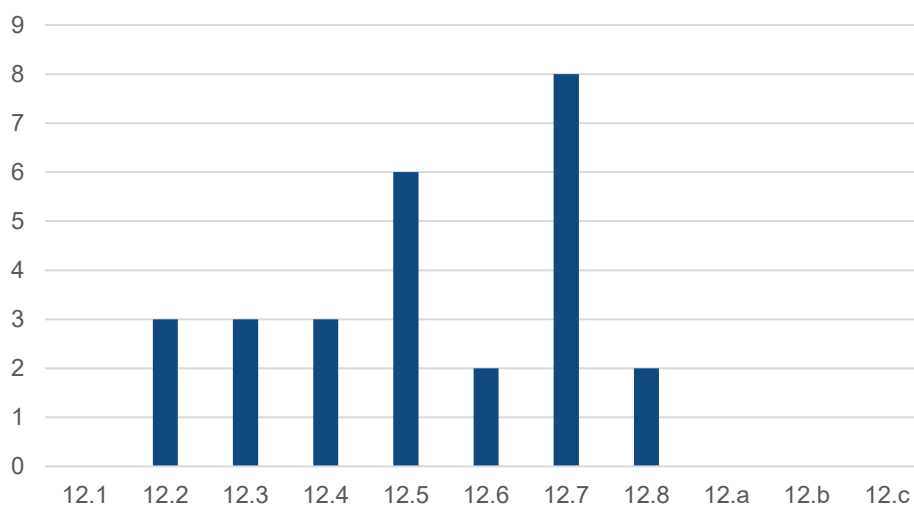
Valtionhallinnon vastuullisuusraporteissa tavoitetta 12 käsitellään liittyen muun muassa tiedon tuottamiseen, luonnonvarojen kestäväan käyttöön, kestäviin kulutustottumuksiin ja kiertotalouteen. Tavoitteen korkeaa tunnistusastetta voidaan selittää sillä, että kuten tavoitteen 13 teemat, myös kuluttamisen teemat yhdistävät erilaisia toimijoita. Useilla organisaatioilla on jo olemassa olevia hankintakäytänteitä tai -rakenteita, joiden kautta tavoitetta voidaan lähestyä taloudellisten näkökulmien lisäksi ekologisista ja sosiaalisista näkökulmista. Tunnistusastetta voidaan selittää se, että tavoitetta on mahdollista edistää keinoilla, jotka samanaikaisesti tähtäävät ekologisen jalanjäljen pienentämiseen.

Tavoite 12 jakautuu edelleen yhteentoista alatavoitteeseen, jotka määrittävät yksityiskohtaisemmin kulutus- ja tuotantotapojen kestävyden edistämistä. Alatavoitteet löydät kokonaisuudessaan [YK-liiton verkkosivuilta](#). Vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa tunnistettiin useimmin seuraavat alatavoitteet:

12.7 Edistää kestäviä julkisia hankintakäytäntöjä kansallisten lakien ja prioriteettien mukaisesti.

12.5 Vähentää vuoteen 2030 mennessä merkittävästi jätteiden syntymistä ennaltaehkäisyn, kierrätyksen ja uudelleenkäytön keinoin.

Kuvio 16: Kestävän kehityksen tavoitteen 12 alatavoitteet tunnistusmäärän mukaan

Poimintoja raporteissa kuvatuista toimenpiteistä ja mittareista

Geologian tutkimuskeskuksen ja Luonnonvarakeskuksen yhteishankkeessa selvitettiin, miten pohjoisissa olosuhteissa kaivannaisjätealueita voisi peittää ja maisemoida ympäristöriskien minimoimiseksi. Tulokset osoittivat, että biohiilen lisääminen peittokerroksen pintaosaan voi auttaa kasveja kasvamaan ja vähentää peiton eroosiota.

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea julkaisi verkkosivuillaan Kansalaisen lääketieto –osiossa uusia sisältöjä koskien lääkkeiden ympäristövaikutuksia ja lääkkeiden oikeaa hävittämistä. Sisältöjen avulla kuluttaja saa tietää, miten voi konkreettisesti itse vaikuttaa lääkkeiden ympäristövaikutuksiin.

Opetushallitus laati vuonna 2023 **opetus- ja kulttuuriministeriön** toimeksiannosta selvityksen ilmasto- ja kestävyyskasvatuksen nykytilasta ja kehittämistarpeista. Selvityksessä esitettiin kehittämistoimia mm. käsitteistön selkeyttämiseen, kestävyysosaamisen kansalliseen yhteistyöhön ja –osaamisen vahvistamiseen sekä kestäväen kehityksen tutkimus- ja innovaatio toimintaan ja laadukkaiden oppimateriaalien tuottamiseen.

Museovirasto ylläpitää resurssiviisauteen ja kestävyteen perustuvia Korjaustaito.fi- ja Rakennettuhyvinvointi.fi-sivustoja. Sivustot tarjoavat tietoa säilyttävän korjaamisen hyvistä käytännöistä ja ohjeista sekä rakennetun ympäristön muutoksesta vuosina 1945–1990. **Mittareina** seurataan verkkosivujen katselukertoja ja käyttäjämääriä.

Valtioneuvoston kanslia linjasi vuoden 2023 aikana, että valtioneuvoston toimitilahankkeissa pyritään jatkossa hyödyntämään mahdollisimman paljon kierrätyskalusteita.

Valtion tieto- ja viestintäteknikkakeskus Valtori edisti vuonna 2023 vastuullisuutta ICT-laitteiden käyttöönotossa mm. mahdollistamalla asiakkaille työasemien ja työasematarvikkeiden tilaamisen kotiosoitteisiin sekä ottamalla käyttöön rullakkotoimitukset ilman tuotepakkauksia. Toimet vähentävät pakkausmateriaalien tarvetta sekä asiakkaiden tarvetta matkustaa toimipisteeseen noutamaan tilauksia.

Sekä **Vanhan Vaasan sairaala** että **Niuvanniemen sairaala** ovat tunnistaneet keskeiseksi haasteekseen ruokahävikin määrän. Vanhan Vaasan sairaalaan on perustettu ruokahävikin minimoimiseen tähtäviä toimenpiteitä suunnitteleva kestäväen kehityksen työryhmä. Niuvanniemen sairaalassa ruokahävikin määrää seurataan **Luonnonvarakeskuksen** toteuttamalla Lukeloki-sovelluksella.

Ympäristöministeriö toteutti vuonna 2023 yhteistyössä **työ- ja elinkeinoministeriön** ja Kaupan liiton kanssa kuluttajakaupan alan yrityksille suunnatun Kiertotalous kuluttajakaupassa –pelikirjan, josta löytyy tietoa, ratkaisuja ja esimerkkejä käytettyjen tuotteiden myyntiin ja vuokraukseen sekä huolto- ja korjaustoiminnan yhdistämiseen kivijalka- ja verkkokaupoissa. Tavoitteena on valtavirtaistaa kiertotalouden liiketoimintamalleja kaupan alalla.

4.1.4 SDG 16: Rauha, oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto

Kestävän kehityksen tavoitteen 16 tarkoituksena on edistää rauhanomaisia yhteiskuntia ja taata kaikille pääsy oikeuspalveluiden piiriin sekä rakentaa vastuullisia ja tehokkaita instituutioita kaikilla tasoilla. Useiden seurantalähteiden mukaan tavoitteen kansallisessa edistymisessä on havaittu kohtalaista kehitystä, vaikka haasteita on edelleen esimerkiksi raportoidun rikollisuuden määrässä eri tuloluokkien välillä.²² Myös Euroopan unionin kestävän kehityksen raportti arvioi Suomen edistyvän tavoitteessa ja tavoitteen tilan olevan jonkun verran Euroopan unionin keskiarvoa parempi.²³ Tavoitteen saavuttamiseen kansainvälisesti liittyy suuria haasteita ja kehitys on seisautunut.²⁴

Seuraavat 24 organisaatiota tunnistivat vuoden 2023 vastuullisuusraporteissaan voivansa edistää tätä tavoitetta:

- Aluehallintovirastot
- Kansallisarkisto
- Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- Kriisinhallintakeskus
- Maahanmuuttovirasto
- Maanmittauslaitos
- Niuvanniemen sairaala
- Oikeusministeriö
- Patentti- ja rekisterihallitus
- Puolustushallinto
- Rajavartiolaitos
- Rikosseuraamuslaitos
- Sosiaali- ja terveysministeriö
- Säteilyturvakeskus
- Terveysten ja hyvinvoinnin laitos
- Tilastokeskus
- Tulli
- Tuomioistuinlaitos
- Ulkoministeriö
- Ulosottolaitos ja Konkursiasiamiehen toimisto
- Valtiokonttori
- Valtioneuvoston kanslia
- Valtiovarainministeriö
- Verohallinto

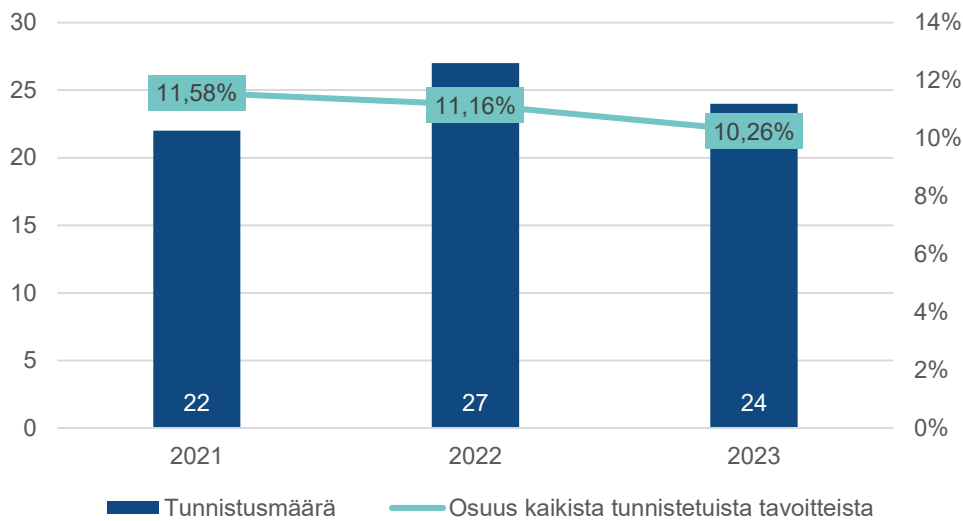
Tavoite 16 on vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa kolmenneksi tunnistetuin YK:n kestävän kehityksen tavoite. Raportointivuonna 2021 tavoite 16 oli toiseksi tunnistetuin tavoite ja vuonna 2022 kolmanneksi tunnistetuin tavoite. Vuonna 2021 tavoitteen tunnisti 22 organisaatiota ja vuonna 2022 27 organisaatiota. Tavoitteen tunnistumäärä nousi vuodesta 2021 vuoteen 2022 viidellä organisaatiolla ja laski vuodesta 2022 vuoteen 2023 kolmella organisaatiolla. Tavoitteen 16 osuus kaikista vastuullisuusraporteissa tunnistetuista kestävän kehityksen tavoitteista supistui vuodesta 2021 vuoteen 2022 0,42 prosenttiyksikköä ja vuodesta 2022 vuoteen 2023 0,90 prosenttiyksikköä. Tavoitteen suhteellinen osuus on supistunut ensimmäisestä raportointivuodesta vuoteen 2023 yhteensä 1,32 prosenttiyksikköä.

²² Sachs et al. 2024, s. 202–203; Lafortune et al. 2024, s. 62–63.

²³ Euroopan unioni 2023, s. 331.

²⁴ Sachs et al. 2024, s. 17.

Kuvio 17: Kestävän kehityksen tavoitteen 16 tunnistusmäärä ja osuus kaikista tunnistetuista tavoitteista vuosina 2021, 2022 ja 2023

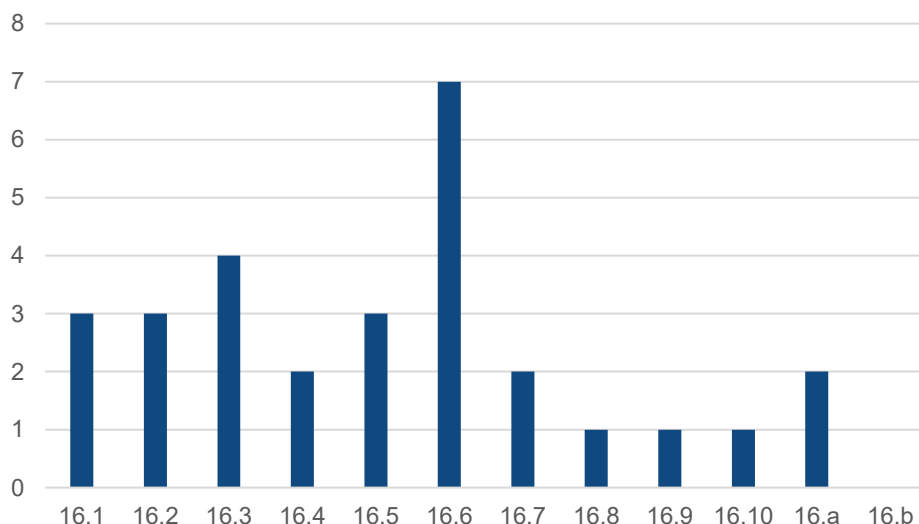

Valtionhallinnon vastuullisuusraporteissa tavoitetta 16 käsitellään liittyen muun muassa toiminnan ja siitä viestimisen avoimuuden ja saavutettavuuden edistämiseen, harmaan talouden ja korruption torjuntaan, oikeusturvan edistämiseen ja väkivallan vastaisiin toimiin. Monet organisaatiot ottivat vuonna 2023 käyttöönsä Euroopan unionin Whistleblower-direktiivin mukaisen sisäisen ilmoituskanavan, jolla parannetaan väärinkäytösten ilmitulua ja ilmoittajan suojelua. Monen valtionhallinnon organisaation toiminta itsessään tähtää hyvän hallinnon sekä yhteiskunnan rauhan ja oikeudenmukaisuuden edistämiseen, mikä selittää tavoitteen 16 korkeaa tunnistusastetta.

Tavoite 16 jakautuu edelleen kahteentoista alatavoitteeseen, jotka määrittävät yksityiskohtaisemmin rauhan, oikeudenmukaisuuden ja hyvän hallinnon edistämistä. Alatavoitteet löydät kokonaisuudessaan [YK-liiton verkkosivuilta](#). Vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa tunnistettiin useimmin seuraava alatavoite:

16.6 Kehittää tehokkaita, vastuullisia ja läpinäkyviä instituutioita kaikilla tasoilla.

Kuvio 18: Kestävän kehityksen tavoitteen 16 alatavoitteet tunnistusmäärän mukaan

Poimintoja raporteissa kuvatuista toimenpiteistä ja mittareista

Oikeusministeriö edisti vuonna 2023 korruption torjuntaan liittyvän tietoisuuden lisäämistä mm. toteuttamalla yhteistyössä **Verohallinnon** kanssa seminaareja teemalla ”Kohti eettisempää organisaatiokulttuuria” sekä järjestämällä valtiolle ja kuntahallinnolle suunnattuja korruptiontorjuntaohjeiden koulutuksia.

Patentti- ja rekisterihallitus järjesti vuonna 2023 työpajan, jossa kerättiin henkilöstön ajatuksia korruptiosta ja siitä, miten se voisi ilmetä virastossa. Työpajan tuloksia hyödynnetään valtionhallinnon korruptiontorjuntaohjeiden mukaisen toimintamallin valmistelussa ja käyttöönotossa vuoden 2024 aikana.

Tulli edisti vuonna 2023 saavutettavampaa tulliasiointia selkokuvakokeilun avulla. Kokeilussa rakennettiin yhdessä Kehitysvammaliiton kanssa kuvallinen kommunikaatioapuväline tullivirkailijoiden asiakaspalvelutyöhön liha- ja maitotuotteiden valvontaan. Kommunikaatioapuväline parantaa osallisuutta sellaisissa vuorovaikutustilanteissa, joissa kommunikaatio on vaikeaa esimerkiksi yhteisen kielen puuttuessa. Kokeilun myötä lentotullissa päätettiin aloittaa laajempi jatkokehitysprojekti erityisryhmien huomioimiseksi.

Tuomioistuinlaitoksen koordinoima mediatuomariverkosto järjesti vuonna 2023 ensimmäisen Mediatuomaripäivän sekä julkaisi ensimmäisen kauden mediatuomareiden podcast-sarjasta. Vuonna 2016 perustetun mediatuomariverkoston tavoitteena on lisätä yleistä tietämystä tuomioistuinten toiminnasta ja oikeuskäytännöistä.

Valtioneuvoston kanslia johti työryhmää, joka valmisteli Euroopan unionin ns. Whistleblower-direktiivin mukaisen ministeriöiden yhteisen sisäisen ilmoituskanavan, jonka kautta virkamiehet voivat ilmoittaa ilmoittajansuojelulain soveltamisalaan kuuluvista väärinkäytöksistä. Ilmoituskanava otettiin käyttöön maaliskuussa 2023.

Valtiokonttori kerää tietoja valtion, kuntien ja vuonna 2023 aloittaneiden hyvinvointialueiden taloudesta ja julkaisee ne kaikille avoimessa tutkiahallinto.fi-palvelussa. Ajantasainen tieto edistää julkistalouden avoimuutta ja läpinäkyvyyttä.

Verohallinto teki ennalta estävää harmaan talouden torjuntaa vuonna 2023 päättyneessä, työelämään siirtyville nuorille ja maahanmuuttajille suunnatussa viestintähankkeessa. Hankkeessa luotiin happytaxpayer.com-viestintäkonsepti, uudistettiin verokampus.fi-verkkosivusto sekä tavoitettiin nuoria monipuolisesti sosiaalisen median eri kanavissa.

4.2 Melko paljon tunnistetut tavoitteet

4.2.1 SDG 3: Terveyttä ja hyvinvointia

Kestävän kehityksen tavoitteen 3 tarkoituksena on taata terveellinen elämä ja hyvinvointi kaiken ikäisille. Useiden seurantalähteiden mukaan tavoitteen kansallisessa edistymisessä on havaittu kohtalaista kehitystä, vaikka haasteita on edelleen liittyen muun muassa koettuun terveyteen ja eliniänodotuksen alueellisiin eroihin.²⁵ Euroopan unionin kestävän kehityksen raportissa tavoitteen edistymistilan on arvioitu Suomessa olevan suurin piirtein unionin keskiarvoa.²⁶ Tavoitteen saavuttamiseen kansainvälisesti liittyy suuria haasteita, mutta edistymisessä on havaittu kohtalaista kehitystä.²⁷

Seuraavat 17 organisaatiota tunnistivat vuoden 2023 vastuullisuusraporteissaan voivansa edistää tätä tavoitetta:

- Aluehallintovirastot
- Ilmatieteen laitos
- Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- Liikenne- ja viestintävirasto Traficom
- Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea
- Niuvanniemen sairaala
- Opetus- ja kulttuuriministeriö
- Puolustushallinto
- Rajavartiolaitos
- Ruokavirasto
- Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto
- Sosiaali- ja terveysministeriö
- Säteilyturvakeskus
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
- Tulli
- Vanhan aasan sairaala
- Väylävirasto

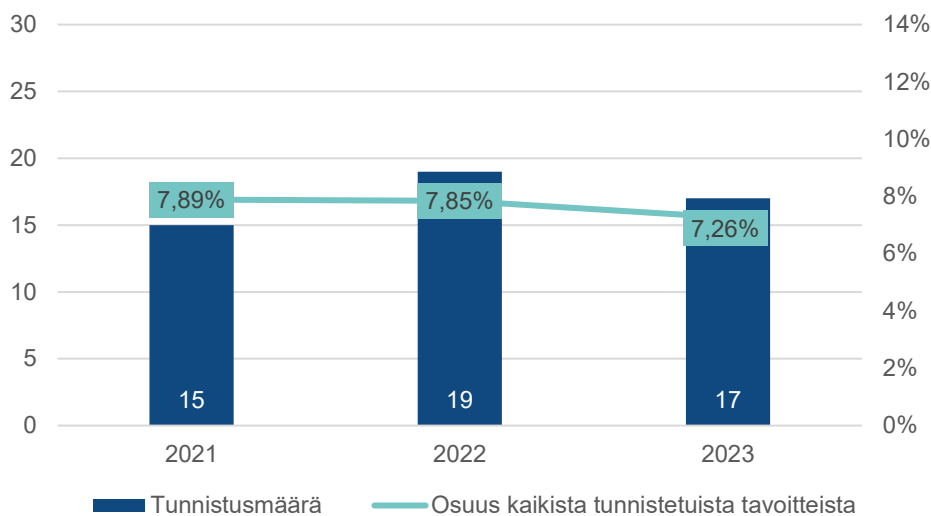
Tavoite 3 on vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa neljänneksi tunnistetuin YK:n kestävän kehityksen tavoite yhdessä tavoitteiden 5 (sukupuolten tasa-arvo) ja 9 (kestävää teollisuutta, innovaatioita ja infrastruktuureja) kanssa. Raportointivuonna 2021 tavoite 3 oli kuudenneksi tunnistetuin tavoite yhdessä tavoitteen 5 (sukupuolten tasa-arvo) kanssa ja vuonna 2022 viidenneksi tunnistetuin tavoite. Vuonna 2021 tavoitteen tunnisti 15 organisaatiota ja vuonna 2022 19 organisaatiota. Tavoitteen tunnistumäärä nousi vuodesta 2021 vuoteen 2022 neljällä organisaatiolla ja laski vuodesta 2022 vuoteen 2023 kahdella organisaatiolla. Tavoitteen 3 osuus kaikista vastuullisuusraporteissa tunnistetuista kestävän kehityksen tavoitteista supistui vuodesta 2021 vuoteen 2022 0,04 prosenttiyksikköä ja vuodesta 2022 vuoteen 2023 0,59 prosenttiyksikköä. Tavoitteen suhteellinen osuus on supistunut ensimmäisestä raportointivuodesta vuoteen 2023 yhteensä 0,63 prosenttiyksikköä.

²⁵ Sachs et al. 2024, s. 202–203; Lafortune et al. 2024, s. 62–63; Euroopan unioni 2023, s. 331.

²⁶ Euroopan unioni 2023, s. 331.

²⁷ Sachs et al. 2024, s. 17.

Kuvio 19: Kestävän kehityksen tavoitteen 3 tunnistusmäärä ja osuus kaikista tunnistetuista tavoitteista vuosina 2021, 2022 ja 2023

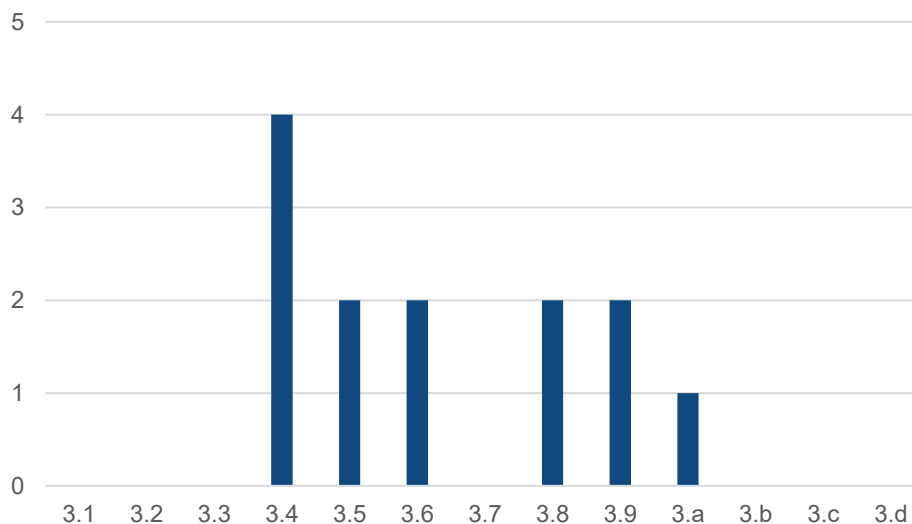

Valtionhallinnon organisaatioissa tavoitetta 3 edistetään muun muassa lääkkeiden ja elintarvikkeiden valvonnalla, sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden ohjauksella, kehittämisellä ja tarjonnalla, vähentämällä liikenne- ja muista onnettomuuksia johtuvia kuolemia, säteilyyn ja ilmansaasteisiin liittyvillä toimenpiteillä ja huolehtimalla henkilökunnan terveydestä ja hyvinvoinnista. Vaikka tavoite 3 on sisällöllisesti tarkkarajaisempi kuin monet muut tavoitteet, sen sisältö osuu monien valtionhallinnon organisaatioiden tehtäväkenttään. Tavoite on erityisen tunnistettu sosiaali- ja terveysministeriön sekä liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonaloilla.

Tavoite 3 jakautuu edelleen kolmeentoista alatavoitteeseen, jotka määrittävät yksityiskohtaisemmin terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä. Alatavoitteet löydät kokonaisuudessaan [YK-liiton verkkosivuilta](#). Vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa tunnistettiin useimmin seuraava alatavoite:

3.4 Vähentää vuoteen 2030 mennessä kolmanneksella tarttumattomien tautien aiheuttamia ennenaikaisia kuolemia ennaltaehkäisyn ja hoidon avulla sekä edistää henkistä terveyttä ja hyvinvointia.

Kuvio 20: Kestävän kehityksen tavoitteen 3 alatavoitteet tunnistusmäärän mukaan

Poimintoja raporteissa kuvatuista toimenpiteistä ja mittareista

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimean uusittu määräys veripalvelutoiminnasta tuli voimaan vuonna 2023. Verenluovutuksen soveltavuuskriteereistä poistettiin väliaikainen luovutuskielto miesten välisen seksin jälkeen. Muutos edistää yhdenvertaisuutta, kun pitkäaikaisessa, vakituksessa parisuhteessa elävät henkilöt voivat luovuttaa verta seksuaalisesta suuntautumisestaan riippumatta.

Suomen mielenterveyslaissa ei oteta kantaa sairaaloiden velvollisuuteen järjestää perhetapaamisia tai potilaiden välisiä valvomattomia tapaamisia. **Niuvanniemen sairaalassa** on vuodesta 2022 lähtien ollut käytössä perhetapaamishuone Harmonia, joka otettiin käyttöön valtion mielisairaalan potilaiden ja ammattihenkilöiden aloitteesta. Palaute on ollut positiivista ja huoneen käyttöaste korkea.

Säteilyturvakeskus julkaisi vuonna 2023 yhteistyössä **Fimean, Valviran ja Tukesin** kanssa kaulanhoitoalan oppilaitoksille suunnatun sähköisen oppimisympäristön, joka auttaa alalle koulutautuvia huomioimaan ionisoimattoman säteilyn riskit.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos julkaisi vuonna 2023 soite-ammattilaisille tarkoitetun työkalun, joka tukee väkivallan radikalisoitumisen tunnistamista ja siihen puuttumista. Ainutlaatuinen työkalu on herättänyt suurta kiinnostusta myös EU:n tasolla.

4.2.2 SDG 5: Sukupuolten tasa-arvo

Kestävän kehityksen tavoitteen 5 tarkoituksena on saavuttaa sukupuolten välinen tasa-arvo sekä vahvistaa naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia. Useiden seurantalähteiden mukaan tavoitteen kansallisessa edistymisessä on havaittu kohtalaista kehitystä, vaikka haasteita on edelleen liittyen muun muassa sukupuolten välisiin palkkaeroihin.²⁸ Euroopan unionin kestävän kehityksen raportin mukaan tavoitteen edistymistila on Suomessa hieman unionin keskiarvoa parempi.²⁹ Tavoitteen saavuttamiseen kansainvälisesti liittyy merkittäviä haasteita, mutta edistymisessä on havaittu kohtalaista kehitystä.³⁰

Seuraavat 17 organisaatiota tunnistivat vuoden 2023 vastuullisuusraporteissaan voivansa edistää tätä tavoitetta:

- Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- Puolustushallinto
- Kriisinhallintakeskus
- Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto
- Maahanmuuttovirasto
- Sosiaali- ja terveysministeriö
- Oikeusministeriö
- Suomen Akatemia
- Opetus- ja kulttuuriministeriö
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
- Patentti- ja rekisterihallitus
- Tuomioistuinlaitos

²⁸ Sachs et al. 2024, s. 202–203; Lafortune et al. 2024, s. 62–63; Euroopan unioni 2023, s. 331.

²⁹ Euroopan unioni 2023, s. 331.

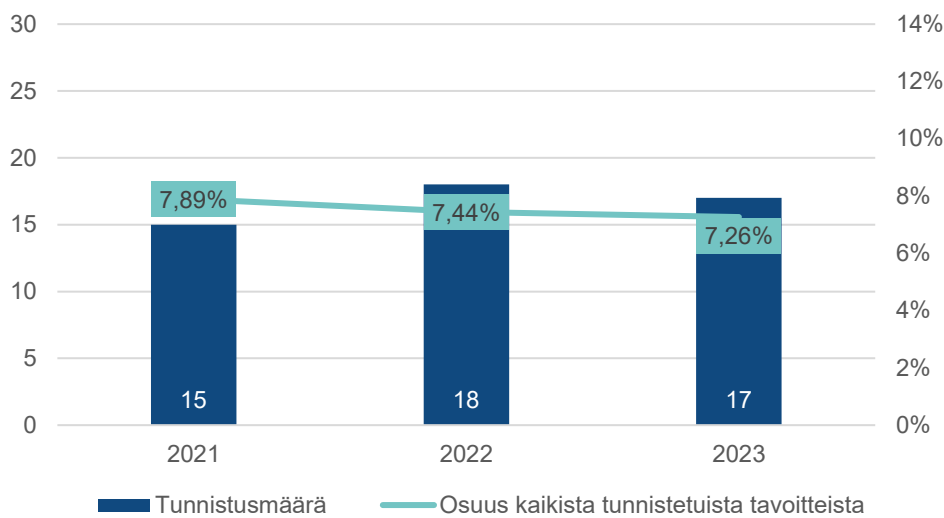
³⁰ Sachs et al. 2024, s. 17.

- Ulkoministeriö
- Ulosottolaitos ja Konkurssiasiamiehen toimisto
- Valtioneuvoston kanslia
- Valtiovarainministeriö
- Vanhan Vaasan sairaala

Tavoite 5 on vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa neljänneksi tunnistetuin YK:n kestävän kehityksen tavoite yhdessä tavoitteiden 3 (terveyttä ja hyvinvointia) ja 9 (kestävää teollisuutta, innovaatioita ja infrastruktuureja) kanssa. Raportointivuosina 2021 ja 2022 tavoite 5 oli kuudenneksi tunnistetuin tavoite. Vuonna 2021 tavoitteen tunnisti 15 organisaatiota ja vuonna 2022 18 organisaatiota. Tavoitteen tunnistusmäärä nousi vuodesta 2021 vuoteen 2022 kolmella organisaatiolla ja laski vuodesta 2022 vuoteen 2023 yhdellä organisaatiolla. Tavoitteen 5 osuus kaikista vastuullisuusraporteissa tunnistetuista kestävän kehityksen tavoitteista supistui vuodesta 2021 vuoteen 2022 0,46 prosenttiyksikköä ja vuodesta 2022 vuoteen 2023 0,17 prosenttiyksikköä. Tavoitteen suhteellinen osuus on supistunut ensimmäisestä raportointivuodesta vuoteen 2023 yhteensä 0,63 prosenttiyksikköä.

Kuvio 21: Kestävän kehityksen tavoitteen 5 tunnistusmäärä ja osuus kaikista tunnistetuista tavoitteista vuosina 2021, 2022 ja 2023

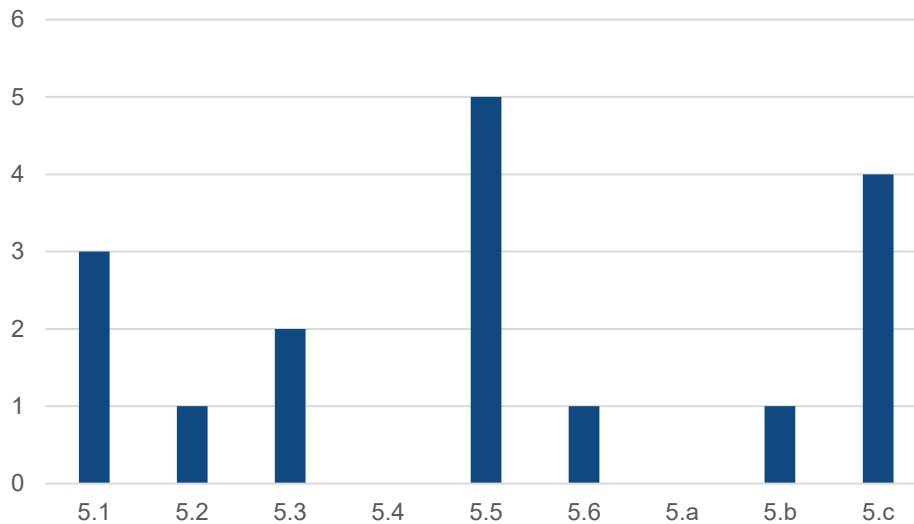
Valtionhallinnon organisaatioissa tavoitetta 5 edistetään tukemalla monipuolisesti naisten asemaa yhteiskunnassa. Monien edellä kuvattujen tavoitteiden tavoin tavoite 5 yhdistää valtionhallinnon organisaatioita niiden ydintehtävästä riippumatta. Monet organisaatiot edistävät tavoitetta erilaisilla tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmilla. Lisäksi tavoitetta on mahdollista edistää keinoilla, jotka samanaikaisesti tähtäävät sosiaalisen jalanjäljen pienentämiseen.

Tavoite 5 jakautuu edelleen yhdeksään alatavoitteeseen, jotka määrittävät yksityiskohtaisemmin sukupuolten tasa-arvon edistämistä. Alatavoitteet löydät kokonaisuudessaan [YK-liiton verkkosivuilta](#). Vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa tunnistettiin useimmin seuraavat alatavoitteet:

5.5 Taata naisille täysivaltainen ja tehokas osallistuminen sekä yhtäläiset johtamismahdollisuudet kaikilla päätöksenteon tasoilla politiikassa, taloudessa ja julkisessa elämässä.

5.c Kehittää ja vahvistaa järkeviä käytäntöjä ja täytäntöönpanokelpoista lainsäädäntöä, joilla edistetään sukupuolten tasa-arvoa ja naisen sekä tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia kaikilla tasoilla.

Kuvio 22: Kestävän kehityksen tavoitteen 5 alatavoitteet tunnistusmäärän mukaan

Poimintoja raporteissa kuvatuista toimenpiteistä ja mittareista

Oikeusministeriö kertoo raportillaan, että kolmivuotisen naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelman toimeenpano saatiin suunnitellusti päätökseen vuonna 2023. Ohjelman päätösvuonna mm. järjestettiin koulutusta julkisille oikeusavustajille naisiin kohdistuvan väkivallan tunnistamisesta ja huomioimisesta avustajan työssä, julkaistiin naisiin kohdistuvaa digitaalista väkivaltaa käsittelevä tutkimus sekä rahoitettiin valtionavustuksilla nuoriin kohdistuvan seurustelu- ja parisuhdeväkivallan ehkäisemistä sekä auttavien puhelinten ja chat-palveluiden kehittämistä.

Puolustusvoimat valmisteli vuonna 2023 gender-toimintansa kehittämistä Naton periaatteiden mukaisesti. Gender-toiminnalla tarkoitetaan sukupuolten välisen samanarvoisuuden toteutumista miesten, naisten ja haavoittuvien väestöryhmien keskuudessa. Keväällä 2023 julkaistiin gender-toimintaohjelma, jossa gender-näkökulman käyttökoulutus luodaan ja integroidaan kaikkeen sotilaskoulutukseen. Toimeenpano aloitetaan tuottamalla vuoden 2024 aikana Gender sotilasoperaatioissa – kurssi, jonka tavoitteena on mm. lisätä tietoa siitä, mitä gender-toiminnalla tarkoitetaan ja mitä sillä tavoitellaan.

Suomen Akatemia edisti työn ja perheen yhteensovittamista sekä naisten tutkijanuran tukemista vuonna 2023 poistamalla liikkuvuusedellytys akatemiautukijarahoituksen hakukriteereistä sekä päivittämällä rahoitusperiaatteet mahdollistamaan rahoituskauden pidentämisen perustelluista syistä, kuten perhevapaan vuoksi.

Ulkoministeriön tavoitteena on, että uusista kehitysyhteistyön ohjelmista ja hankkeista 85 prosenttia sisältää sukupuolten tasa-arvoa edistäviä tavoitteita. Vuonna 2023 ulkoministeriö kävi läpi kaikki kehitysyhteistyön rahoitusinstrumenttien kokonaisuudet ja niiden mahdolliset katvealueet ja varmisti, että niissä on huomioitu tasa-arvonäkökulma.

4.2.3 SDG 9: Kestävää teollisuutta, innovaatioita ja infrastruktuureja

Kestävän kehityksen tavoitteen 9 tarkoituksena on rakentaa kestävää infrastruktuuria sekä edistää kestävä teollisuutta ja innovaatioita. Kansainvälisessä maavertailussa tavoitteen kansallisessa edistymisessä on havaittu kohtalaista kehitystä, vaikka haasteita on edelleen naisten osuudessa STEM- eli luonnontieteiden, teknologian, tekniikan ja matematiikan alojen korkeakoulututkinnon suorittaneista.³¹ Sen sijaan Euroopan alueraportissa, joka ei ota huomioon mittaria naisten osuudesta STEM-aloilla, tavoite on arvioitu kansallisesti saavutetuksi ja suunnan olevan edelleen ylöspäin.³² Myös Euroopan unionin kestävä kehityksen raportti arvioi Suomen edistyvän tavoitteessa kohtalaisesti ja tavoitteen edistymistilan olevan jonkun verran Euroopan unionin keskiarvoa parempi.³³ Tavoitteen saavuttamiseen kansainvälisesti liittyi merkittäviä haasteita, mutta edistymisessä on havaittu kohtalaista kehitystä.³⁴

Seuraavat 17 organisaatiota tunnistivat vuoden 2023 vastuullisuusraporteissaan voivansa edistää tätä tavoitetta:

- Business Finland
- Energiavirasto
- Geologian tutkimuskeskus
- Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- Liikenne- ja viestintäministeriö
- Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea
- Maanmittauslaitos
- Opetus- ja kulttuuriministeriö
- Patentti- ja rekisterihallitus
- Sosiaali- ja terveysministeriö
- Suomen Akatemia
- Tulli
- Turvallisuus- ja kemikaalivirasto
- Työ- ja elinkeinoministeriö
- Valtiokonttori
- Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori
- Väylävirasto

Tavoite 9 on vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa neljänneksi tunnistetuin YK:n kestävä kehityksen tavoite yhdessä tavoitteiden 3 (terveyttä ja hyvinvointia) ja 5 (sukupuolten tasa-arvo) kanssa. Raportointivuonna 2021 tavoite 9 oli viidenneksi tunnistetuin tavoite ja vuonna 2022 seitsemänneksi tunnistetuin tavoite. Vuonna 2021 tavoitteen tunnisti 16 organisaatiota ja vuonna 2022 17 organisaatiota. Tavoitteen tunnistusmäärä on pysynyt lähestulkoon samana kaikkina kolmena raportointivuotena. Tavoitteen 9 osuus kaikista vastuullisuusraporteissa tunnistetuista kestävä kehityksen tavoitteista supistui vuodesta 2021 vuoteen 2022 1,40 prosenttiyksikköä ja kasvoi vuodesta 2022 vuoteen 2023 0,24 prosenttiyksikköä. Tavoitteen suhteellinen osuus on supistunut ensimmäisestä raportointivuodesta vuoteen 2023 yhteensä 1,16 prosenttiyksikköä.

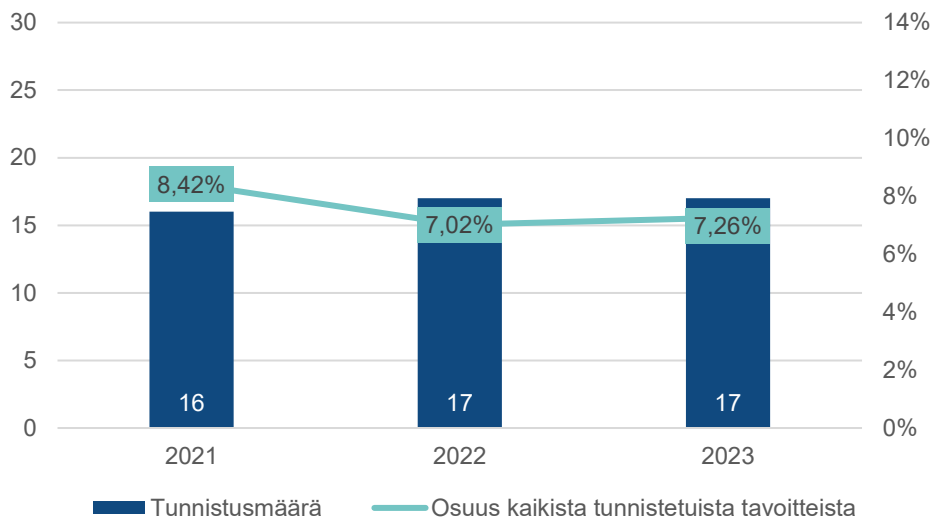
³¹ Sachs et al. 2024, s. 202–203.

³² Lafortune et al. 2024, s. 62–63.

³³ Euroopan unioni 2023, s. 331.

³⁴ Sachs et al. 2024, s. 17.

Kuvio 23: Kestävän kehityksen tavoitteen 9 tunnistusmäärä ja osuus kaikista tunnistetuista tavoitteista vuosina 2021, 2022 ja 2023

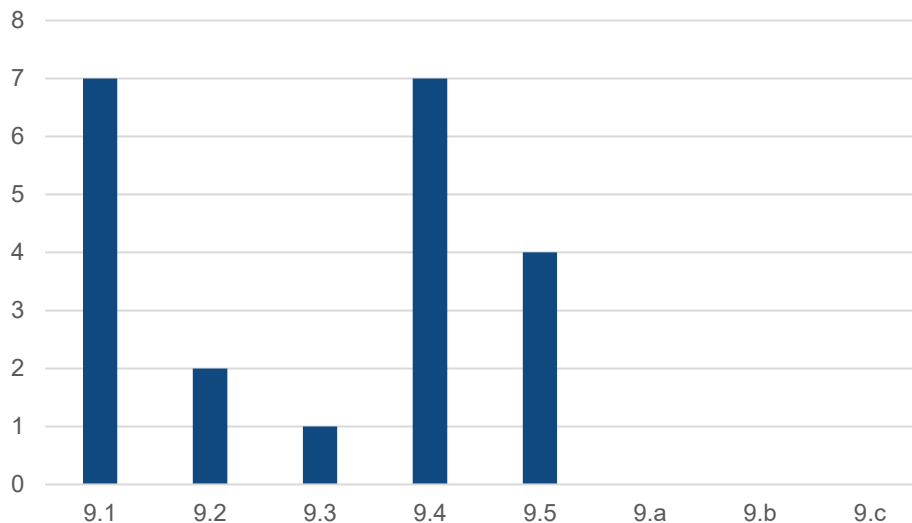
Valtionhallinnon organisaatioissa tavoitetta 9 edistetään muun muassa tiedon tuottamisen, erilaisten yritysten ja muiden toimijoiden tukemisen, rahoituskanavien ja erilaisten ohjelmien avulla. Tavoitteen tunnistaneita organisaatioita yhdistää se, että ne voivat toiminnallaan edistää erilaisia tutkimus-, liikenne- ja digitaalisen infrastruktuurin kehittämisen teemoja. Tavoite on erityisen tunnistettu työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla.

Tavoite 9 jakautuu edelleen kahdeksaan alataavoitteeseen, jotka määrittävät yksityiskohtaisemmin kestävän teollisuuden, innovaatioiden ja infrastruktuurien edistämistä. Alataavoitteet löydät kokonaisuudessaan [YK-liiton verkkosivuilta](#). Vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa tunnistettiin useimmin seuraavat alataavoitteet:

9.1 Kehittää laadukasta, luotettavaa ja kestävästä infrastruktuuria, kuten alueellista ja rajat ylittävää infrastruktuuria, taloudellisen kehityksen ja ihmisten hyvinvoinnin tueksi panostamalla sen edulliseen ja yhtäläiseen saantiin kaikille.

9.4 Uudistaa vuoteen 2030 mennessä infrastruktuuria ja jälkiasennusaloja kestävän kehityksen mukaisiksi, tehostaa resurssien käyttöä ja lisätä puhtaiden sekä ympäristöystävällisten teknologioiden ja tuotantoprosessien käyttöönottoa jokaisen maan omien valmiuksien mukaisesti

Kuvio 24: Kestävän kehityksen tavoitteen 9 alataavoitteet tunnistusmäärän mukaan

Poimintoja raporteissa kuvatuista toimenpiteistä ja mittareista

Business Finlandin Work in Finland -yksikkö tukee yritysten innovaatiotoimintaa kansainvälisten osaajien saatavuutta edistämällä ja tuomalla esiin monimuotoisuuden etuja. Vuonna 2023 Work in Finland lanseerasi Talent-rahoituspalvelun, jonka avulla yritykset voivat kehittää johtamistaan ja toimintatapojaan siten, että ne kykenevät rekrytoimaan ja sitouttamaan kansainvälisiä osaajia.

Energiavirasto myönsi vuonna 2022 ensimmäistä kertaa tukea uusiutuvan vedyn tankkausasemille. Asemia on kolme ja ne on määrä ottaa käyttöön viimeistään elokuussa 2024. Vedyn tankkausasteet mahdollistavat sen, että vetyä hyödyntäviä ajoneuvoja voi tulla markkinoille.

Liikenne- ja viestintäministeriö edisti kävelyä ja pyöräilyä vuonna 2023 myöntämällä kunnille avustuksia kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden parantamiseen 46 hankkeelle yhteensä 8,3 miljoonaa euroa. Lisäksi liikkumisen ohjauksen valtionavustuksia myönnettiin 12 kunnalle tai seudulle yhteensä noin 300 000 euroa.

Maanmittauslaitoksen Paikkatietokeskuksen koordinoima sijaintitiedon osaamiskeskus Location Innovation Hub aloitti toimintansa vuonna 2023. Keskus valmentaa maksutta yrityksiä ja julkisen sektorin toimijoita tehokkaampaan sijaintitiedon hyödyntämiseen.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toteutti vuonna 2023 pilottihankkeen, jossa tehtiin kemikaali- ja maakaasulaitosten määräaikaistarkastusten yhteydessä teemakysely yritysten vastuullisuudesta. Tulosten perusteella vastuullisuus on keskeisessä asemassa kyselyyn osallistuneissa yrityksissä, mutta yrityksissä ei ole tarpeeksi tietoa jätekemikaalien asianmukaisesta käsittelystä ja luonnonilmiöihin varautumisesta. Vastuullisuuskyselyyn liittyvää toimintamallia kehitetään edelleen vuonna 2024.

Työ- ja elinkeinoministeriön rahoittama kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen osaamiskeskus KEINO julkaisi vuonna 2023 Kriteeripankki.fi-palvelun, josta julkisen sektorin toimijat voivat hakea valmiita vastuullisuusvaatimuksia omiin hankintoihinsa. Avoin ja maksuton palvelu auttaa hankintoja tekevien työtä sekä yrityksiä, jotka tarjoavat ratkaisujaan julkiselle sektorille.

4.2.4 SDG 10: Eriarvoisuuden vähentäminen

Kestävän kehityksen tavoitteen 10 tarkoituksena on vähentää eriarvoisuutta maiden sisällä ja niiden välillä. Kansainvälisen maaraportin arvion mukaan tavoitteen saavuttamiseen kansallisesti liittyy yhä haasteita ja edistyminen on seisahnut. Haasteet liittyvät muun muassa ikäihmisten köyhyysasteeseen.³⁵ Euroopan alueraportissa, joka ei ota edellä mainittua ikäihmisten köyhyysastetta huomioon, arvioidaan tavoite kansallisesti saavutetuksi.³⁶ Toisaalta Euroopan unionin kestävän kehityksen raportti arvioi Suomen edistyvän tavoitteessa kohtalaisen hyvin ja tavoitteen edistymistilan olevan jonkun verran Euroopan unionin keskiarvoa parempi.³⁷

³⁵ Sachs et al. 2024, s. 202–203.

³⁶ Lafortune et al. 2024, s. 62–63.

³⁷ Euroopan unioni 2023, s. 331.

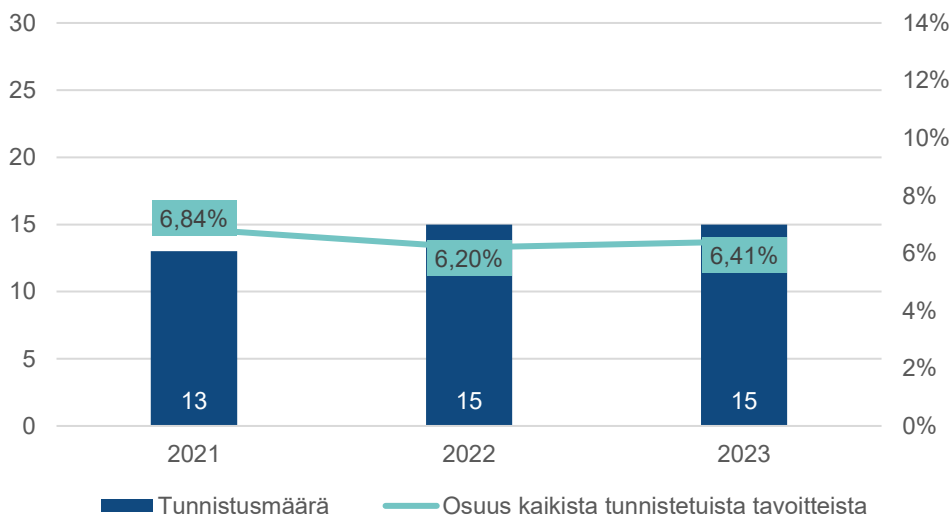
Tavoitteen saavuttamiseen kansainvälisesti liittyviä merkittäviä haasteita ja riittävästi tietoa kehityksen suunnan määrittämiselle ei ole.³⁸

Seuraavat 15 organisaatiota tunnistivat vuoden 2023 vastuullisuusraporteissaan voivansa edistää tätä tavoitetta:

- Kriinhallintakeskus
- Maahanmuuttovirasto
- Museovirasto
- Oikeusministeriö
- Opetus- ja kulttuuriministeriö
- Rahoitusvakausvirasto
- Rikosseuraamuslaitos
- Saavutettavuuskirjasto Celia
- Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto
- Sosiaali- ja terveysministeriö
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
- Tuomioistuinlaitos
- Ulosottolaitos ja Konkurssiasiamiehen toimisto
- Valtiovarainministeriö
- Verohallinto

Tavoite 10 on vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa viidenneksi tunnistetuin YK:n kestävän kehityksen tavoite yhdessä tavoitteen 17 (yhteistyö ja kumppanuus) kanssa. Raportointivuonna 2021 tavoite oli seitsemänneksi tunnistetuin ja vuonna 2022 kahdeksanneksi tunnistetuin tavoite. Vuonna 2021 tavoitteen tunnisti 13 organisaatiota ja vuonna 2022 15 organisaatiota. Tavoitteen tunnistumäärä nousi vuodesta 2021 vuoteen 2022 kahdella organisaatiolla ja pysyi vuonna 2023 samana kuin vuonna 2022. Tavoitteen 10 osuus kaikista vastuullisuusraporteissa tunnistetuista kestävän kehityksen tavoitteista supistui vuodesta 2021 vuoteen 2022 0,64 prosenttiyksikköä ja kasvoi vuodesta 2022 vuoteen 2023 0,21 prosenttiyksikköä. Tavoitteen suhteellinen osuus on supistunut ensimmäisestä raportointivuodesta vuoteen 2023 yhteensä 0,43 prosenttiyksikköä.

Kuvio 25: Kestävän kehityksen tavoitteen 10 tunnistumäärä ja osuus kaikista tunnistetuista tavoitteista vuosina 2021, 2022 ja 2023

Valtionhallinnon organisaatioissa tavoitetta 10 edistetään muun muassa palveluiden saatavuutta ja eri ryhmien huomioon ottamista parantamalla. Monen edellä mainitun tavoitteen tavoin tavoite 10 yhdistää monia valtionhallinnon organisaatioita niiden ydintehtävästä riippumatta. Monet organisaatiot edistävät tavoitetta erilaisilla tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmilla. Lisäksi tavoitetta on mahdollista edistää keinoilla, jotka

³⁸ Sachs et al. 2024, s. 17.

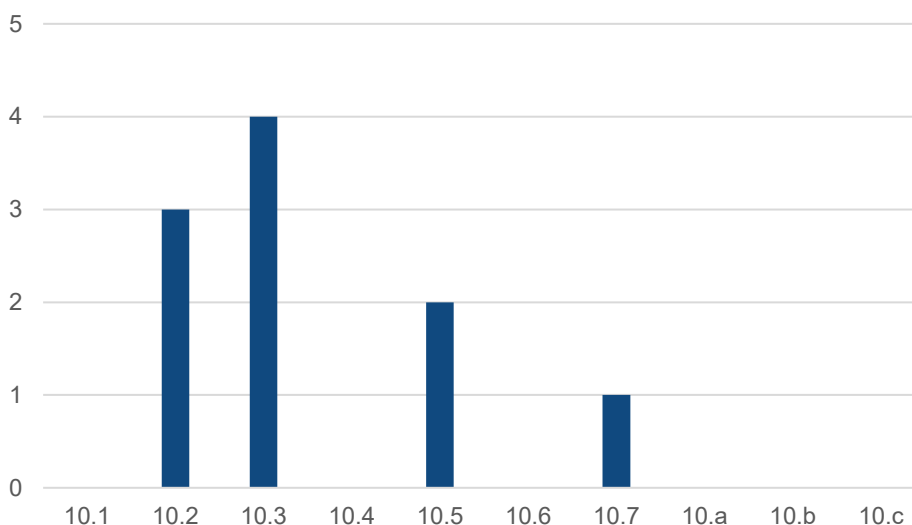
samanaikaisesti tähtäävät sosiaalisen jalanjäljen pienentämiseen. Tavoite on erityisen tunnistettu oikeusministeriön ja sisäministeriön hallinnonaloilla.

Tavoite 10 jakautuu edelleen kymmeneen alatavoitteeseen, jotka määrittävät yksityiskohtaisemmin eriarvoisuuden vähentämistä. Alatavoitteet löydät kokonaisuudessaan [YK-liiton verkkosivuilta](#). Vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa tunnistettiin useimmin seuraavat alatavoitteet:

10.3 Taata yhtäläiset mahdollisuudet ja vähentää eriarvoista kohtelua muun muassa poistamalla syrjinnän mahdollistavat lait, politiikat ja käytännöt sekä edistämällä asianmukaista lainsäädäntöä, politiikkoja ja toimenpiteitä.

10.2 Edistää vuoteen 2030 mennessä kaikkien sosiaalista, taloudellista ja poliittista osallistumista ja kannustaa siihen iästä, sukupuolesta, vammaisuudesta, rodusta, etnisyydestä, alkuperästä, uskonnosta tai taloudellisesta tai muusta asemasta riippumatta.

Kuvio 26: Kestävän kehityksen tavoitteen 10 alatavoitteet tunnistusmäärän mukaan

Poimintoja raporteissa kuvatuista toimenpiteistä ja mittareista

Museovirasto kertoo raportillaan Helsingin kaupungin koordinoiman ja rahoittaman Kulttuurin kummitilat -hankkeen tapahtumaviikosta, joka järjestettiin Kansallismuseossa. Tapahtuma oli suunnattu vuonna 2023 syntyneiden lasten perheille ja sen tavoitteena oli edistää pienten lasten perheiden yhteyttä omaan kulttuuriperintöönsä.

Rikosseuraamuslaitos on toteuttanut kolmessa vankilassa Doris-sellipääteläjärjestelmän sisältämän Smart Prison -vankilakonseptin. Sellipääteläillä vangit voivat asioida sähköisesti ja käyttää digitaalisia palveluita. Järjestelmä turvaa ihmisoikeuksia ja yhdenvertaisia kansalaispalveluita myös rajoitetussa ympäristössä, kuten vankilassa.

Saavutettavuuskirjasto Celia huomioi vuonna 2023 moninaisen asiakaskuntansa kiinnostuksen aiheita ja kirjallisuuden lukutapoja nostamalla monipuolisesti kirjallisuutta esiin eri kanavissaan. Kirjallisuusnostoissa huomioitiin muun muassa Ukrainan vuosipäivä, Pride-tapahtumat ja Itämeri. Viraston asettama **tavoite** moninaisten aineistojen markkinoinnista toteutui.

Tuomioistuinlaitos kehittää tuomioistuinten ruotsinkielistä palvelua yhteistyössä **oikeusministeriön** kanssa. Tavoitteena on selvittää mahdollisia haasteita ruotsinkielisen palvelun toteuttamisessa sekä esittää niihin ratkaisuja. Esimerkiksi Varsinais-Suomen käräjäoikeus tekee yhteistyötä yliopiston kanssa ruotsinkielisen oikeustieteellisen koulutuksen edistämiseksi.

4.2.5 SDG 17: Yhteistyö ja kumppanuus

Kestävän kehityksen tavoitteen 17 tarkoituksena on tukea vahvemmin kestävän kehityksen toimeenpanoa ja globaalia kumppanuutta. Kansainvälisessä maavertailussa tavoitteen kansalliseen saavuttamiseen liittyy merkittäviä haasteita muun muassa kehitysavun riittävän rahoituksen varmistamiseen liittyen, mutta edistymisessä on havaittu kohtalaista kehitystä.³⁹ Toisaalta Euroopan alueraportissa nähdään, että vaikka Suomi ei ole vielä saavuttanut tavoitetta, tavoite tullaan tähänastisen kehityksen perusteella saavuttamaan ajallaan.⁴⁰ Euroopan unionin kestävän kehityksen raportissa taas arvioidaan tavoitteen tilan olevan Suomessa hieman unionin keskiarvoa heikompi.⁴¹ Tavoitteen saavuttamiseen kansainvälisesti liittyy merkittäviä haasteita ja edistyminen on seisahtunut.⁴²

Seuraavat 15 organisaatiota tunnistivat vuoden 2023 vastuullisuusraporteissaan voivansa edistää tätä tavoitetta:

- Geologian tutkimuskeskus
- Ilmatieteen laitos
- Kansallisarkisto
- Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- Kriisinhallintakeskus
- Opetushallitus
- Saavutettavuuskirjasto Celia
- Sosiaali- ja terveysministeriö
- Suomenlinnan hoitokunta
- Tilastokeskus
- Turvallisuus- ja kemikaalivirasto
- Ulkoministeriö
- Valtiokonttori
- Valtiovarainministeriö
- Verohallinto

Tavoite 17 on vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa viidenneksi tunnistetuin YK:n kestävän kehityksen tavoite yhdessä tavoitteen 10 (eriarvoisuuden vähentäminen) kanssa. Raportointivuonna 2021 tavoite 17 oli kahdeksanneksi tunnistetuin tavoite yhdessä tavoitteen 11 (kestävät kaupungit ja yhteisöt) kanssa ja vuonna 2022 yhdeksänneksi tunnistetuin tavoite. Vuonna 2021 tavoitteen tunnisti kymmenen organisaatiota ja vuonna 2022 14 organisaatiota. Tavoitteen tunnistumäärä kasvoi vuodesta 2021 vuoteen 2022 neljällä organisaatiolla ja vuodesta 2022 vuoteen 2023 yhdellä organisaatiolla. Tavoitteen 17 osuus kaikista vastuullisuusraporteissa tunnistetuista kestävän kehityksen tavoitteista kasvoi vuodesta 2021 vuoteen 2022 0,52 prosenttiyksikköä ja vuodesta 2022 vuoteen 2023 0,63 prosenttiyksikköä. Tavoitteen suhteellinen osuus on kasvanut ensimmäisestä raportointivuodesta vuoteen 2023 yhteensä 1,15 prosenttiyksikköä.

³⁹ Sachs et al. 2024, s. 202–203.

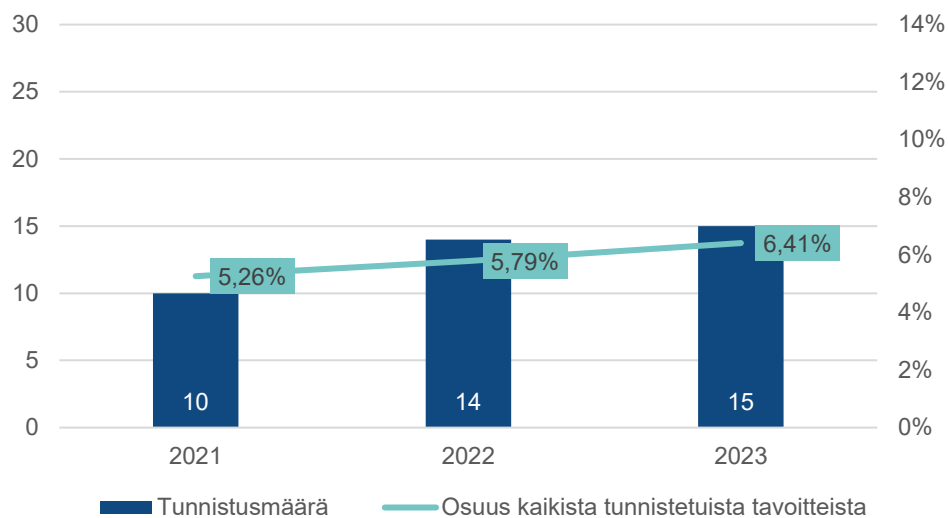
⁴⁰ Lafortune et al. 2024, s. 62–63.

⁴¹ Euroopan unioni 2023, s. 331.

⁴² Sachs et al. 2024, s. 17.

Kuvio 27: Kestävän kehityksen tavoitteen 17 tunnistusmäärä ja osuus kaikista tunnistetuista tavoitteista vuosina 2021, 2022 ja 2023

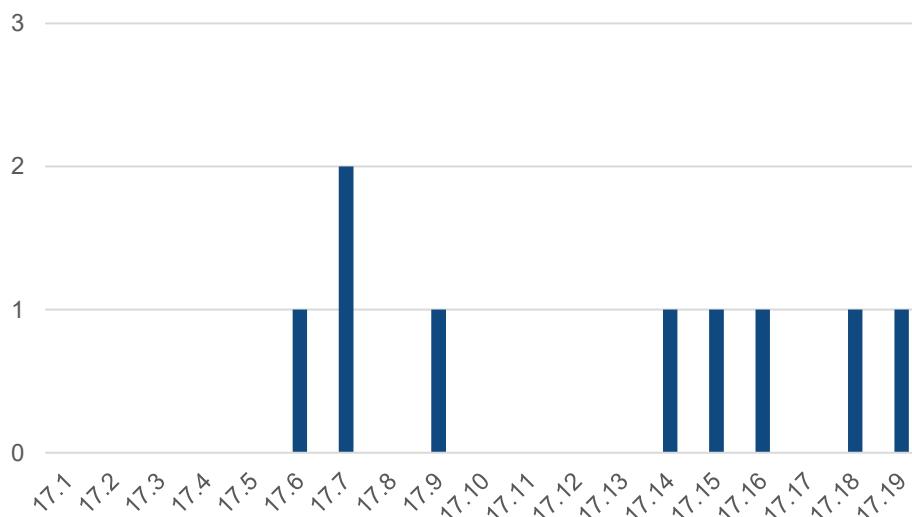

Valtionhallinnon organisaatioissa tavoitetta 17 edistetään erityisesti kansainvälisissä verkostoissa ja projekteissa sekä kehitysyhteistyön keinoin. Raporteissa nostetaan esille myös kansallisen sidosryhmäyhteistyön sekä julkisen ja yksityisen sektorin välisen yhteistyön merkitys.

Tavoite 17 jakautuu edelleen yhdeksääntoista alatavoitteeseen, jotka määrittävät yksityiskohtaisemmin yhteistyön ja kumppanuuden edistämistä. Alatavoitteet löydät kokonaisuudessaan [YK-liiton verkkosivuilta](#). Vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa tunnistettiin useimmin seuraava alatavoite:

17.7 Edistää ympäristöystävällisten teknologioiden kehittämistä, siirtoa ja levittämistä kehitysmaiin suotuisin ehdoin, myös ilman täyttä vastiketta ja etuoikeutusti, jos näin keskinäisesti sovitaan.

Kuvio 28: Kestävän kehityksen tavoitteen 17 alatavoitteet tunnistusmäärän mukaan

Poimintoja raporteissa kuvatuista toimenpiteistä ja mittareista

Ilmatieteen laitos johtaa vuonna 2023 käynnistettyä RODEO-hanketta, jossa tuotetaan yhteiseurooppalainen tietoinfrastruktuuri, josta käyttäjät voivat tulevaisuudessa saada Euroopan maiden rajat ylittävää meteorologista dataa yhdestä paikasta. Hankkeessa on mukana 11 eurooppalaista ilmatieteen laitosta, Euroopan keskipitkien sääennusteiden keskus sekä eurooppalainen yhteistyöverkosto EUMETNET.

Opetushallitus selvitti vuonna 2023 ympäristövastuullisuuden sekä osallisuuden ja moninaisuuden toteutumista suomalaisten toimijoiden koordinoimissa Erasmus+-yhteistyöhankkeissa. Lisäksi selvitettiin hankkeissa syntyneitä ideoita, osallistavia lähestymistapoja ja innovatiivisia käytänteitä.

Saavutettavuuskirjasto Celia pyrkii edistämään yhteistyökumppaneidensa tietoisuutta saavutettavuudesta muotoilemalla saavutettavuuslupauksen – muistilistatyyppisen dokumentin, johon yhteistyökumppani voi sitoutua. Vuonna 2023 suunniteltiin sisältöä viestinnälliseen kampanjaan saavutettavuuslupauksesta.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto koordinoi vuonna 2023 perustettua valtionhallinnon sosiaalisen median verkostoa. Verkosto on tarkoitettu erityisesti sosiaalisen median parissa työskenteleville viestintäammattilaisille ja sen tavoitteena on mm. keskinäinen sparrailu ja siten valtionhallinnon yhteisten toimintatapojen vahvistaminen sekä osaamisen ylläpitäminen.

4.2.6 SDG 11: Kestävät kaupungit ja yhteisöt

Kestävän kehityksen tavoitteen 11 tarkoituksena on taata turvalliset ja kestävät kaupungit sekä asuinyhdyskunnat. Euroopan alueraportissa tavoitteen kansallisen edistymisen on arvioitu seisahtuneen, kun taas kansainvälisessä maavertailussa tavoitteen edistymisessä on havaittu kohtalaista kehitystä. Haasteita on edelleen muun muassa tulotasoon nähden suhteellisesti korkeissa asumiskustannuksissa ja kuntajätteen kierrätysasteessa.⁴³ Euroopan unionin kestävän kehityksen raportissa puolestaan arvioidaan Suomen liikkuvan kauemmas tavoitteen saavuttamisesta ja edistymisen tilan olevan unionin keskiarvoa.⁴⁴ Tavoitteen saavuttamiseen kansainvälisesti liittyy suuria haasteita ja edistyminen on seisahtunut.⁴⁵

Seuraavat 11 organisaatiota tunnistivat vuoden 2023 vastuullisuusraporteissaan voivansa edistää tätä tavoitetta:

- Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA
- Ilmatieteen laitos
- Liikenne- ja viestintäministeriö
- Liikenne- ja viestintävirasto Traficom
- Museovirasto
- Opetus- ja kulttuuriministeriö
- Puolustushallinto
- Sosiaali- ja terveysministeriö
- Suomenlinnan hoitokunta
- Valtiokonttori

⁴³ Sachs et al. 2024, s. 202–203; Lafortune et al. 2024, s. 62–63.

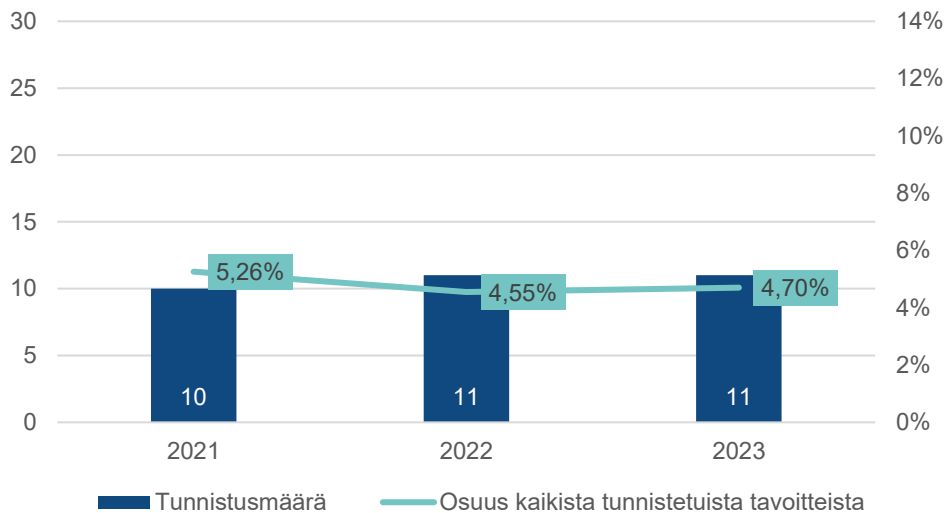
⁴⁴ Euroopan unioni 2023, s. 331.

⁴⁵ Sachs et al. 2024, s. 17.

- Ympäristöministeriö

Tavoite 11 on vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa kuudenneksi tunnistetuin YK:n kestävän kehityksen tavoite. Raportointivuonna 2021 tavoite 11 oli kahdeksanneksi tunnistetuin tavoite yhdessä tavoitteen 17 (yhteistyö ja kumppanuus) kanssa ja vuonna 2022 kymmenenneksi tunnistetuin tavoite. Vuonna 2021 tavoitteen tunnisti kymmenen organisaatiota ja vuonna 2022 11 organisaatiota. Tavoitteen tunnistusmäärä on pysynyt lähestulkoon samana kaikkina kolmena raportointivuotena. Tavoitteen 11 osuus kaikista vastuullisuusraporteissa tunnistetuista kestävän kehityksen tavoitteista supistui vuodesta 2021 vuoteen 2022 0,72 prosenttiyksikköä ja kasvoi vuodesta 2022 vuoteen 2023 0,16 prosenttiyksikköä. Tavoitteen suhteellinen osuus on supistunut ensimmäisestä raportointivuodesta vuoteen 2023 yhteensä 0,56 prosenttiyksikköä.

Kuvio 29: Kestävän kehityksen tavoitteen 11 tunnistusmäärä ja osuus kaikista tunnistetuista tavoitteista vuosina 2021, 2022 ja 2023

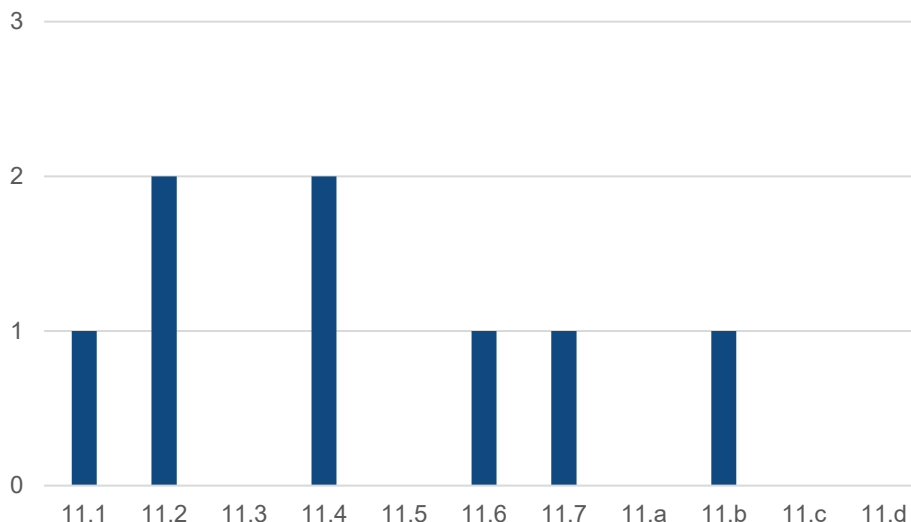
Valtionhallinnon organisaatioissa tavoitetta 11 edistetään muun muassa tukemalla edullista ja kestävää asumista ja liikennejärjestelmiä, kehittämällä yhdyskuntien ja alueiden kestävyttä ja ympäristövastuullisuutta sekä suojelemalla kulttuuri- ja luontoperintöä. Tavoite 11 on sisällöllisesti melko tarkkarajainen, mikä voi osaltaan selittää sen tunnistusastetta vastuullisuusraporteissa.

Tavoite 11 jakautuu edelleen kymmeneen alatavoitteeseen, jotka määrittävät yksityiskohtaisemmin kestävien kaupunkien ja yhteisöjen edistämistä. Alatavoitteet löydät kokonaisuudessaan [YK-liiton verkkosivuilta](#). Vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa tunnistettiin useimmin seuraavat alatavoitteet:

11.2 Taata vuoteen 2030 mennessä kaikille turvallinen, edullinen, luotettava ja kestävä liikennejärjestelmä, parantaa liikenneturvallisuutta erityisesti lisäämällä julkista liikennettä ja kiinnittämällä erityistä huomiota huono-osaisten, naisten, lasten, vammaisten ja ikääntyneiden tarpeisiin.

11.4 Tehostaa hankkeita maailman kulttuuri- ja luontoperinnön suojelemiseksi.

Kuvio 30: Kestävän kehityksen tavoitteen 11 alatavoitteet tunnistusmäärän mukaan

Poimintoja raporteissa kuvatuista toimenpiteistä ja mittareista

Ilmatieteen laitos osallistui vuonna 2023 päättyneeseen HEATCLIM-hankkeeseen, jossa tuotettiin uutta tieteellistä tietoa korkeiden lämpötilojen terveyshaitoista ja lämpöherkkyyteen liittyvistä sosiaalisista ja yhteiskunnallisista tekijöistä. Ilmatieteen laitos tutki mm. tulevaisuuden helleaaltojen esiintymistiheyttä ja tukaluutta sekä kuumuuden ennustamista muutamien viikkojen aikajänteellä.

Liikenne- ja viestintäministeriö julkaisi vuonna 2023 liikennejärjestelmän esteettömyysvision, jossa määritellään liikennejärjestelmän esteettömyydessä ja saavutettavuudessa tavoiteltava kehitys koko Suomessa. Tavoitteita toteutetaan osana liikennepalveluihin ja liikennejärjestelmään liittyviä säädösvalmistelu- ja politiikkahankkeiden valmistelua ja toimeenpanoa.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom julkaisi vuonna 2023 Bittimittari.fi-palvelun, jolla palvelun käyttäjä voi mitata laajakaistapalvelunsa nopeutta ja laatua. Mittaustuloksia voidaan hyödyntää digitaalisten yhteyksien laadun ja kattavuuden tilannekuvan muodostamiseen.

Museovirasto teki vuonna 2023 opetus- ja kulttuuriministeriölle aloitteen kulttuuriperintöön liittyvän varaustoiminnan kehittämiseksi ja vahvistamiseksi. Tavoitteena on, että kokonaisturvallisuustoimijat tunnistaisivat paremmin kulttuuriperintöön liittyvät varautumistarpeet.

4.3 Harvimmin tunnistetut tavoitteet

4.3.1 SDG 4: Hyvä koulutus

Kestävän kehityksen tavoitteen 4 tarkoituksena on taata kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet. Useiden seurantalähteiden mukaan tavoitteen kansallisessa saavuttamisessa on vielä joitakin haasteita liittyen muun muassa suoriutumiseen matematiikassa, ja edistyminen on seisahtunut.⁴⁶ Euroopan unionin kestävän kehityksen raportissa arvioidaan

⁴⁶ Sachs et al. 2024, s. 202–203; Lafortune et al. 2024, s. 62–63.

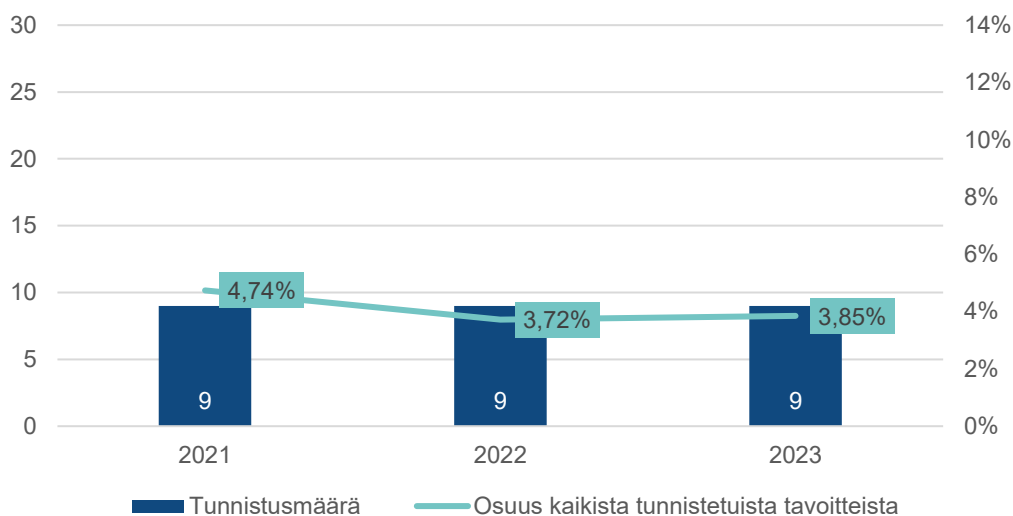
Suomen liikkuvan hieman pois päin tavoitteen saavuttamisesta, mutta tavoitteen edistymistilan olevan hieman unionin keskiarvoa parempi.⁴⁷ Tavoitteen saavuttamiseen kansainvälisesti liittyviä merkittäviä haasteita ja edistyminen on seisahtunut.⁴⁸

Seuraavat 9 organisaatiota tunnistivat vuoden 2023 vastuullisuusraporteissaan voivansa edistää tätä tavoitetta:

- Aluehallintovirastot
- Kansallisarkisto
- Museovirasto
- Opetus- ja kulttuuriministeriö
- Opetushallitus
- Saavutettavuuskirjasto Celia
- Suomen Akatemia
- Tilastokeskus
- Ulkoministeriö

Tavoite 4 on vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa seitsemänneksi tunnistetuin YK:n kestävän kehityksen tavoite. Raportointivuonna 2021 tavoite 4 oli yhdeksänneksi tunnistetuin tavoite ja vuonna 2022 yhdenneksitoista tunnistetuin tavoite. Sekä vuonna 2021 että vuonna 2022 tavoitteen tunnisti yhdeksän organisaatiota. Tavoitteen tunnistusmäärä on siis pysynyt tismalleen samana kaikkina kolmena raportointivuonna. Tavoitteen 4 osuus kaikista vastuullisuusraporteissa tunnistetuista kestävän kehityksen tavoitteista supistui vuodesta 2021 vuoteen 2022 1,02 prosenttiyksikköä ja kasvoi vuodesta 2022 vuoteen 2023 0,13 prosenttiyksikköä. Tavoitteen suhteellinen osuus on supistunut ensimmäisestä raportointivuodesta vuoteen 2023 yhteensä 0,89 prosenttiyksikköä.

Kuvio 31: Kestävän kehityksen tavoitteen 4 tunnistusmäärä ja osuus kaikista tunnistetuista tavoitteista vuosina 2021, 2022 ja 2023

Valtionhallinnon organisaatioissa tavoitetta 4 edistetään kansallisesti ja kansainvälisesti muun muassa tuke-
malla monipuolisesti koulutusta sekä osaamisen ja taitojen kehittämistä. Tavoite on sisällöllisesti tarkkarajainen ja se on erityisen tunnistettu opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla.

Tavoite 4 jakautuu edelleen kymmeneen alatavoitteeseen, jotka määrittävät yksityiskohtaisemmin hyvän koulutuksen edistämistä. Alatavoitteet löydät kokonaisuudessaan [YK-liiton verkkosivuilta](#). Vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa tunnistettiin useimmin seuraavat alatavoitteet:

4.7 Varmistaa vuoteen 2030 mennessä, että kaikki oppijat saavat kestävän kehityksen edistämiseen tarvittavat tiedot ja taidot esimerkiksi kestävää kehitystä ja kestäviä elämäntapoja, ihmisoikeuksia, sukupuolten

⁴⁷ Euroopan unioni 2023, s. 331.

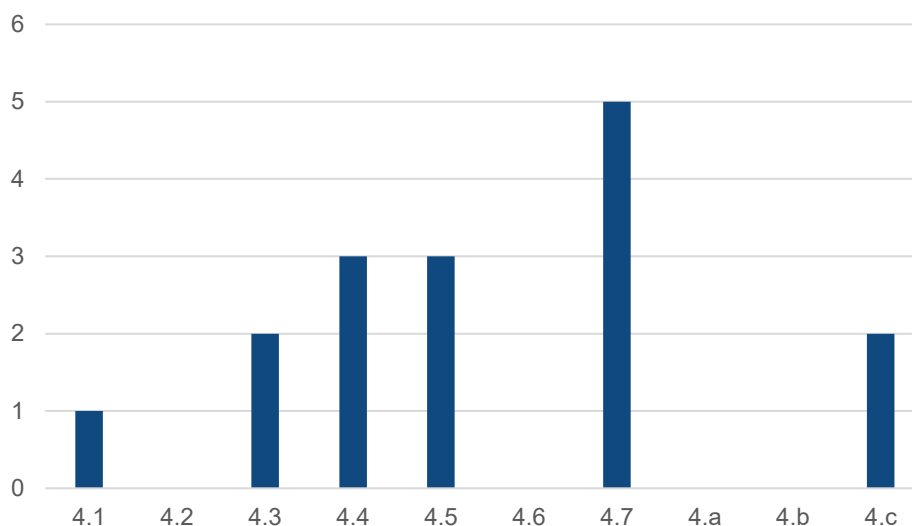
⁴⁸ Sachs et al. 2024, s. 17.

tasa-arvoa, rauhan ja väkivallattomuuden kulttuurin edistämistä, maailmankansalaisuutta, kulttuurien monimuotoisuuden sekä kulttuurin osuutta kestävässä kehityksessä arvostavan koulutuksen kautta.

4.4 Lisätä vuoteen 2030 mennessä merkittävästi niiden nuorten ja aikuisten määrää, joilla on työllistymiseen, säällisiin työpaikkoihin ja yrittäjyyteen tarvittavat taidot, kuten tekninen ja ammatillinen osaaminen.

4.5 Poistaa vuoteen 2030 mennessä sukupuolten eriarvoisuus koulutuksessa ja varmistaa heikossa asemassa oleville, kuten vammaisille, alkuperäiskansoille ja huono-osaisille lapsille, yhtäläinen mahdollisuus kaiken tasoiseen koulutukseen ja ammatilliseen valmennukseen.

Kuvio 32: Kestävän kehityksen tavoitteen 4 alatavoitteet tunnistusmäärän mukaan

Poimintoja raporteissa kuvatuista toimenpiteistä ja mittareista

Museovirasto kertoo raportillaan ukrainalaisyhteisön kanssa järjestetyistä tapahtumista, jotka edistävät kulttuuriperinnön turvaamista ja jatkuvuutta Ukrainan tilanteessa. Kansallismuseon, Suomen ukrainalaisyhteisön ja Ukrainan suurlähetystön yhteistyössä järjestämän ukrainalaista kirjontaperinnettä juhlistavan *Vyshyvanka Day* -tapahtuman lisäksi järjestettiin mm. kirjoitustyöpajoja ukrainalaisyhteisön lasten ja nuorten kanssa.

Opetushallitus valmisteli vuonna 2023 kansalliset perustaitojen osaamismerkit, joilla aikuiset voivat tuoda omaa osaamistaan näkyväksi mm. työelämässä ja koulutukseen hakeutumisessa. Kestävän tulevaisuuden, kodin ympäristöturvallisuuden ja yhteiskunnassa toimimisen teemojen osaamismerkit kytkeytyvät suoraan kestävyysosaamiseen.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto järjesti Pohjois-Suomen ympäristökasvatuspäivillä 2023 varhaiskasvatuksen ja opetuksen sekä nuorisotoimen henkilöstölle suunnatun koulutuksen, jonka aiheena oli ympäristöongelmien synnyttämät tunteet ja kokemukset.

Tilastokeskus edisti tilastojen luku- ja käyttötaitoa sosiaalisessa mediassa vuonna 2023 muun muassa nostamalla esille tilastovinkkejä Tilastoniksit-sisältösarjan avulla ja julkaisemalla viikoittain Instagramissa ajankohtaisen kysymyksen sekä tilastoista löytyvän vastauksen kysymykseen. **Mittarina** seurataan sosiaalisen median seuraajien lukumäärää.

4.3.2 SDG 15: Maanpäällinen elämä

Kestävän kehityksen tavoitteen 15 tarkoituksena on suojella maaekosysteemejä, edistää metsien kestävää käyttöä, taistella aavikoitumista vastaan sekä pysäyttää luonnon monimuotoisuuden häviäminen ja maaperän köyhtyminen. Kansallisesti tavoitteen saavuttamiseen liittyy useiden seurantalähteiden mukaan merkittäviä haasteita ja edistyminen on seisahtunut. Haasteet liittyvät muun muassa luonnon monimuotoisuudelle tärkeiden suojeltujen maa-alueiden ja makean veden alueiden määrään sekä tuontituotteisiin liittyvään metsäkatoon.⁴⁹ Euroopan unionin kestävä kehityksen raportissa Suomen arvioidaan liikkuvan kauemmas tavoitteen saavuttamisesta, mutta tavoitteen edistymistilan olevan unionin keskiarvoa parempi.⁵⁰ Tavoitteen saavuttamiseen kansainvälisesti liittyy suuria haasteita ja edistyminen on seisahtunut.⁵¹

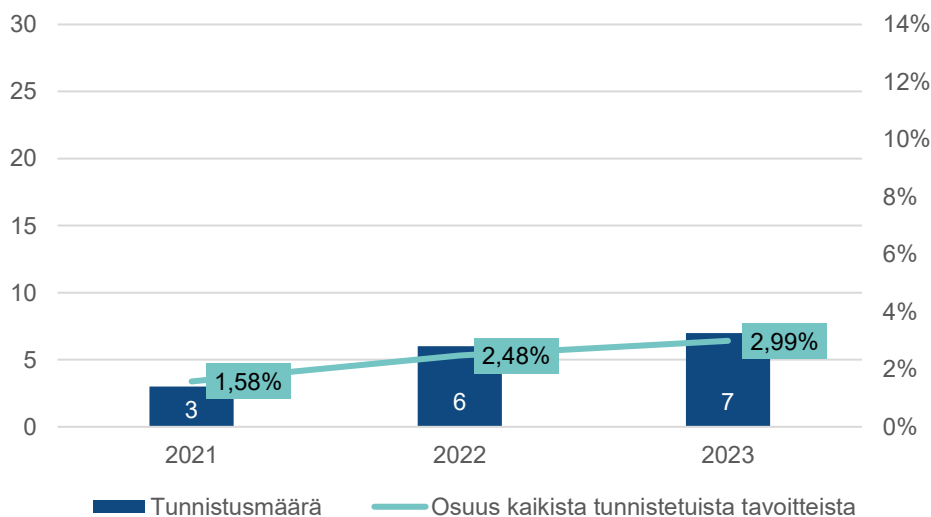

Seuraavat 7 organisaatiota tunnistivat vuoden 2023 vastuullisuusraporteissaan voivansa edistää tätä tavoitetta:

- Luonnonvarakeskus
- Maanmittauslaitos
- Puolustushallinto
- Suomen ympäristökeskus
- Tulli
- Valtiokonttori
- Ympäristöministeriö

Tavoite 15 on vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa kahdeksanneksi tunnistetuin YK:n kestävä kehityksen tavoite. Raportointivuonna 2021 tavoite 15 oli yhdenneksitoista tunnistetuin tavoite yhdessä tavoitteen 6 (puhdas vesi ja sanitaatio) kanssa ja vuonna 2022 kahdenneksitoista tunnistetuin tavoite. Vuonna 2021 tavoitteen tunnisti kolme organisaatiota ja vuonna 2022 kuusi organisaatiota. Tavoitteen tunnistusmäärä nousi vuodesta 2021 vuoteen 2022 kolmella organisaatiolla ja vuodesta 2022 vuoteen 2023 yhdellä organisaatiolla. Tavoitteen 15 osuus kaikista vastuullisuusraporteissa tunnistetuista kestävä kehityksen tavoitteista kasvoi vuodesta 2021 vuoteen 2022 0,90 prosenttiyksikköä ja vuodesta 2022 vuoteen 2023 0,51 prosenttiyksikköä. Tavoitteen suhteellinen osuus on kasvanut ensimmäisestä raportointivuodesta vuoteen 2023 yhteensä 1,41 prosenttiyksikköä.

Kuvio 33: Kestävän kehityksen tavoitteen 15 tunnistusmäärä ja osuus kaikista tunnistetuista tavoitteista vuosina 2021, 2022 ja 2023

⁴⁹ Sachs et al. 2024, s. 202–203; Lafortune et al. 2024, s. 62–63.

⁵⁰ Euroopan unioni 2023, s. 331.

⁵¹ Sachs et al. 2024, s. 17.

Valtionhallinnon organisaatioissa tavoitetta 15 edistetään erityisesti tuottamalla tietoa luonnon monimuotoisuudesta sekä mittareita luonnon monimuotoisuuden tilan seurantaan. Tavoitteen tunnistaneiden organisaatioiden lisäksi on todennäköisesti muita organisaatioita, jotka toiminnallaan vaikuttavat tavoitteeseen 15 vähintäänkin epäsuorasti. Tavoite on erityisen tunnistettu maa- ja metsätalousministeriön, ympäristöministeriön ja puolustusministeriön hallinnonaloilla.

Tavoite 15 jakautuu edelleen kahteentoista alatavoitteeseen, jotka määrittävät yksityiskohtaisemmin maanpäällisen elämän suojelun edistämistä. Alatavoitteet löydät kokonaisuudessaan [YK-liiton verkkosivuilta](#). Vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa tunnistettiin seuraava alatavoite yhden kerran:

15.5 Ryhtyä kiireellisiin ja merkittäviin toimenpiteisiin luontaisten elinympäristöjen turmeltumisen vähentämiseksi, luonnon monimuotoisuuden katoamisen pysäyttämiseksi ja uhanalaisten lajien suojelemiseksi sekä niiden sukupuuttoon kuoleminen estämiseksi vuoteen 2020 mennessä.

Poimintoja raporteissa kuvatuista toimenpiteistä ja mittareista

Suomen ympäristökeskus julkaisi vuonna 2023 kunnille räätälöidyt kestävän kehityksen mittarit osana Kestävä kaupunki –ohjelmaa. Luonnon monimuotoisuutta kuvaaviksi mittareiksi valikoituivat urbaaneilla alueilla olevien viheralueiden määrä, suojeltujen alueiden pinta-ala ja vanhojen metsien osuus metsämaasta. Tietojen esittämiseen kehitettiin verkkopalvelu, jonka tarkoituksena on tulevaisuudessa kattaa kaikki Suomen kunnat.

Valtiokonttori tekee päätökset valtiolle perintönä tulleen kiinteistövarallisuuden pitämisestä valtion omistuksessa luonnonsuojelu- tai muussa esitetyssä tarkoituksessa ELY-keskusten lausuntojen perusteella. **Mittarina** valtionperintöjen vaikutukselle luonnonsuojeluun on uusien suojelualueiden pinta-ala (ha).

Ympäristöministeriön rahoittama ja **Suomen ympäristökeskuksen** toimeenpanema hanke julkaisi vuonna 2023 Luonnontila.fi-sivuston, joka tarjoaa avointa tietoa eri luontotyyppien ja –lajien tilasta Suomessa. Sivusto vastaa luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen osalta keskeiseen haasteeseen, joka on ollut indikaattorien puute.

4.3.3 SDG 6: Puhdas vesi ja sanitaatio

Kestävän kehityksen tavoitteen 6 tarkoituksena on varmistaa veden saanti ja kestävä käyttö sekä sanitaatio kaikille. Useiden seurantalähteiden mukaan tavoitteen kansallisessa edistymisessä on havaittu kohtalaista kehitystä, mutta haasteita on edelleen liittyen muun muassa tuontituotteisiin kytkeytyvään veden kulutukseen.⁵² Suomen arvioidaan edistyvän tavoitteessa merkittävästi Euroopan unionin keskiarvoa paremmin.⁵³ Tavoitteen saavuttamisessa kansainvälisesti on merkittäviä haasteita ja edistyminen on seisahtunut.⁵⁴

Seuraavat 5 organisaatiota tunnistivat vuoden 2023 vastuullisuusraporteissaan voivansa edistää tätä tavoitetta:

- Geologian tutkimuskeskus
- Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto
- Sosiaali- ja terveysministeriö

⁵² Sachs et al. 2024, s. 202–203; Lafortune et al. 2024, s. 62–63; Euroopan unioni 2023, s. 331.

⁵³ Euroopan unioni 2023, s. 331.

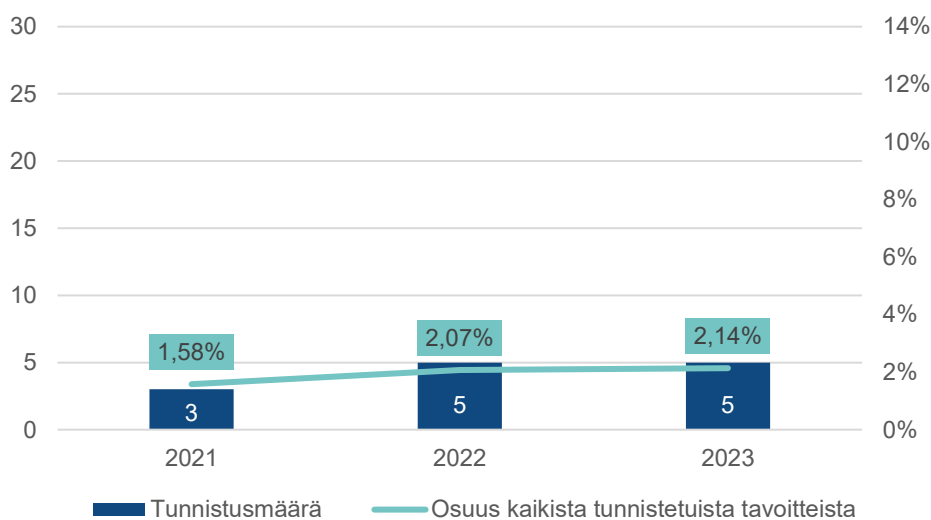
⁵⁴ Sachs et al. 2024, s. 17.

- Suomen ympäristökeskus
- Ympäristöministeriö

Tavoite 6 on vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa yhdeksänneksi tunnistetuin YK:n kestävän kehityksen tavoite yhdessä tavoitteiden 7 (edullista ja puhdasta energiaa) ja 14 (vedenalainen elämä) kanssa. Raportointivuonna 2021 tavoite 6 oli yhdenneksitoista tunnistetuin yhdessä tavoitteen 15 (maanpäällinen elämä) kanssa ja vuonna 2022 kolmanneksitoista tunnistetuin tavoite yhdessä tavoitteiden 7 (edullista ja puhdasta energiaa) ja 14 (vedenalainen elämä) kanssa. Vuonna 2021 tavoitteen tunnisti kolme organisaatiota ja vuonna 2022 viisi organisaatiota. Tavoitteen tunnistusmäärä nousi vuodesta 2021 vuoteen 2022 kahdella organisaatiolla ja pysyi samana vuosina 2022 ja 2023. Tavoitteen 6 osuus kaikista vastuullisuusraporteissa tunnistetuista kestävän kehityksen tavoitteista kasvoi vuodesta 2021 vuoteen 2022 0,49 prosenttiyksikköä ja vuodesta 2022 vuoteen 2023 0,07 prosenttiyksikköä. Tavoitteen suhteellinen osuus on kasvanut ensimmäisestä raportointivuodesta vuoteen 2023 yhteensä 0,56 prosenttiyksikköä.

Kuvio 34: Kestävän kehityksen tavoitteen 6 tunnistusmäärä ja osuus kaikista tunnistetuista tavoitteista vuosina 2021, 2022 ja 2023

Valtionhallinnon organisaatioissa tavoitetta 6 edistetään tuottamalla tietoa muun muassa pohjavesialueiden tilasta ja kestävästä sanitaatoratkaisuista. Tavoitteen matalaa tunnistusastetta selittää sen sisällöllinen tarkkarajaisuus. Tavoitteen tunnistaneiden organisaatioiden lisäksi on todennäköisesti muita organisaatioita, jotka toiminnallaan vaikuttavat tavoitteeseen 6 vähintäänkin epäsuorasti. Tavoite on tunnistetuin ympäristöministeriön hallinnonalalla.

Tavoite 6 jakautuu edelleen kahdeksaan alatavoitteeseen, jotka määrittävät yksityiskohtaisemmin puhtaan veden ja sanitaation saatavuuden edistämistä. Alatavoitteet löydät kokonaisuudessaan [YK-liiton verkkosivuilta](#). Vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa tunnistettiin seuraavat alatavoitteet, kaikki yhden kerran:

6.3 Parantaa vuoteen 2030 mennessä veden laatua vähentämällä saastumista, lopettamalla kaatopaikat ja minimoimalla vaarallisten kemikaalien ja materiaalien päästöt, puolittamalla käsittelemättömän jäteveden määrä ja lisäämällä merkittävästi maailmanlaajuisia kierrätystä ja turvallista uudelleenkäyttöä.

6.5 Toteuttaa vuoteen 2030 mennessä integroitu vesivarojen hallinta kaikilla tasoilla esimerkiksi valtioiden välisellä yhteistyöllä tarpeen mukaan.

6.6 Suojella ja ennallistaa vuoteen 2020 mennessä vesistöihin liittyviä ekosysteemejä, kuten vuoria, metsiä, kosteikkoja, jokia, pohjavesiä ja järviä.

Poimintoja raporteissa kuvatuista toimenpiteistä ja mittareista

Geologian tutkimuskeskus sai vuonna 2023 päätökseen HYGLO-hankkeen, jossa perustettiin hydrogeologisten tutkimusasemien verkosto valittuihin kohteisiin ympäri Suomea. Tutkimusasemilla seurataan pohjavesialueita ja pohjavedessä tapahtuvia muutoksia. Seurannan avulla voidaan havaita ilmastossa ja ympäristössä tapahtuvia pitkäaikaisia muutoksia ja niiden vaikutuksia pohjavesialueisiin.

Rajavartiolaitos osallistuu Itämeren piirissä yhteisiin kehityshankkeisiin, kuten IMAROS2-hankkeeseen, jossa selvitetään vähärikkisten polttoaineiden keräysmahdollisuuksia muun muassa kylmissä olosuhteissa. Vähärikkiset polttoaineet käyttäytyvät meriympäristössä eri tavoin kuin perinteiset laivapolttoaineet, jolloin ympäristövahinkojen torjuntatoimet eivät onnistu perinteisin menetelmin.

Suomen ympäristökeskus arvioi vuonna 2023 päättyneessä hankkeessa ensimmäistä kertaa kattavasti Suomen vesihuollon elinkaarisia kasvihuonekaasupäästöjä sekä tarkasteli mahdollisia vesihuollon päästövähennystoimia. Hankkeessa perustettiin myös vesihuoltolaitosten ilmasto- ja kiertotalousyhteistyötä tukeva Vesihukiverkosto.

4.3.4 SDG 7: Edullista ja puhdasta energiaa

Kestävän kehityksen tavoitteen 7 tarkoituksena on varmistaa edullinen, luotettava, kestävä ja uudenaikainen energia kaikille. Tavoite on arvioitu useiden seurantalähteiden perusteella kansallisesti saavutetuksi.⁵⁵ Euroopan unionin kestävän kehityksen raportissa arvioidaan Suomen edistävän kohtalaisesti kohti tavoitteen saavuttamista, mutta edistymisen olevan hieman unionin keskiarvoa heikompaa.⁵⁶ Tavoitteen saavuttamisessa kansainvälisesti on havaittu kohtalaista kehitystä, mutta haasteet ovat yhä merkittäviä.⁵⁷

Seuraavat 5 organisaatiota tunnistivat vuoden 2023 vastuullisuusraporteissaan voivansa edistää tätä tavoitetta:

- Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA
- Energiavirasto
- Geologian tutkimuskeskus
- Säteilyturvakeskus
- Työ- ja elinkeinoministeriö

Tavoite 7 on vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa yhdeksänneksi tunnistetuin YK:n kestävän kehityksen tavoite yhdessä tavoitteiden 6 (puhdas vesi ja sanitaatio) ja 14 (vedenalainen elämä) kanssa. Raportointivuonna 2021 tavoite 7 oli kymmenenneksi tunnistetuin ja vuonna 2022 kolmanneksitoista tunnistetuin tavoite yhdessä tavoitteiden 6 (puhdas vesi ja sanitaatio) ja 14 (vedenalainen elämä) kanssa. Sekä vuonna 2021 että vuonna 2022 tavoitteen tunnisti viisi organisaatiota. Tavoitteen tunnistusmäärä on siis pysynyt tismalleen samana kaikkina kolmena raportointivuonna. Tavoitteen 7 osuus kaikista vastuullisuusraporteissa tunnistetuista kestävän kehityksen tavoitteista supistui vuodesta 2021 vuoteen 2022 0,57 prosenttiyksikköä

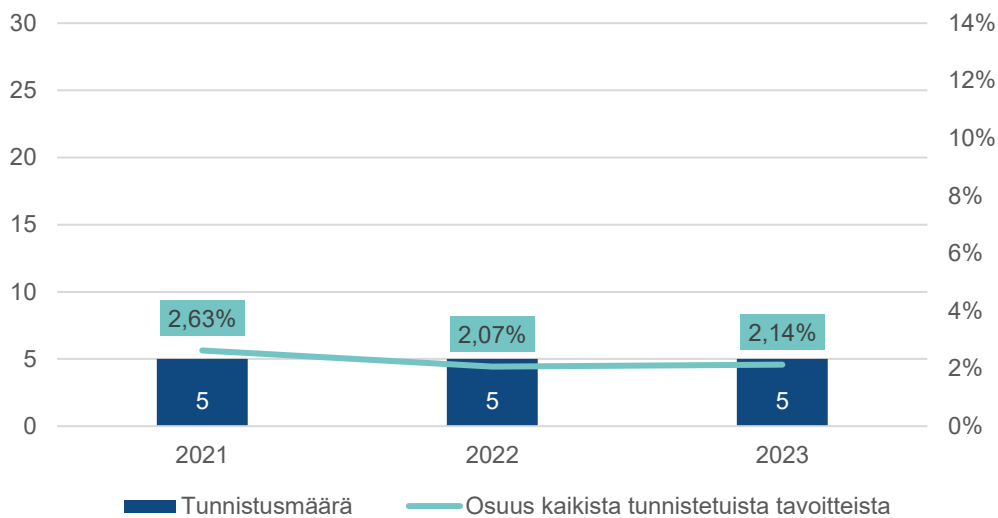
⁵⁵ Sachs et al. 2024, s. 202–203; Lafortune et al. 2024, s. 62–63.

⁵⁶ Euroopan unioni 2023, s. 331.

⁵⁷ Sachs et al. 2024, s. 17.

ja kasvoi vuodesta 2022 vuoteen 2023 0,07 prosenttiyksikköä. Tavoitteen suhteellinen osuus on supistunut ensimmäisestä raportointivuodesta vuoteen 2023 yhteensä 0,49 prosenttiyksikköä.

Kuvio 35: Kestävän kehityksen tavoitteen 7 tunnistusmäärä ja osuus kaikista tunnistetuista tavoitteista vuosina 2021, 2022 ja 2023

Valtionhallinnon organisaatioissa tavoitetta 7 edistetään muun muassa tuottamalla tietoa, tekemällä energia-
tehokkuustoimia ja kehittämällä energiaverkkoa. Tavoite on sisällöllisesti hyvin tarkkarajainen, mikä rajaa
niiden organisaatioiden määrää, joilla on merkittävää vaikuttavuutta tavoitteen edistymiseen. Tavoitteeseen
voidaan vaikuttaa myös esimerkiksi toimitilojen energiaratkaisuilla, jolloin energiakysymyksiä käsitellään eko-
logisen jalanjäljen yhteydessä. Tavoite on tunnistetuin työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla.

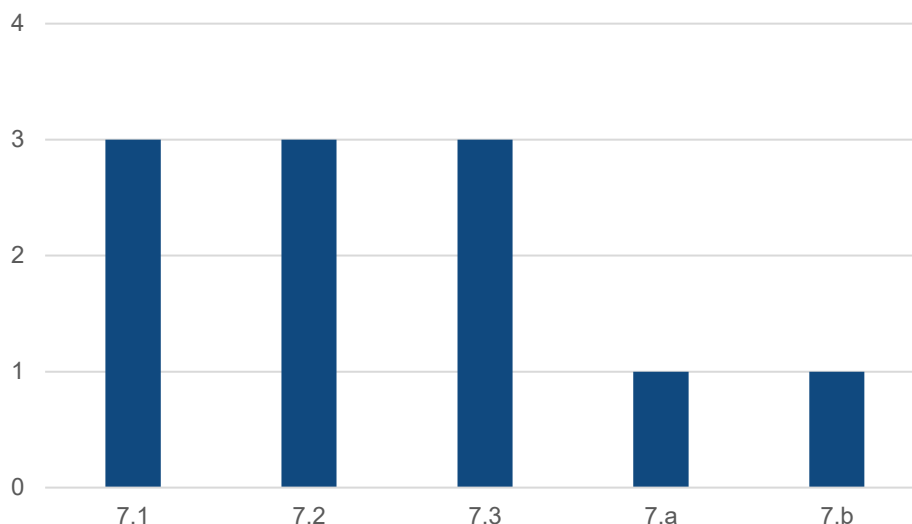
Tavoite 7 jakautuu edelleen viiteen alatavoitteeseen, jotka määrittävät yksityiskohtaisemmin edullisen ja puh-
taan energian saatavuuden edistämistä. Alatavoitteet löydät kokonaisuudessaan [YK-liiton verkkosivuilta](#).
Vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa tunnistettiin useimmin seuraavat alatavoitteet:

7.1 Varmistaa vuoteen 2030 mennessä edulliset, luotettavat ja uudenaikaiset energiapalvelut kaikille.

7.2 Lisätä vuoteen 2030 mennessä uusiutuvan energian osuutta merkittävästi maailmanlaajuisessa energia-
lähteiden yhdistelmässä.

7.3 Tuplata vuoteen 2030 mennessä energiatehokkuuden maailmanlaajuinen parantumismuutos.

Kuvio 36: Kestävän kehityksen tavoitteen 7 alatavoitteet tunnistusmäärän mukaan

Poimintoja raporteissa kuvatuista toimenpiteistä ja mittareista

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ylläpitää rakennusten energiatehokkuudesta kertovien energiatodistusten rekisteriä. Energiatodistustiedon käytettävyyden parantamiseksi virasto avasi energiatodistusrekisterin aineistopalvelun vuonna 2023. **Mittareina** virasto seuraa energiatodistusrekisterin kävijämääriä ja tiedon latauksia.

Energiavirasto hallinnoi ja ohjaa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle kuuluvia energiatehokkuustoimia mm. energiatehokkuussopimuksilla, energiakatselmuksilla, alueellisella energianeuvonnalla sekä ekologisen suunnittelun ja energiamerkintöjen tuoteryhmäkohtaisten asioiden valmistelulla. **Mittarina** tavoitteelle 7 on energiatehokkuustoimilla saavutettu energiansäästö.

Geologian tutkimuskeskuksen tutkijat määrittivät vuonna 2023 Suomen keskisyvän geotermisen energiapotentiaalin **Business Finlandin** rahoittamassa HYBGEO-hankkeessa. Määrittelyyn perusteella energiapotentiaali on huomattava ja sen hyödyntäminen mahdollistaisi vähäpäästöiset lämmitysratkaisut mm. tiiviisti rakennetuilla alueilla ja taajamissa.

Työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta tehtiin vuonna 2023 selvitys korkeahintaisten määräaikaisten sähkönmyyntisopimusten piirissä olevien kuluttajien aseman kohtuullistamiseksi. Selvitystyön tulokset antoivat pohjan sähköyhtiöiden omaehtoisille toimille sekä viranomaisille mahdollisuuden jatkotoimintojen pohdintaan.

4.3.5 SDG 14: Vedenalainen elämä

Kestävän kehityksen tavoitteen 14 tarkoituksena on säilyttää meret ja merten tarjoamat luonnonvarat sekä edistää niiden kestävää käyttöä. Useiden seurantalähteiden mukaan tavoitteen kansallisessa edistymisessä on havaittu kohtalaista kehitystä, mutta haasteita on edelleen liittyen muun muassa luonnon monimuotoisuudelle tärkeiden suojeltujen merialueiden määrään.⁵⁸ Euroopan unionin kestävän kehityksen raportin mukaan kansallinen edistyminen on seisahtunut ja tavoitteen edistymistila on Suomessa melko paljon unionin keskiarvoa huonompi.⁵⁹ Tavoitteen saavuttamisessa kansainvälisesti on suuria haasteita ja edistyminen on seisahtunut.⁶⁰

Seuraavat 5 organisaatiota tunnistivat vuoden 2023 vastuullisuusraporteissaan voivansa edistää tätä tavoitetta:

- Luonnonvarakeskus
- Rajavartiolaitos
- Suomen ympäristökeskus
- Suomenlinnan hoitokunta
- Ympäristöministeriö

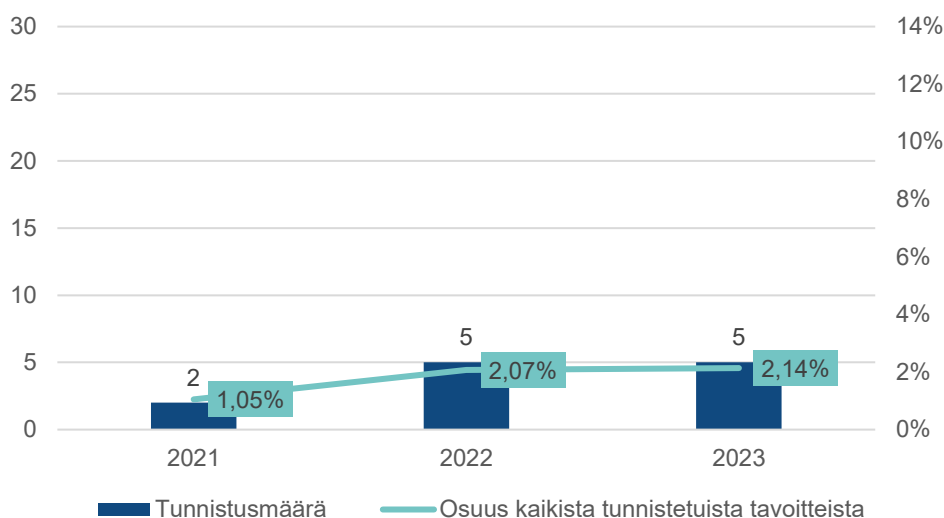
Tavoite 14 on vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa yhdeksänneksi tunnistetuin YK:n kestävän kehityksen tavoite yhdessä tavoitteiden 6 (puhdas vesi ja sanitaatio) ja 7 (edullista ja puhdasta energiaa) kanssa. Raportointivuonna 2021 tavoite oli kahdenneksitoista tunnistetuin tavoite yhdessä tavoitteen 2 (ei nälkää) kanssa ja vuonna 2022 kolmanneksitoista tunnistetuin yhdessä tavoitteiden 7 (edullista ja puhdasta energiaa) ja 6 (puhdas vesi ja sanitaatio) kanssa. Vuonna 2021 tavoitteen tunnisti kaksi organisaatiota ja vuonna 2022 viisi organisaatiota. Tavoitteen tunnistusmäärä nousi vuodesta 2021 vuoteen 2022 kolmella organisaatiolla ja pysyi samana vuosina 2022 ja 2023. Tavoitteen 14 osuus kaikista vastuullisuusraporteissa tunnistetuista kestävän kehityksen tavoitteista kasvoi vuodesta 2021 vuoteen 2022 1,01 prosenttiyksikköä ja vuodesta 2022 vuoteen 2023 0,07 prosenttiyksikköä. Tavoitteen suhteellinen osuus on kasvanut ensimmäisestä raportointivuodesta vuoteen 2023 yhteensä 1,08 prosenttiyksikköä.

⁵⁸ Sachs et al. 2024, s. 202–203; Lafortune et al. 2024, s. 62–63.

⁵⁹ Euroopan unioni 2023, s. 331.

⁶⁰ Sachs et al. 2024, s. 17.

Kuvio 37: Kestävän kehityksen tavoitteen 14 tunnistusmäärä ja osuus kaikista tunnistetuista tavoitteista vuosina 2021, 2022 ja 2023

Valtionhallinnon organisaatioissa tavoitetta 14 edistetään muun muassa tuottamalla tietoa vedenalaisen luonnon monimuotoisuudesta ja sen paremmasta huomioimisesta sekä seuraamalla Itämeren tilaa. Tavoitteen tunnistaneiden organisaatioiden lisäksi on todennäköisesti muita organisaatioita, jotka toiminnallaan vaikuttavat tavoitteeseen 14 vähintäänkin epäsuorasti. Tavoite on tunnistetuin ympäristöministeriön hallinnonalalla.

Tavoite 14 jakautuu edelleen kymmeneen alatavoitteeseen, jotka määrittävät yksityiskohtaisemmin vedenalaisen elämän suojelun edistämistä. Alatavoitteet löydät kokonaisuudessaan [YK-liiton verkkosivuilta](#). Vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa tunnistettiin seuraava alatavoite yhden kerran:

14.1 Ehkäistä ja vähentää vuoteen 2025 mennessä merkittävästi merten saastumista erityisesti maalla tapahtuvien toimintojen vaikutuksesta, kuten meriin päätyvien jätteiden ja ravinnekuormituksen kautta.

Poimintoja raporteissa kuvatuista toimenpiteistä ja mittareista

Luonnonvarakeskus toteutti vuonna 2023 Taimenen tarina –kampanjan, jonka tavoitteena oli lisätä kansalaisten tietoisuutta vaelluskalojen heikosta tilanteesta ja virtavesien monimuotoisuuden suojelun tärkeydestä. Kampanjan videosisällöt ja somemarkkinointi tavoittivat lähes 1,5 miljoonaa henkilöä.

Suomen ympäristökeskus koosti vuonna 2023 Suomen meriympäristön tila-arvion sekä osallistui Itämeren suojelukomission tuottaman koko Itämeren kolmannen tila-arvion työstämiseen, viimeistelyyn ja julkaisuun. Kansallista meriympäristön tilaa arvioidaan 11 laadullisella mittarilla, jotka liittyvät mm. luonnon monimuotoisuuteen, rehevöitymiseen ja haitallisiin aineisiin.

Ympäristöministeriö rahoitti vuonna 2023 useita merien roskaantumiseen liittyviä hankkeita ja selvityksiä. Hankkeissa mm. selvitettiin muovituotteiden valmistuksessa käytettävien muovipellettien määrää, kulkeutumisreittejä ja lähteitä Suomen rannikolla, kehitettiin merenpohjan roskan ja mikroroskan seurannan menetelmiä sekä selvitettiin hylättyjen ja käytöstä poistettujen veneiden määrää ja keräykseen liittyviä haasteita.

4.3.6 SDG 1: Ei köyhyyttä

Kestävän kehityksen tavoitteen 1 tarkoituksena on poistaa köyhyys sen kaikissa muodoissa kaikkialta. Tavoite on arvioitu kansallisesti saavutetuksi, mutta kehityksen arvioidaan hidastuneen useissa seurantalähteissä.⁶¹ Euroopan unionin kestävän kehityksen raportin mukaan Suomi edistyy tavoitteessa Euroopan unionin keskiarvoa paremmin.⁶² Tavoitteen saavuttamisessa kansainvälisesti on merkittäviä haasteita ja edistyminen on seisahtunut.⁶³

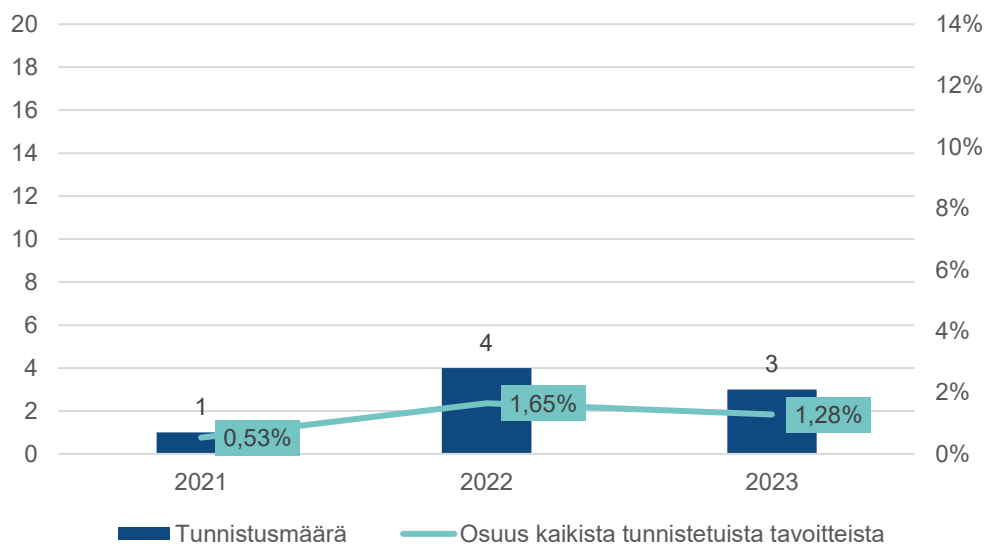

Seuraavat 3 organisaatiota tunnistivat vuoden 2023 vastuullisuusraporteissaan voivansa edistää tätä tavoitetta:

- Rahoitusvakausvirasto
- Sosiaali- ja terveysministeriö
- Ulosottolaitos ja Konkurssiasiamiehen toimisto

Tavoite 1 on vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa vähiten tunnistettu YK:n kestävän kehityksen tavoite yhdessä tavoitteen 2 (ei nälkää) kanssa. Raportointivuonna 2021 tavoite 1 oli yhtä lailla vähiten tunnistettu tavoite ja vuonna 2022 toiseksi vähiten tunnistettu tavoite. Vuonna 2021 tavoitteen tunnisti yksi organisaatio ja vuonna 2022 neljä organisaatiota. Tavoitteen tunnistusmäärä siis kasvoi vuodesta 2021 vuoteen 2022 kolmella organisaatiolla ja laski vuodesta 2022 vuoteen 2023 yhdellä organisaatiolla. Tavoitteen 1 osuus kaikista vastuullisuusraporteissa tunnistetuista kestävän kehityksen tavoitteista kasvoi vuodesta 2021 vuoteen 2022 1,13 prosenttiyksikköä ja supistui vuodesta 2022 vuoteen 2023 0,37 prosenttiyksikköä. Tavoitteen suhteellinen osuus on kasvanut ensimmäisestä raportointivuodesta vuoteen 2023 yhteensä 0,76 prosenttiyksikköä.

Kuvio 38: Kestävän kehityksen tavoitteen 1 tunnistusmäärä ja osuus kaikista tunnistetuista tavoitteista vuosina 2021, 2022 ja 2023

Kaikkina kolmena raportointivuonna köyhyyttä (tavoite 1) ja nälkää (tavoite 2) koskevia tavoitteita tunnistettiin vähiten. Kuten muidenkin harvemmin tunnistettujen tavoitteiden kohdalla, on tavoitteen tunnistaneiden organisaatioiden lisäksi muitakin organisaatioita, jotka toiminnallaan vaikuttavat tavoitteen toteutumiseen

⁶¹ Sachs et al. 2024, s. 202–203; Lafortune et al. 2024, s. 62–63.

⁶² Euroopan unioni 2023, s. 331.

⁶³ Sachs et al. 2024, s. 17.

vähintään epäsuorasti. Lisäksi tavoite 1 on arvioitu kansallisesti saavutetuksi, jonka vuoksi raporteilla on saatettu priorisoida sellaisia tavoitteita, joihin raportoivan organisaation toiminnalla on selkeämpi vaikutus.

Tavoite 1 jakautuu edelleen seitsemään alatavoitteeseen, jotka määrittävät yksityiskohtaisemmin köyhyyden poistamisen edistämistä. Alatavoitteet löydät kokonaisuudessaan [YK-liiton verkkosivuilta](#). Vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa tunnistettiin seuraava alatavoite yhden kerran:

1.1 Poistaa vuoteen 2030 mennessä äärimmäinen köyhyys (nykymittarien mukaan ihmiset, jotka elävät alle 1,25 dollarilla päivässä).

Poimintoja raporteissa kuvatuista toimenpiteistä ja mittareista

Rahoitusvakausvirasto kehitti vuoden 2023 aikana valmiuksiaan hoitaa erityisesti pienten ja keski-suurten talletusrahoitteisten pankkien kriisejä. Virasto mm. määritteli aiempaa yksityiskohtaisemmin kriisinhoitotilanteessa tehtäviä toimenpiteitä.

Ulosottolaitos tarjoaa ennakoivaa talousneuvontaa, jonka tarkoituksena on parantaa kansalaisten henkilökohtaisen talouden hallintaa, ehkäistä velkaongelmien muodostumista ja jakaa tietoa ulosot-tomenettelystä. Toiminnan pyrkimyksenä on mm. torjua velkaantumisesta aiheutuvia haittoja.

4.3.7 SDG 2: Ei nälkää

Kestävän kehityksen tavoitteen 2 tarkoituksena on poistaa nälkä, saavuttaa ruoka-turva, parantaa ravitsemusta ja edistää kestävää maataloutta. Tavoite on yksi kol-mesta kestävä kehityksen tavoitteesta, joiden saavuttamisessa Suomella on suu-ria haasteita. Useiden seurantalähteiden mukaan tavoitteen kansallinen edistymi-nen on seisahtunut. Haasteet liittyvät etenkin ylipainoisuuden yleisyyteen, energi-aintensivisten eläinkunnan tuotteiden korkeaan kulutustasoon sekä kestävään ty-pen käyttöön maataloudessa.⁶⁴ Euroopan unionin kestävä kehityksen raportin mu-kaan Suomi liikkuu hieman kauemmas tavoitteen saavuttamisesta, mutta kehitys on unionin keskiarvoa hieman parempaa.⁶⁵ Tavoitteen saavuttamiseen kansainväli-sesti liittyy suuria haasteita ja edistyminen on seisahtunut.⁶⁶

Seuraavat 3 organisaatiota tunnistivat vuoden 2023 vastuullisuusraporteissaan voivansa edistää tätä tavoitetta:

- Luonnonvarakeskus
- Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea
- Ruokavirasto

Tavoite 2 on vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa vähiten tunnistettu YK:n kestävä kehityksen tavoite yh-dessä tavoitteen 1 (ei köyhyyttä) kanssa. Raportointivuonna 2021 tavoite 2 oli toiseksi vähiten tunnistettu ta-voite ja vuonna 2022 vuoden 2023 tavoin vähiten tunnistettu tavoite. Vuonna 2021 tavoitteen tunnisti kaksi organisaatiota ja vuonna 2022 kolme organisaatiota. Tavoitteen tunnistusmäärä on pysynyt lähes samana kaikkina kolmena raportointivuotena. Tavoitteen 2 osuus kaikista vastuullisuusraporteissa tunnistetuista kes-tävän kehityksen tavoitteista kasvoi vuodesta 2021 vuoteen 2022 0,19 prosenttiyksikköä ja vuodesta 2022 vuoteen 2023 0,04 prosenttiyksikköä. Tavoitteen suhteellinen osuus on kasvanut ensimmäisestä raportointi-vuodesta vuoteen 2023 yhteensä 0,23 prosenttiyksikköä.

⁶⁴ Sachs et al. 2024, s. 202–203; Lafortune et al. 2024, s. 62–63.

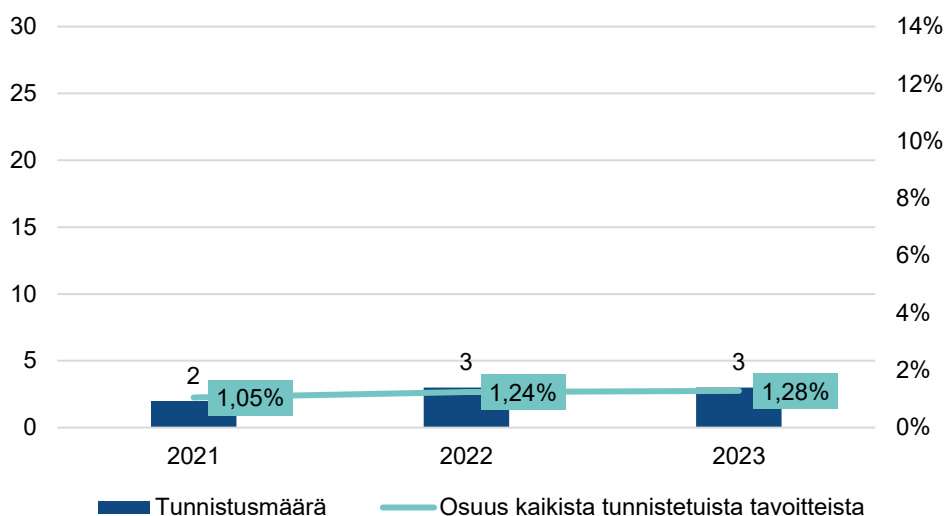
⁶⁵ Euroopan unioni 2023, s. 331.

⁶⁶ Sachs et al. 2024, s. 17.

Kuvio 39: Kestävän kehityksen tavoitteen 2 tunnistusmäärä ja osuus kaikista tunnistetuista tavoitteista vuosina 2021, 2022 ja 2023

Kaikkina kolmena raportointivuonna köyhyyttä (tavoite 1) ja nälkää (tavoite 2) koskevia tavoitteita tunnistettiin vähiten. Kuten muidenkin harvemmin tunnistettujen tavoitteiden kohdalla, on tavoitteen tunnistaneiden organisaatioiden lisäksi muitakin organisaatioita, jotka toiminnallaan vaikuttavat tavoitteen toteutumiseen vähintään epäsuorasti. Tavoitteeseen 2 voi olla vaikeaa tunnistaa suoraa vaikuttavuutta etenkin, jos organisaation toiminta ei ole kytköksissä ruuantuotantoon. On kuitenkin huomattava, että Suomen kansalliset haasteet tavoitteen saavuttamisessa eivät kytkeydy suoranaisesti perinteiseen ruuantuotantoon, vaan ennemminkin ruoan kulutuksen käytäntöihin. Tavoitetta on tunnistettu eniten maa- ja metsätalousministeriön hallinnon-alalla.

Tavoite 2 jakautuu edelleen kahdeksaan alatavoitteeseen, jotka määrittävät yksityiskohtaisemmin nälän poistamista ja ruokaturvan edistämistä. Alatavoitteet löydät kokonaisuudessaan [YK-liiton verkkosivuilta](#). Vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa tunnistettiin seuraavat alatavoitteet, kumpikin yhden kerran:

2.1 Poistaa vuoteen 2030 mennessä nälkä ja varmistaa, että kaikki, erityisesti köyhät ja huono-osaiset, mukaan lukien pikkulapset, saavat riittävästi turvallista ja ravinteikasta ruokaa ympäri vuoden.

2.a Lisätä muun muassa tehostetun kansainvälisen yhteistyön avulla panostuksia maaseudun infrastruktuuriin, maatalouden tutkimus- ja laajennuspalveluihin, teknologian kehitykseen ja kasvien sekä tuotantoeläinten geenipankkeihin, jotta kehitysmaiden, erityisesti vähiten kehittyneiden maiden, maatalouden tuotantokapasiteettia voidaan kasvattaa.

Poimintoja raporteissa kuvatuista toimenpiteistä ja mittareista

Luonnonvarakeskus julkaisi vuonna 2023 Ruokavision vuodelle 2040 sekä siihen liittyvät suositukset tulevaisuuden ruuantuotannon kestäviksi kehityspoluiksi. Vision lanseerauksen yhteydessä järjestettiin Ruoka-Areena, jossa alan toimijoita kokoontui keskustelemaan ruuantuotannon tulevaisuudesta.

Ruokavirasto jalkautti Vireyttä seniorivuosiin –hankkeessa (2020–2023) vuonna 2020 Valtion ravitsemusneuvottelukunnan ja **Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen** julkaisemaa ikääntyneiden ruokasuositusta. Hankkeessa tuotettiin mm. luotettavaa tietoa ikääntyneiden ravitsemuksesta sisältävä kansallinen ravitsemusportaali Ruokaviraston verkkosivuille sekä järjestettiin alueellisia koulutuksia ikääntyneiden kanssa toimiville.

5 Toiminnan jalanjälki

Valtiokonttorin vastuullisuusraportoinnin ohjeistuksessa pääpaino on toiminnan kädenjäljen kuvauksessa. Tarkoituksena on ohjata organisaatioiden vastuullisuus- ja kestävyysajattelua kädenjäljen kasvattamiseen ja kestäväen kehityksen tavoitteiden edistämiseen. Kuitenkin jalanjäljen huomioiminen omassa toiminnassa on myös erittäin merkityksellistä, sillä kaikella toiminnalla on aina jonkinlaisia seurauksia ja vaikutuksia organisaation toimintaympäristöön.

Jalanjäljellä tarkoitetaan niitä suoria vaikutuksia, joita organisaation toiminnasta aiheutuu. Jalanjälkeä voi tarkastella esimerkiksi ekologisesta, sosiaalisesta, taloudellisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta. Olennaista on tarkastella sellaisia vaikutuksia, joihin organisaatio voi omilla valinnoillaan vaikuttaa. Näiden ulottuvuuksien lisäksi tutkimusta tekevät organisaatiot ovat kuvanneet tutkimuksen tekemisen eettisyyttä, usein omana jalanjäljen osionaan. Näin on ollut esimerkiksi Luonnonvarakeskuksella, Ilmatieteen laitoksella ja Geologian tutkimuskeskuksella. Luonnonvarakeskus kuvaa luonnontieteellisen tutkimuksen eettisten periaatteiden valmistelua raportillaan esimerkkinä tutkimusvastuun edistämisestä.

”Syksyllä Luonnontieteellinen eettinen toimikuntamme laati ensimmäisen luonnoksen eettisistä periaatteistamme luonnontieteelliselle tutkimukselle. Periaatteista kävimme alkuvuodesta 2024 laajaa sisäistä keskustelua. Olemme tienneyttäjää, sillä kansallisia tai kansainvälisiä luonnontieteellisen tutkimuksen eettisiä periaatteita tai ohjeistusta ennakoarviointiin ei ole tietojemme mukaan vielä missään laadittu. Teemme tässä asiassa tiivistä yhteistyötä Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) kanssa.”

5.1 Toiminnan suorat vaikutukset toimintaympäristöön

Toiminnan jalanjälkeä on tarkasteltu 88 prosentissa tämän yhteenvedon vastuullisuusraportteja. Osuus on lähestulkoon sama kuin vuonna 2022, jolloin toiminnan jalanjälkeä oli tarkasteltu 87 prosentissa valtionhallinnon vastuullisuusraportteja. Vuoden 2022 luvussa ei ole otettu huomioon muiden kuin valtionhallinnon organisaatioiden jalanjälkeä, kun taas tässä yhteenvedossa mukana ovat sekä valtionhallinto että muut raportoinneet julkishallinnon organisaatiot.

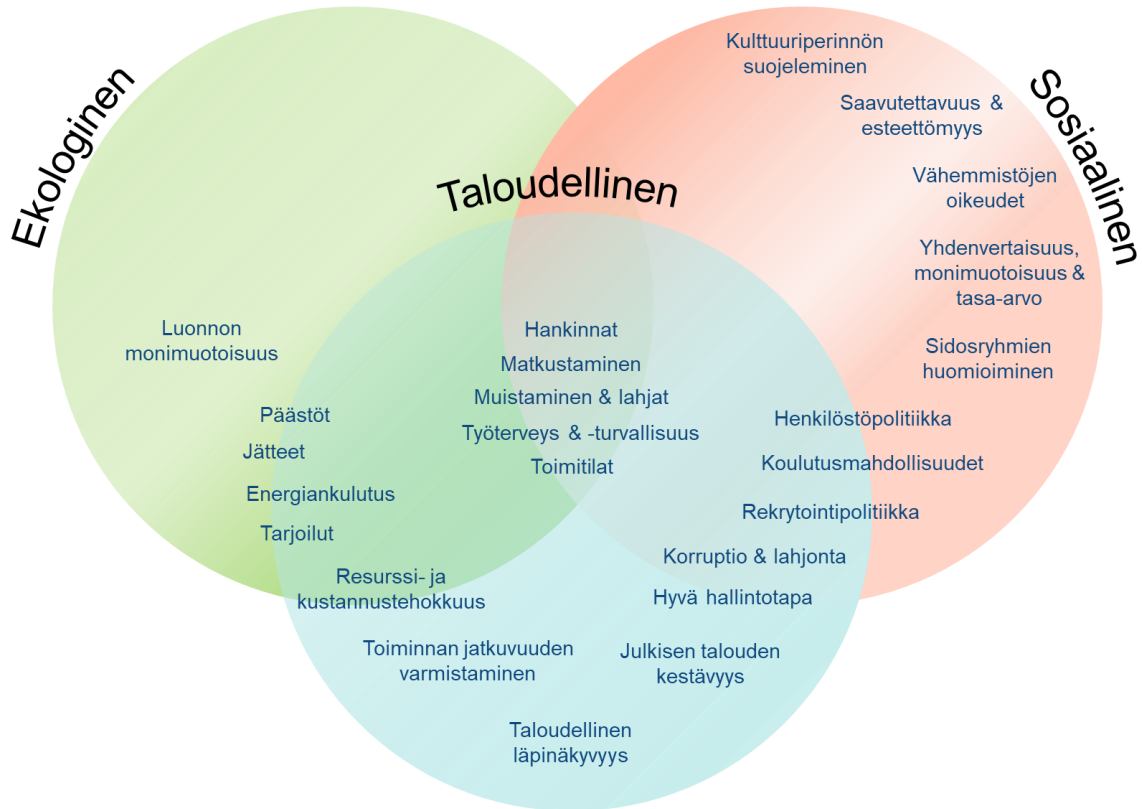
Jalanjäljestä raportoidessa on hyvä huomata, että usein tarkastellulla toiminnalla on yhteys moneen eri jalanjäljen ulottuvuuteen. Esimerkiksi matkustamista tarkastellaan useimmiten ekologisen jalanjäljen yhteydessä, mutta matkustamiseen liittyvillä valinnoilla on myös kiinteä yhteys taloudelliseen ja sosiaaliseen jalanjälkeen. Jalanjäljen ulottuvuuksien kytkeytyneisyyden vuoksi on tärkeää tarkastella jalanjäljen pienentämiseksi tehtyjä toimenpiteitä kokonaisvaltaisesti eri näkökulmista. Yhden jalanjäljen ulottuvuuden edistäminen voi toisinaan johtaa tilanteeseen, jossa yhden ulottuvuuden edistäminen heikentää toista ulottuvuutta. Esimerkiksi vahvat panostukset sosiaaliseen jalanjäljen pienentämiseksi voivat vaikuttaa organisaation taloudelliseen tilanteeseen. Tällöin olisi tärkeää löytää tasapaino toimien välillä niin, että sosiaalisen jalanjäljen pienentäminen on mahdollista ilman, että organisaation taloudellinen jalanjälki kasvaa liian suureksi. Parhaimmillaan monipuolisella jalanjälkiajattelulla löydetään keinoja, joilla pystytään esimerkiksi parantamaan organisaation taloudellista menestymistä, mutta myös pienentämään ekologisen jalanjäljen kokoa ja vahvistamaan organisaation sosiaalista menestymistä.

Kaikkiin jalanjäljen osa-alueisiin vaikuttavia tekijöitä voi tarkastella esimerkiksi kuvan 1 mukaisessa vennukuviassa, jossa on tuotu yhteen vastuullisuusraporteissa esiintyviä jalanjäljen teemoja. Kolmen osittain limitäisen pallon mallia voi hyödyntää organisaation omassakin työssä, kun pohditaan jalanjäljen ulottuvuuksien kytkeytymistä toisiinsa. Esimerkiksi hankinnat sijoittuvat kuvion keskelle, koska ne kytkeytyvät jokaiseen jalanjäljen osa-alueeseen. Jalanjäljen kokonaisvaltaisella tarkastelemisella on mahdollisuus perustella sidosryhmille tehtyjä valintoja.

On myös hyvä huomioida, että monet puhtaasti ekologiseen tai sosiaaliseen jalanjälkeen mielletyt teemat kytkeytyvät hyvinkin vahvasti taloudelliseen jalanjälkeen ja sen suuruuteen. Perinteisesti taloudellinen jalanjälki on ollut harvimminkin käsitelty jalanjäljen ulottuvuus, vaikka sen sisältöjä voisi hyvin tarkastella rinnakkain ekologisen jalanjäljen kanssa. Esimerkiksi jätemäärien tai energiankulutuksen pienentäminen voivat vaikuttaa positiivisesti sekä ekologisen että taloudellisen jalanjäljen kokoon.

Venn-diagrammia tarkasteltaessa on tärkeää huomata, että esitetty kuvio ei ole kaikenkattava tai täydellinen jaottelu. Lähes kaikki esitetyt teemat voisi perustella sopimaan mihin tahansa jalanjäljen ulottuvuuteen. Tarkoituksena on havainnollistaa, kuinka eri jalanjäljen osa-alueita voi tarkastella monesta eri näkökulmasta.

Kuva 1: Ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen jalanjäljen venn-diagrammi

Jalanjäljen yhteydessä puhutaan usein siitä, että pyrkimyksenä on pienentää jalanjäljen kokoa ja kädenjäljen kohdalla on usein tarkoituksena kasvattaa oman toiminnan kädenjäljen kokoa. Jalanjäljen pienentämisen pyrkimys voi toisinaan herättää ihmetystä. Voiko organisaation sosiaalinen jalanjälki pienentyä, jos panostetaan ja lisätään organisaation henkilöstön hyvinvointia? Vastaus on siinä mielessä yksinkertainen, että jalanjäljen pienentäminen on ennen kaikkea symbolinen kuvaus ja kytkeytyy vahvasti ajatteluun esimerkiksi hiilijalanjäljen pienentämisestä. Kun ymmärrys jalanjäljestä karttuu, on mahdollista puhua jalanjäljen pienentämisestä sellaisillakin teoilla, jotka kasvattavat hyvinvointia ja lisäävät positiivisia vaikutuksia.

5.2 Ekologinen jalanjälki

Ekologinen jalanjälki oli vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa kaikista tunnistetuista jalanjäljen osa-alueista. Ekologista jalanjälkeä on käsitelty 86 prosentissa vastuullisuusraporteista. Osuus on lähestulkoon sama kuin vuonna 2022, jolloin ekologista jalanjälkeä oli käsitelty 84 prosentissa valtionhallinnon vastuullisuusraporteista. Ekologisen jalanjäljen korkeaan tunnistusasteeseen vaikuttanee esimerkiksi se, että se on perinteisesti tunnetuin kestävä kehityksen osa-alueista. Käsitteet, kuten *hiilijalanjälki* tai *päästöt*, ovat lähes kaikille tuttuja termejä organisaatiosta, työnkuvasta tai sektorista riippumatta. Lisäksi useilla organisaatioilla on käytössään erilaisia sertifioituja ympäristöjärjestelmiä tai -ohjelmia, kuten WWF Green Office tai Ekokompassi, jotka ohjaavat toimenpiteitä ekologisen jalanjäljen pienentämiseen.

Hankintoihin, toimitiloihin, jätteisiin ja matkustamiseen liittyvät teemat ovat usein keskeisiä organisaatioiden vastuullisuusraporteissa ekologisen jalanjäljen tarkastelussa. Näihin aihealueisiin liittyvää dataa on organisaatioissa kerätty usein jo ennestään. Ekologiseen jalanjälkeen vaikuttavat tekijät ovat poikkihallinnollisesti hyvin samanlaisia ja valtionhallinnossa on olemassa yhteisiä käytänteitä esimerkiksi matkustamista koskien.

Lisäksi yhteisiä tilatehokkuustavoitteita määritellään muun muassa Valtion toimitilastrategiassa. Energiansäästötavoitteita puolestaan määriteltiin Senaatin energiansäästöohjelmassa vuosina 2022 ja 2023. Näiden aihealueiden toimet kytkeytyvät myös vahvasti taloudelliseen jalanjälkeen, sillä pyrkimyksenä on usein kustannustehokkuus, jolla saadaan samanaikaisesti rahallista säästöä sekä ekologista hyötyä.

Hiilijalanjälki on kenties tunnetuin ekologisen jalanjäljen mittari. Lähes tai kokonaan toimintansa kattavan hiilijalanjäljen on ilmoittanut 33 prosenttia organisaatioista. Osalla näistä hiilijalanjälki perustuu Valtiokonttorin vuosina 2020 ja 2021 toteuttamaan valtionhallinnon päästöarvioon, joka julkaistiin kesäkuussa 2023 [tutkihali.linto.fi-sivustolla](https://tutkihali.linto.fi/sivustolla). Päästöarvio on tarkoitettu toistaiseksi vain virastokäyttöön ja se perustuu valtion kirjanpidon tietoihin ja Suomen ympäristökeskuksen ENVIMAT-menetelmällä laskemiin päästökertoimiin. Lisäksi osa organisaatioista (17 %) on raportoinut yhden tai useamman toiminnan osa-alueen hiilijalanjäljen, useimmiten liittyen joko matkustamiseen (eri matkustusmuotojen hiilidioksidipäästöt), toimitiloihin (lämmön- ja sähkönkulutuksen hiilidioksidipäästöt) tai hankintoihin (ostolaskujen hiilidioksidipäästöt).

Poimintoja raporteista

Niuvanniemen sairaalassa huomioidaan uusia kalusteita hankittaessa, onko vastaavaa saatavilla sairaalan varastosta. Lisäksi kalusteita korjataan ja uudelleenverhoillaan omana työnä.

Rikosseuraamuslaitos on omilla toimillaan pienentänyt ekologista jalanjälkeään vertailuvuodesta 2019 lämmönkulutuksen osalta noin 12 % ja sähkönkulutuksen osalta yli 7 %. Tulevaisuuden haasteena on viraston mukaan lisätä vangeille suunnattua viestintää vastuullisesta kuluttamisesta. Van- git voivat vaikuttaa esimerkiksi käyttämäänsä veden määrään, jonka osalta kulutus on pysynyt lähestulkoon vertailuvuoden tasolla.

Sosiaali- ja terveysministeriö kertoo raportillaan sosiaali- ja terveysalan hiilijalanjäljen laskennasta vuonna 2023 päättyneen EKO-SOTE-hankkeen yhteydessä. Soten hiilijalanjälki on 6,5 % koko Suomen arvioiduista kulutusperäisestä kasvihuonekaasupäästöistä. Lisäksi hankkeessa ehdotettiin ohjaukeinoja ja tavoitteita ekologisesti kestäväälle sotelle sekä esitettiin mittareita, joilla hyvinvointialueet voivat seurata omaa ekologista kestävyytään.

Suomen ympäristökeskus kehittää hiilijalanjälkensä laskentaa valmistelemalla työntekijöiden kodin ja työpaikan välisten matkojen sekä etätöyöpaikoissa tapahtuvan tietokoneiden virrankulutuksen ottamista mukaan laskentaan tulevina vuosina.

Säteilyturvakeskus muutti vuonna 2022 uusiin toimitiloihin Vantaan Jokiniemeen. Aikaisempiin toimitiloihin verrattuna uusissa toimitiloissa on mm. tehokkaampi tilankäyttö, energiaystävällisempi valaistus, tehokas jätteiden kierrätys ja energian käyttöä optimoiva kiinteistöautomaatiikka. Valtion tavoite hiilineutraaleista toimitiloista vuoteen 2035 mennessä on STUKissa lähes toteutunut ja toteutuu kesäisin auringonpaisteen lisääntyessä.

Tulli aloitti vuonna 2023 hankintojen arviointikehikon valmistelun hankintojen vastuullisuuden kehittämiseksi. Kehikon tarkoituksena on koota työkalu hankinnassa huomioitavista ja arvioitavista aihealueista sekä niihin liittyvistä ohjeista. Tarkoitus on kansantajuisen kysymysten avulla auttaa huomiomaan mm. sosiaaliseen ja ekologiseen kestävyteen liittyviä seikkoja hankintojen valmistelussa.

Liikenneväylillä on suuri vaikutus luonnon monimuotoisuuteen ja ne pilkkovat laajoja yhtenäisiä luon-
toalueita. Vuonna 2023 **Väylävirasto** julkaisi esiselvityksen ja teetti diplomityön väyläverkkojen ja
väylänpidon monimuotoisuusvaikutuksista. Lähivuosina virastossa tehdään työtä monimuotoisuus-
vaikutusten arvioimiseksi ja konkreettisten toimenpiteiden tunnistamiseksi.

5.3 Sosiaalinen ja kulttuurinen jalanjälki

Sosiaalinen jalanjälki oli vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa toiseksi tunnistetuin jalanjäljen osa-alue. Sosi-
aalista jalanjälkeä on tarkasteltu 63 prosentissa vastuullisuusraporteista. Osuus on hieman suurempi kuin
vuonna 2022, jolloin sosiaalista jalanjälkeä oli käsitelty 58 prosentissa valtionhallinnon vastuullisuusraport-
teista. Useilla organisaatioilla sosiaalisen jalanjäljen tekijöitä on tarkasteltu toiminnan kädenjäljessä esimer-
kiksi tavoitteiden 5 (sukupuolten tasa-arvo), 8 (ihmisarvoista työtä ja talouskasvua) ja 10 (eriarvoisuuden vä-
hentäminen) alla, mikä vaikuttanee sosiaalisen jalanjäljen tunnistusasteeseen.

Henkilöstön hyvinvointiin kytkeytyvät teemat ovat usein keskeisiä organisaatioiden vastuullisuusraporteissa
sosiaalisen jalanjäljen tarkastelussa. Lisäksi sosiaalisen jalanjäljen alla käsitellään esimerkiksi yhdenvertai-
suuden ja tasa-arvon edistämistä, sidosryhmien kanssa tehtävää yhteistyötä sekä työnantajakuva. Kuten
ekologiseen jalanjälkeen myös sosiaaliseen jalanjälkeen vaikuttavat tekijät yhdistävät organisaatioita usein
toimialasta ja tehtävästä riippumatta. Organisaatiot hyödyntävätkin sosiaalisen jalanjäljen tarkastelussa sa-
mankaltaista dataa ja tietolähteitä, kuten vuosittain toteutettavan valtion henkilöstötutkimus VMBaron tulok-
sia sekä omia henkilöstöstrategioitaan.

Kulttuurinen jalanjälki on yhä enenevässä määrin tunnistettu jalanjäljen yhdeksi osa-alueeksi ja huomioita-
vaksi ulottuvuudeksi, mutta kulttuurinen jalanjälki on vielä tuntematon käsitteeltään ja sisällöltään. Kulttuu-
rista jalanjälkeä ei mainita Valtiokonttorin viitekehyksessä, mutta organisaatiot voivat halutessaan kuvata
myös tätä jalanjäljen osa-aluetta. Etenkin, jos omalla toiminnalla on vahvoja vaikutuksia kulttuuriseen kestä-
vyyteen, voi näkökulman huomioiminen raportilla olla tarkoituksenmukaista. Kulttuurista jalanjälkeä ei juuri-
kaan käsitellä valtionhallinnon organisaatioiden vastuullisuusraporteissa. Museovirasto ja Kansallisarkisto,
joiden tehtävät kytkeytyvät suoraan kulttuuriperinnön suojeluun, ovat maininneet raporteillaan kulttuurisen
kestävyyden merkityksen. Lisäksi Senaatti-kiinteistöt tunnistaa kulttuuriperinnöstä huolehtimisen osana vas-
tuullisen kiinteistönomistajan rooliaan.

Poimintoja raporteista

Business Finlandissa on käytössä omaehtoiseen kehittämiseen ja jatkuvan oppimisen rutiinien luo-
miseen kannustava Learning Day (LD) –konsepti, jonka mukaan jokainen työntekijä voi käyttää vuo-
den aikana vapaavalintaisesti 4–8 työpäivää oman osaamisensa kehittämiseen. Vuonna 2023 ta-
voitteena oli neljä LD-päivää/työntekijä niin, että yksi päivästä tuli keskittyä kestävän kehityksen tee-
mien opiskeluun. **Mittarina** seurataan tavoitteen toteumaa, joka vuonna 2023 oli 94 %.

Energiavirastossa keskityttiin vuoden 2022 VMBaron tulosten pohjalta kiireen hallinta –teemaan.
Virastossa tehtiin mm. kyselyitä kiireen tunteesta ja järjestettiin yhteisen työn ja kiireen hallinnan val-
mennusta. Lisäksi järjestettiin teemakahveja, joissa keskityttiin työhyvinvoinnin teemoihin, kuten neu-
rokirjon huomioimiseen työyhteisössä, työn ja yksityiselämän yhteensovittamiseen ja palautumiseen.

Geologian tutkimuskeskuksessa käynnistettiin vuonna 2023 GTKtrainee-ura- ja –koulutusohjel-
man geo- ja ympäristöalan korkeakoulutetuille. Ohjelman tavoitteena on tarjota valmistumassa ole-
ville tai äskettäin valmistuneille osaajille monipuolista työkokemusta ja kehittymismahdollisuuksia
GTK:lla. Ohjelma mahdollistaa lisäksi GTK:lle mahdollisuuden löytää ja kouluttaa uutta henkilöstöä
erikoisosaamista vaativiin tehtäviin. Ensimmäiset traineet aloittivat lokakuussa 2023.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficomin Kyberturvallisuuskeskuksen Kehitys- ja yhteistyöyksikössä otettiin vuonna 2023 käyttöön tilannekuva työviikosta –pohja, johon jokainen arvioi kuluvan viikon päätyötehtävät ja niihin suurin piirtein kuluvan ajan. Yhteinen toimintamalli on paitsi lisännyt yhteisöllisyyttä, myös tuonut läpinäkyvyyttä monipuolisiin kokonaisuuksiin ja työkuormaan.

Rikosseuraamuslaitoksella työstettiin vuonna 2023 etätyöselvitystä, joka valmistuu keväällä 2024. Virastossa on tunnistettu, että jatkuva etätyö voi vaikuttaa henkilöstön jaksamiseen monin tavoin, ja selvityksen tarkoituksena on ohjata konkreettisia toimenpiteitä etä- ja lähityön tasapainon löytämiseksi ja varmistamiseksi tulevaisuudessa.

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori työsti vuonna 2023 esihenkilöiden kanssa johtamisen periaatteet, jotka ovat osa organisaation tulostavoitteita vuonna 2024. Periaatteet auttavat esihenkilö- ja johtamistyössä onnistumisessa ja ohjaavat halutunlaiseen johtamiseen.

Väylävirasto huomioi sosiaalisen vastuun hankinnoissaan kiinnittämällä huomiota viraston oman ja palveluntuottajien työtehtävien osalta harmaan talouden välttämiseen sekä työ- ja ihmisoikeuksien noudattamiseen. Tätä edesauttaa se, että sopimusehdoissa on rajoitettu töiden ketjuttaminen kolmeen tasoon. Lisäksi toimittajien pätevyysä valvotaan, ja niiden saamisen yhtenä ehtona on sosiaalisten velvoitteiden täyttäminen.

5.4 Taloudellinen jalanjälki

Taloudellinen jalanjälki oli vuoden 2023 vastuullisuusraporteissa vähiten tunnistettu jalanjäljen osa-alue. Taloudellista jalanjälkeä on tarkasteltu 49 prosentissa vastuullisuusraporteja. Osuus on suurempi kuin vuonna 2022, jolloin taloudellista jalanjälkeä tarkastelleiden valtionhallinnon organisaatioiden osuus oli 38 prosenttia.

Taloudelliseen jalanjälkeen vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi resurssien käyttö suhteessa niiden määrään sekä julkisen hallinnon kontekstissa merkityksellinen yhteisten varojen asian- ja lainmukainen käyttö. Esimerkiksi kestävyyttä ja vastuullisuutta vahvistavia toimenpiteitä on syytä toteuttaa tavalla, joka ei vaaranna organisaation kykyä toteuttaa yhteiskunnan hyvää edistävää lakisääteistä tehtävää tai mahdollisuuksia edistää kestävä kehitystä myös tulevaisuudessa. Taloudellista jalanjälkeä on vastuullisuusraporteissa tarkasteltu lisäksi myös ekologista jalanjälkeä hyödyntävien tehokkuustoimien, kuten energiansäästötoimien, kautta.

Taloudellisen jalanjäljen tunnistusastetta voi selittää esimerkiksi se, että monet organisaatiot kuvaavat taloudellisia tietojaan ensisijaisesti tilinpäätöksessään. Taloudellisen jalanjäljen tunnistamista voi hankaloittaa myös esimerkiksi se, että taloudellisen jalanjäljen ominaispiirteet eroavat jossain määrin valtionhallinnon ja yksityisen sektorin konteksteissa. Esimerkiksi verojalanjälki on usein raportoitava kokonaisuus yritysten vastuullisuusraportoinnissa, mutta valtionhallinnon kontekstissa ei niinkään.

Poimintoja raporteista

Ilmatieteen laitos kiinnittää huomiota palvelusopimus Kumppaniensa vastuullisuuteen. Esimerkiksi Dynamicum-toimitilan ravintolapalveluiden tuottaja Compass Group tarjoaa päivittäin ilmastolounasmerkityn vaihtoehdon ja kiinnittää erityistä huomiota käytettyjen kalojen alkuperään. LTQ-siivouspalvelut puolestaan soveltaa toiminnassaan LTQ Green & Clean -vastuullisuuskonseptiaan, ja toimintaa seurataan muun muassa hiilijalanjälkilaskurilla.

Suomen Metsäkeskuksella on innovatiivisuuden näkökulma mukana hankintojen vastuullisuustarkastelussa. Innovaatiokumppanuusmenettelyn avulla voidaan rakentaa yrityskumppanuuksia, jolloin tuotetta tai palvelua voidaan kehittää koko sen elinkaaren ajan.

Valtiontalouden tarkastusvirasto raportoi toiminnan taloudellisuuteen liittyvänä mittarina ydintoimintaan käytetyn työpäivän kustannuksen. Kustannus nousi hieman edellisvuodesta mutta se alitti reilusti kustannuksille asetetun määrällisen tavoitteen. Kustannusten nousu johtui pääosin palkkakustannusten noususta ja ydintoimintaan käytetyn työajan lisääntymisestä.

6 Johtopäätökset

Vastuullisuusraportit jouduttamassa valtionhallinnon kestävyystyötä

Useimmille valtionhallinnon organisaatioille vuosi 2023 oli kolmas vuosi, jolta laadittiin vastuullisuusraportti yhteistä viitekehystä hyödyntäen. Vuoden 2023 vastuullisuusraportit osoittavat, että valtion- ja julkishallinnon organisaatiot ovat erinomaisella tavalla löytäneet yhtymäkohtia oman toimintansa ja kestävä kehityksen tavoitteiden edistämisen välillä. Mahdollisuuksia ja potentiaalia kestävämpään toimintaan on tämän perusteella valtionhallinnossa paljon. Kestävä kehityksen tavoitteet istuvat luonnollisesti osaksi organisaatioiden toimintaa ja moni organisaatio onkin innostunut pohtimaan, kuinka kestävyystyötä voisi edistää organisaation toiminnassa yhä tavoitteellisemmin ja pitkäjänteisemmin. Vastuullisuusraportointi on siten realisoitunut potentiaaliansa kannustaa raportoivia organisaatioita edistämään kestävä kehitystä suunnitelmallisesti ja hyödyntämään raportteja edistymisen seurannassa. Suomen saavuttaman ensimmäisen sijan säilyttäminen YK:n globaalissa maavertailussa vaatii kuitenkin sitkeää työtä tavoitteiden eteen myös jatkossa, ja tähän työhön tarvitaan jokaisen sektorin ja toimijan panos.

Valtioneuvoston kanslian yhteydessä riippumattomana tiedepaneelina toimiva Kestävyyspaneeli julkaisi keväällä 2024 politiikkasuosituksen *Suomesta kestävyysmurroksen onnistuja: Rajana luonto, voimana ihmiset*. Suositus sisältää ajatuksen siitä, että kestävä kehityksen politiikka vaatii taakseen oikeudellisesti velvoittavaa sääntelyä, hinnoittelumekanismien kehittämistä, informaatio-ohjausta, tuotemerkintöjä, koulutusta sekä uusien taitojen opettelua. Muutos edellyttää tietoisuuden lisäämistä, aktiivista toimijuutta sekä rakenteiden ja rutiinien muuttamista. Toivottua ja kestävyttä edistävää toimintaa on lisättävä samalla kun haitallisesta toiminnasta luovutaan.⁶⁷

Politiikkasuositus sisältää suosituksen myös siitä, että viranomaisilta vaadittaisiin kattavaa kestävyysosaamista. Lisäksi suositellaan, että hallinnossa rakennettaisiin siltoja eri ministeriöiden, toimialojen ja ohjelmien välille ja että tarvittaessa nykyisiä rakenteita uusittaisiin. Toimeenpanon edistämiseksi kannustetaan asettamaan selkeitä tavoitteita ja aikatauluja, etsimään yhteishyötyjä sekä käsittelemään ristiriitaisiakin tavoitteita ja velvoitteita.⁶⁸ Vastuullisuusraportointi on yksi työkalu, jonka avulla valtionhallinto voi pyrkiä toteuttamaan Kestävyyspaneelin suositusta. Valtionhallinnon yhteinen ja yhtenäinen vastuullisuusraportoinnin viitekehys on mahdollistanut vertaistuen saamista ja vertaisoppimista kestävyys- ja vastuullisuustyössä yli organisaatio- ja hallintorajojen sekä myös uusien yhteistyötapojen löytymisen esimerkiksi Valtiokonttorin mahdollistaman Vastuullisuusverkoston piirissä. Vastuullisuusraporteilla käytettävien mittarien luominen edellyttää organisaation toiminnan tarkkanäköistä ja kriittistäkin tarkastelua ja vuosittaisen raportin laatiminen tekee tavoitteissa edistymisen seurannasta luontevaa.

Yksi politiikkasuosituksissa heti ja helposti toteutettavana esitetty toimi on, että BKT-mittarin rinnalle päätöksentekoon tuodaan kokonaiskestävyyden indikaattoreita.⁶⁹ Valtioneuvoston kansliassa on käynnissä kestävyysarviointin toimintamallin kehitystyö, joka voinee tulevaisuudessa tukea valtion- ja julkishallinnon pitkän aikavälin työtä, kun kestävyttä arvioidaan viidestä eri kestävyden näkökulmasta.⁷⁰ Valtioneuvoston kanslia kuvaa kestävyysarviointin toimintamallia myös vastuullisuusraportillaan.

”Yhteiskunnallisesti moninäkökulmaisen keskipitkän aikavälin kestävyysarviointin toimintamallin kehitystyö on edennyt suunnitellusti. Kestävyysarviointin lähtökohtia, tavoitteita ja merkitystä on työstetty yhteistyössä ministeriöiden ja tutkijayhteisöjen kanssa keskittyen tarkemmin arviointikysymyksiin, sisältöihin ja aineistoihin. Kestävyysarvioita on tarkoitus tuottaa viiden kestävyysulottuvuuden nykytilasta. Tilannekuvien lisäksi valituista tapauksista tarkastellaan systeemisiä riskejä ja mahdollisuuksia. Lisäksi toimintaympäristön seurannasta ja ennakoinnista on valmisteilla jatkuvan seurannan malli.”

Kansallisesti kestävä kehityksen työtä ohjaa Kestävä kehityksen toimikunnan strategia 2022–2030: *Luonnon kantokyvyn turvaava, hyvinvoiva ja globaalisti vastuullinen Suomi*. Strategian tarkoituksena on toimia johdonmukaisuuden varmistavana välineenä eri hallinnonalojen ja yhteiskunnallisten toimijoiden strategia- ja

⁶⁷ Kestävyyspaneeli 2024 s. 7–8.

⁶⁸ Kestävyyspaneeli 2024 s. 8.

⁶⁹ Kestävyyspaneeli 2024 s. 2.

⁷⁰ Valtioneuvoston kanslia 2024.

ohjelmatyölle. Strategia rakentuu kuudesta muutosalueesta, joista kukin sisältää vuoteen 2030 ulottuvan vision muutoksesta sekä keskeisiä tavoitteita ja toimenpiteitä. Muutosalueiden lisäksi strategiassa on määriteltä viisi läpileikkaavaa periaatetta, joita noudattaen muutoksia tulisi edistää.⁷¹ Globaalit kestävän kehityksen tavoitteet voivat paikoin näyttäytyä melko isoina haasteina, joihin yksittäisellä organisaatiolla on vain vähän vaikuttavuutta. Kansallinen kestävän kehityksen strategia voi ohjata ja auttaa valtion- ja julkishallinnon organisaatioita rajaamaan työtään ja keskittämään resurssinsa sellaiseen toimintaan, jota kansallisesti kestävyshaasteiden ratkomiseksi tarvitaan. Tähän mennessä strategia ei ole näkynyt kovinkaan monella vastuullisuusraportilla. Tulevaisuudessa strategiaa voisi hyödyntää enemmänkin valtion- ja julkishallinnon kestävyys- ja vastuullisuustyössä.

Taloudellinen niukkuus haastaa myös kestävyystyötä

Monella vastuullisuusraportilla on käsitelty ajankohtaisia julkisen talouden haasteita ja organisaatioiden taloudellista vastuuta, joka korostuu haastavassa taloustilanteessa. Raporteilla on esimerkiksi pohdittu sitä, kuinka jatkossa vastuullisuustyö järjestetään ja resursoidaan. Toisaalta raporteilla on tuotu esiin myös sitä, kuinka vastuullisuus- ja kestävyystyöllä on mahdollista tukea pitkäjänteisesti organisaation taloudellista kestävyttä. Esimerkiksi tämän yhteenvedon luvussa viisi on kuvattu, kuinka monilla ekologisilla toimenpiteillä on selkeitä kytköksiä organisaation taloudelliseen kestävyteen. Rikosseuraamuslaitoksen vastuullisuusraportilla taloudellista vastuuta käsitellään seuraavasti:

”On selvää, että taloudellinen vastuullisuus haastaa tulevana vuosina merkittävästi myös Rikosseuraamuslaitosta. Heikentyvässä valtionhallinnon talous- ja resurssitilanteessa sosiaalisen ja ympäristövastuunkin toteuttaminen ja kasvattaminen vaatii uudenlaista taloudellista ajattelua ja toimenpiteitä. Rikosseuraamuslaitos pyrkii tulevana vuosina vastaamaan haasteeseen muun muassa kehittämällä toimintaansa, riskienhallintaa ja sidosryhmäyhteistyömuotoja, sekä keskittymällä entistä vahvemmin ydintehtäviinsä. Tärkeintä on varmistaa henkilöstön jaksaminen työssä. Henkilöstö luo vahvimman perustan erityisesti sosiaalisen vastuullisuuden toteuttamiseen Rikosseuraamuslaitoksessa.”

Kirstyvässä taloustilanteessa yhteistyön merkitys korostuu. Myös kestävän kehityksen edistäminen on kokonaisuuksissa, jossa toimijoiden yhteistyö on välttämätöntä vaikuttavien tuloksien aikaansaamiseksi. Hallinnonaloilla on yhteisten tehtävien, strategisten kokonaisuuksien ja sektorin myötä paljon mahdollisuuksia työskennellä yhdessä. Työ- ja elinkeinoministeriö kuvaa raportillaan, millaisen kokonaisuuden yksi hallinnonala muodostaa.

”Vastuullisuustyössä onnistuminen vaatii usein poikkihallinnollista yhteistyötä sekä valtioneuvoston sisällä että hallinnonalan suuntaan. Hallinnonalan eri tasoilla on vastuitensa ja tehtäviensä mukaiset roolinsa tietyn politiikkasektorin vastuullisuustoimenpiteiden toteuttamisessa. Ministeriö vastaa valtakunnan tason politiikkasuunnittelusta ja lainsäädännöstä sekä hallinnonalan määräraha-, tulos- ja informaatio-ohjauksesta. Hallinnonalan virastot, laitokset ja yhtiöt puolestaan toteuttavat eri politiikkasektorien toimenpiteitä konkreettisesti. Näin ollen on tarpeen tarkastella hallinnonalan eri toimijoiden laatimia vastuullisuusraportteja toimien kokonaisuuden hahmottamiseksi tietyn politiikkasektorin osalta.”

Kriiseistä huolimatta ja niiden vuoksi on panostettava pitkäjänteiseen kestävyystyöhön

Kestävän kehityksen edistämisessä haasteena voi olla se, että erilaiset ajankohtaiset teemat ja maailmantilanne luovat akuutteja kriisejä, jotka vaativat nopeaa reagoitua. Tällaiset nopeaa reaktiokykyä vaativat kokonaisuudet haastavat organisaatioiden kykyä pitkäjänteiseen ja johdonmukaiseen työhön. Kestävyys- ja vastuullisuustyössä varautuminen ja ennakoiminen luovat pohjan kriisinkestävälle toiminnalle, jota nopeasti esiin nousevat kriisit eivät horjuta. Näin organisaatiot voivat myös hyödyntää uusia mahdollisuuksia, joita esimerkiksi digitalisaatio ja tekoäly ovat tuoneet mukanaan. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston vastuullisuusraportilla kuvataan toimintaympäristön vaikutuksia organisaatioon seuraavasti:

⁷¹ Valtioneuvoston kanslia 2022.

”Yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset vaikuttavat suoraan toimintaamme ja vaativat sopeutumista. Myös muiden alojen ja toimijoiden reagointikyky muutokseen vaikuttaa Tukesin toimintaympäristöön. Esimerkiksi asetusten ja säädösten lisääntyminen vaikuttaa merkittävästi Tukesin toimintaan. Kaikkia muutoksia emme voi täysin ennustaa, mutta mahdollisiin skenaarioihin on kuitenkin tärkeää varautua. Varautumisen ja ennakointikykyyn edistämiseksi toteutimme Tukesissa syksyllä 2023 kolme tulevaisuusaamu-koulutusta, jotka olivat avoimia koko henkilöstölle. Näissä koulutuksissa tunnistimme yhdessä toimintaympäristöömme keskeisesti vaikuttavia tekijöitä mahdollisuuksien ja riskien näkökulmasta. Merkittävimmiksi tekijöiksi nousivat monimuotoisuus, digitalisaatio ja tekoäly, tieto, resurssit ja yhteistyö.”

Maailmantilanteen huomioiminen ja ajankohtaisten asioiden kuvaaminen voi auttaa vastuullisuusraportin lukijaa ja sidosryhmiä ymmärtämään, miksi ja millä tavalla organisaatio on tehnyt tietynlaisia valintoja vastuullisuustyössään. Toimintaympäristön kuvaus sopii hyvin osaksi vastuullisuusraporttia ja voi myös tarjota raporttoivalle organisaatiolle itselleen ymmärrystä siitä, millaisessa toimintaympäristössä se toimii.

Kolmen vuoden raportoinnin perusteella vastuullisuusraportointi sopii hyvin valtion- ja julkishallinnon organisaatioiden työhön. Vastuullisuusraportti on tarjonnut monelle organisaatiolle väylän kertoa oman toimintansa vaikuttavuudesta ja vaikutuksistaan ympäröivään yhteiskuntaan ja maailmaan. Vastuullisuusraportti palvelee tarkoitustaan parhaiten silloin, kun raportointi toteutuu vuosittaisena ja tavoitteellisena. Työn rajaaminen ja keskittyminen niihin kokonaisuuksiin, joihin organisaatioilla on suurinta vaikuttavuutta, korostuvat muuttuvassa ja kompleksisessä maailmassa.

Liitteet

Liite 1. Agenda2030-toimintaohjelman kestävän kehityksen tavoitteet ja alatavoitteet

Tavoite 1. Poistaa köyhyys sen kaikissa muodoissa kaikialta

1.1 Poistaa vuoteen 2030 mennessä äärimmäinen köyhyys (nykymittarien mukaan ihmiset, jotka elävät alle 1,25 dollarilla päivässä).

1.2 Vähentää vuoteen 2030 mennessä ainakin puolella niiden kaikenikäisten ihmisten määrää, jotka kansallisten määritelmien mukaan elävät köyhyydessä.

1.3 Toteuttaa kansallisesti asianmukaiset sosiaaliturvajärjestelmät ja -toimenpiteet, sosiaaliturvan vähimmäistasot mukaan lukien, sekä saavuttaa merkittävä vakuutusuoja köyhille ja huono-osaisille vuoteen 2030 mennessä.

1.4 Taata vuoteen 2030 mennessä, että kaikilla, erityisesti köyhillä ja huono-osaisilla, on yhtäläiset oikeudet taloudellisiin resursseihin sekä mahdollisuus peruspalveluihin, maan ja muunlaisen omaisuuden omistukseen sekä hallintaan, perintöön, luonnonvaroihin, uuteen teknologiaan ja rahoituspalveluihin, esimerkiksi mikrorahoitukseen.

1.5 Kehittää köyhien ja huono-osaisten sopeutumiskykyä vuoteen 2030 mennessä ja vähentää heidän alttiuttaan ja haavoittuvuuttaan ilmastoon liittyville ääri-ilmiöille ja muille taloudellisille, sosiaalisille ja ympäristöön liittyville tuhoille sekä katastrofeille.

1.a Taata merkittävä resurssien mobilisointi eri lähteistä, esimerkiksi tehostetun kehitysyhteistyön kautta, jotta kehitysmailla, erityisesti vähiten kehittyneillä mailla, voidaan tarjota riittävät ja ennakoitavissa olevat keinot toimeenpanna ohjelmia ja politiikkoja, jotka tähtäävät köyhyyden poistamiseen kaikissa muodoissaan.

1.b Luoda kansallisella, alueellisella ja kansainvälisellä tasolla järkevät, köyhien asemaa edistäviin ja sukupuolten tasa-arvon huomioiviin kehitysstrategioihin perustuvat toimintakehykset, jotka tukevat tehostettuja investointeja köyhyyden poistamiseen.

Tavoite 2. Poistaa nälkä, saavuttaa ruokaturva, parantaa ravitsemusta ja edistää kestävästä maataloutta

2.1 Poistaa vuoteen 2030 mennessä nälkä ja varmistaa, että kaikki, erityisesti köyhät ja huono-osaiset, mukaan lukien pikkulapset, saavat riittävästi turvallista ja ravinteikasta ruokaa ympäri vuoden.

2.2 Poistaa vuoteen 2030 mennessä kaikki aliravitsemuksen muodot esimerkiksi saavuttamalla vuoteen 2025 mennessä alle 5-vuotiaiden lasten kasvun hidastumista ja kuihtumista koskevat kansainvälisesti sovitut tavoitteet, sekä vastata murrosikäisten tyttöjen, raskaiden ja imettävien naisten sekä ikääntyneiden ihmisten ravitsemuksellisiin tarpeisiin.

2.3 Tuplata vuoteen 2030 mennessä maatalouden tuottavuus ja pienruoantuottajien, erityisesti naisten, alkuperäiskansojen, perheviljelijöiden, paimentolaisten ja kalastajien, tulot esimerkiksi takaamalla yhtäläinen oikeus maahan, muihin tuotantoresursseihin ja -panoksiin, tietoon, rahoituspalveluihin, markkinoihin ja arvonluontimahdollisuuksiin sekä työllistymiseen maatalouden ulkopuolella.

2.4 Taata vuoteen 2030 mennessä kestävät ruoantuotantojärjestelmät ja toteuttaa sopeutuvia maanviljelykäytäntöjä, jotka lisäävät tuottavuutta ja tuotantoa, auttavat ekosysteemien suoje- lussa, vahvistavat kykyä sopeutua ilmastonmuutokseen, äärimmäisiin sääoloihin, kuivuuteen, tulviin ja muihin tuhoihin ja parantavat asteittain maaperän laatua.

2.5 Säilyttää vuoteen 2020 mennessä siementen, viljelykasvien ja tuotantoeläinten sekä nii- den sukuisten villien lajien geneettinen monimuotoisuus esimerkiksi järkevästi hallinnoitujen ja hajautettujen kansallisen, alueellisen ja kansainvälisen tason siemen- ja kasvipankkien avulla sekä edistää geeniresurssien ja niihin liittyvien perinnetietojen saantia ja niiden käytöstä ai- heutuvien hyötyjen oikeudenmukaista sekä yhtäläistä jakamista kansainvälisesti sovitulla ta- valla.

2.a Lisätä muun muassa tehostetun kansainvälisen yhteistyön avulla panostuksia maaseudun infrastruktuuriin, maatalouden tutkimus- ja laajennuspalveluihin, teknologian kehitykseen ja kasvien sekä tuotantoeläinten geenipankkeihin, jotta kehitysmaiden, erityisesti vähiten kehitty- neiden maiden, maatalouden tuotantokapasiteettia voidaan kasvattaa.

2.b Oikaista ja estää kaupan rajoituksia ja vääristymiä maailman maatalousmarkkinoilla esi- merkiksi poistamalla samanaikaisesti kaikki maatalouden vientitukien muodot ja vaikutuskel- taan vastaavanlaiset vientitoimet Dohan kehityskierroksen mandaatin mukaisesti.

2.c Ottaa käyttöön menetelmiä, joilla voidaan taata elintarvikkeiden raaka-ainemarkkinoiden ja niiden johdannaisten toimivuus ja mahdollistaa ajantasaisen markkinatietojen saanti muun muassa elintarvikevarastoista, jotta elintarvikehintojen voimakasta heilahtelua voitaisiin rajoit- ta.

Tavoite 3. Taata terveellinen elämä ja hyvinvointi kaiken ikäisille

3.1 Vähentää vuoteen 2030 mennessä maailmanlaajuista äitiyskuollei- suutta niin, että alle 70 äitiä kuolee 100 000 elävänä syntynyttä lasta kohden.

3.2 Lopettaa vuoteen 2030 mennessä vastasyntyneiden ja alle 5-vuotiaiden lasten ehkäistä- vissä olevat kuolemat; tavoitteena on, että jokaisessa maassa tuhannesta elävänä synty- neestä lapsesta enintään 12 kuolee vastasyntyneinä ja enintään 25 kuolee ennen 5 vuoden ikää.

3.3 Lopettaa vuoteen 2030 mennessä AIDS-, tuberkuloosi- ja malariaepidemiat sekä hoita- mattomien trooppisten tautien epidemiat ja estää hepatiitin, veden välityksellä tarttuvien tau- tien ja muiden tarttuvien tautien leviäminen.

3.4 Vähentää vuoteen 2030 mennessä kolmanneksella tarttumattomien tautien aiheuttamia ennenaikaisia kuolemia ennaltaehkäisyn ja hoidon avulla sekä edistää henkistä terveyttä ja hyvinvointia.

3.5 Tehostaa päihteiden, mukaan lukien huumeiden ja alkoholin, väärinkäytön ehkäisemistä ja hoitoa.

3.6 Puolittaa vuoteen 2020 mennessä maailmanlaajuisten liikenneonnettomuuksista johtuvien kuolemien ja vammojen määrää.

3.7 Taata vuoteen 2030 mennessä kaikille pääsy seksuaali- ja lisääntymisterveyden hoitopal- velujen, kuten perhesuunnittelun, tiedottamisen ja koulutuksen, piiriin sekä varmistaa lisäänty- misterveysten ottaminen mukaan kansallisiin strategioihin ja ohjelmiin.

3.8 Saavuttaa yleiskattava terveydenhuolto, mukaan lukien turva taloudellisilta riskeiltä, pääsy laadukkaiden ja olennaisten terveydenhoitopalvelujen piiriin sekä turvalliset, tehokkaat, laa- dukkaat ja edulliset välttämättömät lääkkeet ja rokotukset kaikille.

3.9 Vähentää vuoteen 2030 mennessä merkittävästi vaarallisista kemikaaleista ja ilman, veden ja maaperän saastumisesta sekä pilaantumisesta johtuvia kuolemia ja sairauksia.

3.a Tukea tupakoinnin torjuntaa koskevan Maailman terveysjärjestön (WHO) puitesopimuksen täytäntöönpanoa kaikissa maissa tarpeen mukaan.

3.b Tukea pääasiassa kehitysmaihin vaikuttaviin tarttuviin ja tarttumattomiin tauteihin tarkoitettujen rokotteiden sekä lääkkeiden tutkimusta ja kehitystä, taata edullisten ja välttämättömien lääkkeiden ja rokotteiden saanti TRIPS-sopimusta ja kansanterveyttä koskevan Dohan julistuksen mukaisesti, joka vahvistaa kehitysmaiden oikeuden hyödyntää täysimääräisesti teollisia ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista tehtyyn sopimukseen sisältyviä määryksiä, jotka koskevat kansanterveyden turvaamiseen liittyviä joustoja, ja erityisesti varmistaa lääkkeiden saanti kaikille.

3.c Lisätä merkittävästi terveyteen kohdennettavaa rahoitusta ja terveydenhuollon työvoiman rekrytointia, kehittämistä, kouluttamista ja säilyttämistä kehitysmaissa, erityisesti vähiten kehittyneissä maissa ja pienissä kehittyvissä saarivaltioissa.

3.d Vahvistaa kaikkien maiden, erityisesti kehitysmaiden, valmiuksia kansallisten ja maailmanlaajusten terveysriskien ennakkovaroituksiin, minimointiin ja hallintaan.

Tavoite 4. Taata kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet

4.1 Varmistaa vuoteen 2030 mennessä, että kaikki saavat päätökseen ilmaisen, tasa-arvoisen ja laadukkaan perus- ja keskiasteen koulutuksen, joka johtaa olennaisiin ja tehokkaisiin oppimistuloksiin.

4.2 Varmistaa vuoteen 2030 mennessä kaikille mahdollisuus laadukkaaseen varhaislapsuuden kehitykseen ja hoitoon sekä perusasteen koulutukseen valmistavaan esiopetukseen.

4.3 Varmistaa vuoteen 2030 mennessä kaikille mahdollisuus edulliseen ja laadukkaaseen tekniseen, ammatilliseen ja kolmannen asteen koulutukseen korkea-asteen koulutus mukaan lukien.

4.4 Lisätä vuoteen 2030 mennessä merkittävästi niiden nuorten ja aikuisten määrää, joilla on työllistymiseen, säällisiin työpaikkoihin ja yrittäjyyteen tarvittavat taidot, kuten tekninen ja ammatillinen osaaminen.

4.5 Poistaa vuoteen 2030 mennessä sukupuolten eriarvoisuus koulutuksessa ja varmistaa heikossa asemassa oleville, kuten vammaisille, alkuperäiskansoille ja huono-osaisille lapsille, yhtäläinen mahdollisuus kaiken tasoiseen koulutukseen ja ammatilliseen valmennukseen.

4.6 Varmistaa vuoteen 2030 mennessä, että kaikki nuoret ja merkittävä osa aikuisista ovat luku- ja laskutaitoisia.

4.7 Varmistaa vuoteen 2030 mennessä, että kaikki oppijat saavat kestävänsä kehityksen edistämiseen tarvittavat tiedot ja taidot esimerkiksi kestävästä kehityksestä ja kestäviä elämäntapoja, ihmisoikeuksia, sukupuolten tasa-arvoa, rauhan ja väkivallattomuuden kulttuurin edistämistä, maailmankansalaisuutta, kulttuurien monimuotoisuuden sekä kulttuurin osuutta kestävässä kehityksessä arvostavan koulutuksen kautta.

4.a Rakentaa ja uudistaa lapset, vammaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon huomioon ottavia koululaitoksia sekä tarjota turvallisia, väkivallattomia, osallistavia ja tehokkaita oppimisympäristöjä kaikille.

4.b Lisätä vuoteen 2020 mennessä merkittävästi kehitysmaiden, erityisesti vähiten kehittyneiden maiden, pienten kehittyvien saarivaltioiden ja Afrikan maiden saatavilla olevia stipendejä, joiden turvin voidaan hakeutua korkeamman asteen koulutukseen, esimerkiksi ammatilliseen

koulutukseen sekä tieto- ja viestintäteknologian, tekniikan, konerakennuksen ja tieteen koulutusohjelmiin kehittyneissä maissa ja muissa kehittyvissä maissa.

4.c Lisätä vuoteen 2030 mennessä merkittävästi pätevien opettajien tarjontaa kehitysmaissa, erityisesti vähiten kehittyneissä maissa ja pienissä kehittyvissä saarivaltioissa, esimerkiksi kansainvälisen opettajankoulutusta koskevan yhteistyön avulla.

Tavoite 5. Saavuttaa sukupuolten välinen tasa-arvo sekä vahvistaa naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia

5.1 Lopettaa kaikenlainen naysiin ja tyttöihin kohdistuva syrjintä kaikkialla.

5.2 Lopettaa kaikenlainen naysiin ja tyttöihin kohdistuva väkivalta julkisissa ja yksityisissä yhteyksissä, kuten ihmiskauppa ja seksuaalinen tai muu hyväksikäyttö.

5.3 Lopettaa kaikki haitalliset käytännöt, kuten lapsi- ja pakkoavioliitot sekä naisten sukupuolielinten silpominen.

5.4 Tunnustaa palkaton hoito- ja kotityö sekä antaa sille arvo tarjoamalla julkisia palveluja, infrastruktuuri ja sosiaaliturvaan liittyviä käytäntöjä sekä edistämällä jaettua vastuuta kodista ja perheestä kansallisten erityispiirteiden mukaisesti.

5.5 Taata naisille täysivaltainen ja tehokas osallistuminen sekä yhtäläiset johtamismahdollisuudet kaikilla päätöksenteon tasoilla politiikassa, taloudessa ja julkisessa elämässä.

5.6 Taata yhtäläiset mahdollisuudet seksuaali- ja lisääntymisterveyteen sekä lisääntymisoi-keudet kansainvälisen väestö- ja kehityskonferenssin toimintaohjelman ja Pekingin toiminta-ohjelman sekä niiden arviointikonferenssien päätösasiakirjojen mukaisesti sovitulla tavalla.

5.a Toteuttaa uudistuksia, joilla naiset saavat yhtäläiset oikeudet taloudellisiin resursseihin, maan ja muunlaisen omaisuuden omistajuuteen sekä hallintaan, rahoituspalveluihin, perintöön ja luonnonvaroihin kansallisten lakien mukaisesti.

5.b Tehostaa mahdollistavan teknologian, erityisesti tieto- ja viestintäteknologian, käyttöä naisten oikeuksien ja mahdollisuuksien vahvistamiseksi.

5.c Kehittää ja vahvistaa järkeviä käytäntöjä ja täytäntöönpanokelpoista lainsäädäntöä, joilla edistetään sukupuolten tasa-arvoa ja naisen sekä tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia kaikilla tasoilla.

Tavoite 6. Varmistaa veden saanti ja kestävä käyttö sekä sanitaatio kaikille

6.1 Varmistaa vuoteen 2030 mennessä turvallisen ja edullisen juomaveden saatavuus kaikille.

6.2 Taata vuoteen 2030 mennessä riittävä ja yhtäläinen sanitaatio ja hygienia kaikille ja lopettaa avokäymälät kiinnittäen erityistä huomiota naisten ja tyttöjen sekä huono-osaisten tarpeisiin.

6.3 Parantaa vuoteen 2030 mennessä veden laatua vähentämällä saastumista, lopettamalla kaatopaikat ja minimoimalla vaarallisten kemikaalien ja materiaalien päästöt, puolittamalla käsittelemättömän jäteveden määrä ja lisäämällä merkittävästi maailmanlaajuisia kierrätystä ja turvallista uudelleenkäyttöä.

6.4 Lisätä vuoteen 2030 mennessä merkittävästi vedenkäytön tehokkuutta kaikilla sektoreilla, varmistaa kestävä vedenotto ja makean veden riittävyys vesipulan ehkäisemiseksi sekä vähentää merkittävästi vesipulasta kärsivien määrää.

6.5 Toteuttaa vuoteen 2030 mennessä integroitu vesivarojen hallinta kaikilla tasoilla esimerkiksi valtioiden välisellä yhteistyöllä tarpeen mukaan.

6.6 Suojella ja ennallistaa vuoteen 2020 mennessä vesistöihin liittyviä ekosysteemejä, kuten vuoria, metsiä, kosteikkoja, jokia, pohjavesiä ja järviä.

6.a Laajentaa vuoteen 2030 mennessä kansainvälistä yhteistyötä ja valmiuksien kehittämiseen liittyvää tukea kehitysmaille veteen ja sanitaatioon liittyvissä toimenpiteissä ja ohjelmissa, jotka koskevat esimerkiksi veden talteenottoa, suolanpoistoa, vedenkulutuksen tehostamista, jätevesien käsittelyä sekä kierrätys- ja uudelleenkäyttöteknologioita.

6.b Tukea ja vahvistaa paikallisyhteisöjen osallistumista vesistöjen ja sanitaation hallinnan kehittämiseen.

Tavoite 7. Varmistaa edullinen, luotettava, kestävä ja uuden aikainen energia kaikille

7.1 Varmistaa vuoteen 2030 mennessä edulliset, luotettavat ja uuden aikaiset energiapalvelut kaikille.

7.2 Lisätä vuoteen 2030 mennessä uusiutuvan energian osuutta merkittävästi maailmanlaajuisessa energialähteiden yhdistelmässä.

7.3 Tuplata vuoteen 2030 mennessä energiatehokkuuden maailmanlaajuinen parantumisvauhti.

7.a Tehostaa vuoteen 2030 mennessä kansainvälistä yhteistyötä, joka tarjoaa mahdollisuuksia puhtaan energian tutkimukseen ja teknologiaan, uusiutuvan energian käyttö, energiatehokkuus ja edistynyt sekä entistä puhtaampi fossiilisten polttoaineiden käyttöteknologia mukaan lukien, sekä edistää investointeja energiainfrastruktuuriin ja puhtaan energian teknologiaan.

7.b Laajentaa vuoteen 2030 mennessä infrastruktuuria ja uudistaa teknologioita uuden aikaisen ja kestävien energiapalvelujen tarjoamiseksi kaikille kehitysmaissa, erityisesti vähiten kehittyneissä maissa, pienissä kehittyvissä saarivaltioissa ja kehittyvissä sisämaavaltioissa niiden omien tukiohjelmien mukaisesti.

Tavoite 8. Edistää kaikkia koskevaa kestävää talouskasvua, täyttä ja tuottavaa työllisyyttä sekä säällisiä työpaikkoja

8.1 Ylläpitää kaikkia koskevaa talouskasvua kansallisten olosuhteiden mukaisesti ja erityisesti vähintään 7 % BKT:n vuosittaista kasvua vähiten kehittyneissä maissa.

8.2 Saavuttaa korkeampi taloudellisen tuottavuuden taso monipuolistamisen, teknologian uudistamisen ja innovaatioiden avulla, esimerkiksi panostamalla lisäarvoa luoviin ja työvoimavaltaisiin aloihin.

8.3 Edistää kehityslähtöisiä käytäntöjä, jotka tukevat tuottavaa toimintaa, säällisten työpaikkojen luontia, yrittäjyyttä, luovuutta ja innovointia sekä kannustavat mikro- ja pienyritysten sekä keskiuurten yritysten perustamiseen ja kasvattamiseen, esimerkiksi takaamalla rahoituspalvelujen saanti.

8.4 Parantaa vuoteen 2030 saakka asteittain maailmanlaajuista resurssitehokkuutta kulutuksessa ja tuotannossa ja pyrkii erottamaan talouskasvu ja ympäristön pilaantuminen toisistaan kestävästä kulutuksesta ja tuotantoa koskevan kymmenvuotisen ohjelmakehyksen mukaisesti, kehittyneet valtiot eturintamassa.

8.5 Saavuttaa vuoteen 2030 mennessä täysi ja tuottava työllisyys ja säällinen työ kaikille, mukaan lukien nuorille ja vammaisille, sekä sama palkka samanarvoisesta työstä.

8.6 Vähentää vuoteen 2020 mennessä merkittävästi niiden nuorten määrää, jotka eivät käy työssä tai opiskele.

8.7 Ryhtyä välittömiin ja tehokkaisiin toimiin pakkotyön, modernin orjuuden ja ihmiskaupan poistamiseksi, varmistaa lapsityön pahimpien muotojen, kuten lapsisotilaiden värväämisen ja käytön, kieltäminen ja poistaminen sekä lopettaa lapsityö kaikissa muodoissaan vuoteen 2025 mennessä.

8.8 Suojata työelämän oikeuksia ja taata turvallinen työympäristö kaikille työntekijöille, mukaan lukien siirtotyöläisille, erityisesti naisille ja epävarmassa työsuhteessa oleville.

8.9 Laatia ja toimeenpanna vuoteen 2030 mennessä käytäntöjä työpaikkoja luovan ja paikallista kulttuuria sekä tuotteita edistävän kestävä matkailun edistämiseksi.

8.10 Tukea kotimaisten rahoituslaitosten kykyä tarjota pankki-, vakuutus- ja rahoituspalveluja kaikille.

8.a Lisätä kauppaa tukevaa kehitysapua kehitysmailla, erityisesti vähiten kehittyneille maille, esimerkiksi vähiten kehittyneille maille suunnattua kauppaaan liittyvää teknistä apua koskevan laajennetun integroidun toimintakehyksen kautta.

8.b Kehittää ja ottaa vuoteen 2020 mennessä käyttöön maailmanlaajuinen strategia nuorten työllistämiseksi ja panna ILO:n kansainvälinen työllisyys sopimus täytäntöön.

Tavoite 9. Rakentaa kestävä infrastruktuuria sekä edistää kestävä teollisuutta ja innovaatioita

9.1 Kehittää laadukasta, luotettavaa ja kestävä infrastruktuuria, kuten alueellista ja rajat ylittävää infrastruktuuria, taloudellisen kehityksen ja ihmisten hyvinvoinnin tueksi panostamalla sen edulliseen ja yhtäläiseen saantiin kaikille.

9.2 Edistää laajamittaista ja kestävä teollistumista ja nostaa vuoteen 2030 mennessä merkittävästi teollisuuden osuutta työllistäjänä ja bruttokansantuotteessa kansallisten olosuhteiden mukaisesti sekä tuplata sen osuus vähiten kehittyneissä maissa.

9.3 Lisätä pienimuotoisten teollisuus- ja muiden yritysten pääsyä rahoituspalvelujen, kuten edullisten luottojen, piiriin erityisesti kehitysmaissa ja niiden integroitumista arvoketjuihin sekä markkinoille.

9.4 Uudistaa vuoteen 2030 mennessä infrastruktuuria ja jälkiasennusaloja kestävä kehityksen mukaisiksi, tehostaa resurssien käyttöä ja lisätä puhtaiden sekä ympäristöystävällisten teknologioiden ja tuotantoprosessien käyttöönottoa jokaisen maan omien valmiuksien mukaisesti.

9.5 Lisätä tieteellistä tutkimusta, uudistaa teollisuudenalojen teknologisia valmiuksia kaikissa maissa, erityisesti kehitysmaissa, esimerkiksi kannustamalla innovointiin ja lisäämällä merkittävästi tutkimus- ja kehityshenkilöstön määrää miljoonaa ihmistä kohti sekä julkista ja yksityistä rahoitusta tutkimus- ja kehitystoimintaan vuoteen 2030 mennessä.

9.a Mahdollistaa kestävä ja joustava infrastruktuurin kehittäminen kehitysmaissa Afrikan maille, vähiten kehittyneille maille, kehittyville sisämaavaltioille ja pienille kehittyville saarivaltioille tarjottavan tehostetun rahoituksellisen, teknologisen ja teknisen tuen avulla.

9.b Tukea kehitysmaiden omaa teknologista kehitystä, tutkimusta ja innovaatioita esimerkiksi varmistamalla suotuisa toimintaympäristö teollisuuden monipuolistamiseksi ja hyödykkeiden jalostusarvon lisäämiseksi.

9.c Lisätä merkittävästi tieto- ja viestintäteknologian saatavuutta ja pyrkiä tarjoamaan yhtäläinen ja edullinen Internetin käyttömahdollisuus vähiten kehittyneissä maissa vuoteen 2020 mennessä.

Tavoite 10. Vähentää eriarvoisuutta maiden sisällä ja niiden välillä

10.1 Nostaa vuoteen 2030 mennessä väestön köyhimmän 40 %:n tulojen kasvu asteittain korkeammalle tasolle kuin kansallinen keskiarvo ja pitää se siellä.

10.2 Edistää vuoteen 2030 mennessä kaikkien sosiaalista, taloudellista ja poliittista osallistumista ja kannustaa siihen iästä, sukupuolesta, vammaisuudesta, rodusta, etnisyydestä, alkuperästä, uskonnosta tai taloudellisesta tai muusta asemasta riippumatta.

10.3 Taata yhtäläiset mahdollisuudet ja vähentää eriarvoista kohtelua muun muassa poistamalla syrjinnän mahdollistavat lait, politiikat ja käytännöt sekä edistämällä asianmukaista lainsäädäntöä, politiikkoja ja toimenpiteitä.

10.4 Toteuttaa erityisesti finanssipoliittisia, palkkaan ja sosiaaliturvaan liittyviä käytäntöjä ja edistää tasa-arvoa asteittain.

10.5 Parantaa globaalien rahoitusmarkkinoiden ja -instituutioiden sääntelyä ja valvontaa sekä tukea tällaisen sääntelyn käyttöönottoa.

10.6 Turvata kehitysmaiden parempi edustus ja ääni kansainvälisten talous- ja rahoitusinstituutioiden päätöksenteossa entistä tehokkaampien, uskottavampien, vastuullisempien ja legitiimpiempien instituutioiden kehittämiseksi.

10.7 Mahdollistaa ihmisten turvallinen, järjestelmällinen ja vastuullinen siirtolaisuus sekä liikkuvuus esimerkiksi suunnitelmallisten ja hyvin hallintoitujen siirtolaispolitiikkojen avulla.

10.a Ottaa kehitysmaita, erityisesti vähiten kehittyneitä maita, varten käyttöön erityisen ja eriytetyn kohtelun periaate Maailman kauppajärjestön sopimusten mukaisesti.

10.b Kannustaa viralliseen kehitysapuun ja rahansiirtoihin, kuten ulkomaisiin suoriin sijoituksiin valtioille, joissa tarve on suurin, erityisesti vähiten kehittyneille maille, Afrikan maille, pieniin kehittyviin saarivaltioihin ja kehittyviin sisämaavaltioihin niiden kansallisten suunnitelmien ja ohjelmien mukaisesti.

10.c Pienentää vuoteen 2030 mennessä maahanmuuttajien tekemien rahalähetysten käsitteilykuluja alle 3 prosenttiin ja poistaa rahalähetyskanavat, joiden kulut ovat yli 5 prosenttia.

Tavoite 11. Taata turvalliset ja kestävät kaupungit sekä asuinyhdyskunnat

11.1 Taata vuoteen 2030 mennessä kaikille riittävä, turvallinen ja edullinen asunto ja peruspalvelut sekä parantaa slummialueita.

11.2 Taata vuoteen 2030 mennessä kaikille turvallinen, edullinen, luotettava ja kestävä liikennejärjestelmä, parantaa liikenneturvallisuutta erityisesti lisäämällä julkista liikennettä ja kiinnittämällä erityistä huomiota huono-osaisten, naisten, lasten, vammaisten ja ikääntyneiden tarpeisiin.

11.3 Lisätä vuoteen 2030 mennessä laajamittaista ja kestävästä kaupungistumista ja mahdollisuuksia osallistavaan, integroituun ja kestäväan asuinyhdyskuntien suunnitteluun sekä hallintoihin kaikissa maissa.

11.4 Tehostaa hankkeita maailman kulttuuri- ja luontoperinnön suojelemiseksi.

11.5 Vähentää vuoteen 2030 mennessä merkittävästi katastrofien, kuten vesistöjen pilaantumisen, aiheuttamia kuolemantapauksia ja niille altistuvien ihmisten määrää sekä niihin liittyviä suoria taloudellisia tappioita suhteessa maailmanlaajuiseen bruttokansantuotteeseen panostaen erityisesti köyhien ja huono-osaisten suojelemiseen.

11.6 Vähentää vuoteen 2030 mennessä kaupunkien haitallisia ympäristövaikutuksia kiinnittämällä erityistä huomiota esimerkiksi ilmanlaatuun sekä yhdyskunta- ja muiden jätteiden käsittelyyn.

11.7 Taata vuoteen 2030 mennessä yhtäläinen pääsy turvallisiin, osallistaviin, vihreisiin ja julkisiin tiloihin erityisesti naisille ja lapsille, ikääntyneille sekä vammaisille.

11.a Tukea kaupunkialueiden, niiden lähialueiden ja maaseudun välisiä positiivisia taloudellisia, sosiaalisia ja ympäristöön liittyviä yhteyksiä tukemalla kansallisia ja alueellisia kehitysuunnitelmia.

11.b Lisätä vuoteen 2020 mennessä merkittävästi kaupunkien ja asuinyhdyskuntien määrää laatimalla ja toteuttamalla osallistamiseen, resurssitehokkuuteen, ilmastonmuutoksen vaikutusten lievittämiseen ja niihin sopeutumiseen sekä katastrofeista selviytymiseen tähtäviä yhtenäisiä politiikkoja ja suunnitelmia, sekä kehittää ja toteuttaa kokonaisvaltaisia katastrofiriskien hallintatoimia kaikilla tasoilla katastrofiriskien vähentämistä koskevan Sendain toimintakehityksen 2015–2030 puitteissa.

11.c Tukea vähiten kehittyneitä maita kestävien ja joustavien, paikallisista materiaaleista tehtyjen rakennusten pystyttämässä esimerkiksi rahoituksen ja teknisen avun keinoin.

Tavoite 12. Varmistaa kulutus- ja tuotantotapojen kestävyys

12.1 Panna täytäntöön kestävästä kulutuksesta ja tuotantosta koskeva kymmenvuotinen ohjelmakehitys kaikissa maissa kehittyneiden maiden johdolla kehitysmaiden kehitystaso ja valmiudet huomioiden.

12.2 Saavuttaa vuoteen 2030 mennessä luonnonvarojen kestävä ja tehokas käyttö.

12.3 Puolittaa vuoteen 2030 mennessä maailmanlaajuinen ruokajätteen määrä jälleenmyyjä- ja kuluttajatasolla sekä vähentää ruokahävikkiä tuotanto- ja jakeluketjuissa sadonkorjuun jälkeinen hävikki mukaan lukien.

12.4 Varmistaa vuoteen 2020 mennessä ympäristön kannalta kestävä kemikaalien ja jätteiden käsittely niiden koko elinkaaren ajan sovittujen kansainvälisten toimintakehysten mukaisesti ja vähentää merkittävästi niiden vapautumista ilmaan, veteen tai maahan, jotta haitalliset vaikutukset terveyteen ja ympäristöön voidaan minimoida.

12.5 Vähentää vuoteen 2030 mennessä merkittävästi jätteiden syntymistä ennaltaehkäisy-, kierrätyksen ja uudelleenkäytön keinoin.

12.6 Kannustaa erityisesti suuria ja kansainvälisiä yhtiöitä ottamaan käyttöön kestävätkäytännöt ja sisällyttämään kestäväkehitystä koskevat yritys vastuutiedot raportointiinsa.

12.7 Edistää kestäviä julkisia hankintakäytäntöjä kansallisten lakien ja prioriteettien mukaisesti.

12.8 Varmistaa vuoteen 2030 mennessä, että kestävästä kehityksestä ja luontoa suosivista elämäntavoista ollaan tietoisia kaikkialla.

12.a Tukea kehitysmaita tieteellisten ja teknologisten valmiuksiensa vahvistamisessa, jotta ne voivat siirtyä kestävämpiin kulutus- ja tuotantotapoihin.

12.b Kehittää ja ottaa käyttöön työkaluja, joilla voidaan valvoa kestäväkehityksen vaikutusta työpaikkoja luovan ja paikallista kulttuuria ja tuotteita edistävän kestävämatkailun kannalta.

12.c Järkeistää tehottomia ja tuhlailevaan kulutukseen kannustavia fossiilisten polttoaineiden tukia poistamalla markkinoiden vääristymiä paikallisten olosuhteiden mukaisesti, esimerkiksi uudistamalla verotusta ja karsimalla haitallisia tukia niiden ympäristövaikutusten perusteella ottaen kuitenkin huomioon kehitysmaiden erityistarpeet ja tilanne sekä minimoiden niiden kehitykselle mahdollisesti aiheutuvat haitat siten, että köyhien ja toimenpiteille altistuvien yhteisöjen asema voidaan turvata.

Tavoite 13. Toimia kiireellisesti ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia vastaan

13.1 Parantaa kaikkien maiden kykyä sopeutua ilmastoon liittyviin riskitekijöihin ja luonnonkatastrofeihin.

13.2 Integroida ilmastonmuutosta koskevat toimenpiteet kansalliseen politiikkaan, strategiaihin ja suunnitteluun.

13.3 Parantaa ilmastonmuutoksen hidastamiseen, sopeutumiseen, vaikutusten lievittämiseen ja ennakkovaroitukseen liittyvää koulutusta, tietämyksen lisäämistä sekä kansalaisten ja instituutioiden valmiuksia.

13.a Panna täytäntöön YK:n ilmastonmuutosta koskevaan puitesopimukseen osallistuvien kehittyneiden maiden lupaus mobilisoida vuoteen 2020 mennessä vuosittain 100 miljardia dollaria kehitysmaiden ilmastotoimiin ja varmistaa vihreän ilmastorahaston läpinäkyvä täytäntöönpano ja toiminnan aloittaminen pääomittamisen kautta mahdollisimman pian.

13.b Edistää mekanismeja, joilla lisätään tietoisuutta tehokkaasta ilmastonmuutokseen liittyvästä suunnittelusta ja hallinnasta vähiten kehittyneissä maissa ja pienissä kehittyvissä saarivaltiossa, painopisteinä erityisesti naiset, nuoret ja paikalliset sekä marginalisoituneet yhteisöt.

* Ottaen huomioon, että YK:n ilmastonmuutoksen puitesopimus on pääasiallinen kansainvälinen ja hallitusten välinen foorumi ilmastonmuutoksen vastaisista maailmanlaajuisista toimista neuvoteltaessa.

Tavoite 14. Säilyttää meret ja merten tarjoamat luonnonvarat sekä edistää niiden kestäväkäyttöä

14.1 Ehkäistä ja vähentää vuoteen 2025 mennessä merkittävästi merten saastumista erityisesti maalla tapahtuvien toimintojen vaikutuksesta, kuten meriin päätyvien jätteiden ja ravinnekuormituksen kautta.

14.2 Suojella ja hallita vuoteen 2020 mennessä kestävästi merten ja rannikkoalueiden ekosysteemejä merkittävien haittavaikutusten ehkäisemiseksi esimerkiksi vahvistamalla

niiden kestävyys sekä ryhtyä ennallistamistoimiin terveiden ja tuottavien merialueiden turvaamiseksi.

14.3 Minimoida ja torjua merten happamoitumisen vaikutuksia esimerkiksi tehostamalla tiedellistä yhteistyötä kaikilla tasoilla.

14.4 Säännellä kalastusta tehokkaasti vuoteen 2020 mennessä ja lopettaa liikakalastus, laitton, raportoimaton ja sääntelemätön kalastus sekä tuhoiset kalastuskäytänteet ja toteuttaa tiedepohjaisia hallintasuunnitelmia, jotta kalakannat voidaan palauttaa mahdollisimman lyhyessä ajassa vähintään tasolle, joilla voidaan taata suurin mahdollinen kestävä tuotto kalakan-
tojen biologisten ominaisuuksien mukaisesti.

14.5 Suojella vuoteen 2020 mennessä vähintään 10 % rannikko- ja merialueista kansallisten ja kansainvälisten lakien sekä parhaan käytettävissä olevan tutkimustiedon mukaisesti.

14.6 Kieltää vuoteen 2020 mennessä tietyt kalastustukien muodot, jotka edistävät liikakapasiteettia ja -kalastusta, poistaa tuet, jotka edistävät laitonta, raportoimatonta ja sääntelemätöntä kalastusta ja pidättyä uusista vastaavanlaisista tuista ottaen huomioon, että kehitysmaita ja vähiten kehittyneitä maita koskevan asianmukaisen ja tehokkaan erityisen ja eriytetyn kohtelun tulisi olla kiinteä osa Maailman kauppajärjestön kalastusalan tukia koskevia neuvotteluja. *

14.7 Kasvattaa vuoteen 2030 mennessä pienille kehittyville saarivaltioille ja vähiten kehittyneille maille kertyviä taloudellisia hyötyjä kestävästä meriresurssien käytöstä esimerkiksi kalastuksen, vesiviljelyn ja matkailun kestävässä hallinnoinnissa.

14.a Lisätä tutkimustietoa, kehittää tutkimuskapasiteettia ja siirtää meriteknologiaa ottaen huomioon Hallitustenvälisen meriteollisuuden komission meriteknologian siirtämistä koskevat ehdot ja ohjeet, jotta merten tilaa voidaan parantaa ja merten biologisen monimuotoisuuden positiivista vaikutusta kehitysmaiden, erityisesti pienten kehittyvien saarivaltioiden ja vähiten kehittyneiden maiden, kehitykseen voidaan lisätä.

14.b Tarjota pienimuotoisen kalastuksen harjoittajille mahdollisuus käyttää merten tarjoamia luonnonvaroja ja pääsy merimarkkinoille.

14.c Tehostaa merten ja niiden tarjoamien luonnonvarojen suojelua ja kestävästä käyttöä paneamalla täytäntöön YK:n merioikeusyleissopimuksessa kuvattu kansainvälinen lainsäädäntö, joka tarjoaa oikeudellisen kehyksen merten ja niiden tarjoamien luonnonvarojen suojelulle ja kestävästä käytölle, kuten "The future we want" -loppuasiakirjan 158 kappaleessa palautetaan mieliin.

* Ottaen huomioon Maailman kauppajärjestelyn meneillään olevat neuvottelut, Dohan kehitys-ohjelma ja Hongkongin ministerikokouksen mandaatti.

Tavoite 15. Suojella maaekosysteemejä, palauttaa niitä ennalleen ja edistää niiden kestävästä käyttöä; edistää metsien kestävästä käyttöä; taistella aavikoitumista vastaan; pysäyttää maaperän köyhtymisen ja luonnon monimuotoisuuden häviäminen

15.1 Suojella ja palauttaa vuoteen 2020 mennessä ennalleen maanpäällisiä ja sisämaassa sijaitsevia makean veden ekosysteemejä ja niiden tarjoamia palveluja, erityisesti metsiä, koskeikkoja, vuoria ja kuivan maan alueita, sekä turvata niiden kestävä käyttö kansainvälisiin sopimuksiin sisältyvien velvoitteiden mukaisesti.

15.2 Edistää vuoteen 2020 mennessä kaiken tyyppisten metsien kestävien hoitomenetelmien käyttöönottoa, pysäyttää metsäkato, ennallistaa turmeltuneita metsäalueita ja lisätä maailmanlaajuisista metsitystä merkittävästi.

15.3 Taistella vuoteen 2030 mennessä aavikoitumista vastaan, ennallistaa pilaantunut maaperä esimerkiksi aavikoitumiselle, kuivuudelle ja tulville altistuneilla alueilla ja pyrkiä saavuttamaan nollataso maaperän pilaantumisessa.

15.4 Varmistaa vuoteen 2030 mennessä vuoriekosysteemien ja niiden biologisen monimuotoisuuden suojeleminen, jotta voidaan tukea niiden kykyä tarjota kestävän kehityksen kannalta olennaisia hyötyjä.

15.5 Ryhtyä kiireellisiin ja merkittäviin toimenpiteisiin luontaisten elinympäristöjen turmeltumisen vähentämiseksi, luonnon monimuotoisuuden katoamisen pysäyttämiseksi ja uhanalaisten lajien suojelemiseksi sekä niiden sukupuuttoon kuoleminen estämiseksi vuoteen 2020 mennessä.

15.6 Edistää geeniresurssien hyödyntämisestä saatavien hyötyjen oikeudenmukaista ja tasa-vertaista jakautumista sekä edistää tällaisten resurssien asianmukaisia käyttömahdollisuuksia kansainvälisesti sovitulla tavoilla.

15.7 Ryhtyä kiireellisiin toimenpiteisiin suojeltujen kasvien ja eläinten salametsästyksen ja -kaupan pysäyttämiseksi sekä puuttua laittomien villieläinperäisten tuotteiden kysyntään ja tarjontaan.

15.8 Ottaa vuoteen 2020 mennessä käyttöön menetelmiä, joilla voidaan estää ja merkittävästi vähentää haitallisten vierasperäisten lajien vaikutuksia maa- ja vesiekosysteemeihin sekä pitää ensisijaisten lajien määrä kurissa tai karsia niitä.

15.9 Integroida vuoteen 2020 mennessä ekosysteemiin ja luonnon monimuotoisuuden liittyvät arvot kansalliseen ja paikalliseen suunnitteluun, kehitysprosesseihin ja köyhyyden vähentämisstrategioihin sekä -toimenpiteisiin.

15.a Mobilisoida ja merkittävästi lisätä rahoitusta kaikista lähteistä luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojelemaan sekä kestäväan käyttöön.

15.b Mobilisoida merkittävästi resursseja kaikista lähteistä ja kaikilla tasoilla kestäväan metsänhoidon rahoittamiseen sekä tarjota riittäviä kannustimia kehitysmaille tällaisen metsänhoidon sekä suojele- ja metsitystoimien edistämiseksi.

15.c Lisätä maailmanlaajuisia tukea suojeltujen lajien salametsästyksen ja -kaupan vastaiseen taisteluun esimerkiksi parantamalla paikallisten yhteisöjen valmiuksia hankkia elantonsa kestäväillä tavoilla.

Tavoite 16. Edistää rauhanomaisia yhteiskuntia ja taata kaikille pääsy oikeuspalveluiden pariin; rakentaa tehokkaita ja vastuullisia instituutioita kaikilla tasoilla

16.1 Vähentää merkittävästi kaikkia väkivallan muotoja ja niihin liittyviä kuolemantapauksia kaikkialla.

16.2 Lopettaa kaikki lapsiin kohdistuva pahoinpitely, hyväksikäyttö, ihmiskauppa ja kaikki väkivallan muodot sekä lasten kiduttaminen.

16.3 Edistää oikeusturvaa kansallisilla ja kansainvälisillä tasoilla sekä varmistaa kaikille yhtäläinen pääsy oikeuspalveluiden piiriin.

16.4 Vähentää vuoteen 2030 mennessä merkittävästi rahan sekä aseiden laittomia siirtoja, tehostaa varastetun omaisuuden palauttamista ja taistella kaikkea järjestäytyneen rikollisuuden muotoja vastaan.

16.5 Vähentää merkittävästi korruptiota ja lahjontaa kaikissa muodoissaan.

16.6 Kehittää tehokkaita, vastuullisia ja läpinäkyviä instituutioita kaikilla tasoilla.

16.7 Varmistaa joustava, kaikkia koskeva, osallistava ja edustava päätöksenteko kaikilla tasoilla.

16.8 Laajentaa ja vahvistaa kehitysmaiden osallistumista maailmanlaajuisiin hallinnointijärjestelmiin.

16.9 Taata vuoteen 2030 mennessä kaikille laillinen henkilöllisyys, kuten rekisteröinti syntyessä.

16.10 Taata julkinen tietojen saanti ja turvata perusvapaudet kansallisen lainsäädännön ja kansainvälisten sopimusten mukaisesti.

16.a Vahvistaa tärkeimpiä kansallisia instituutioita esimerkiksi kansainvälisen yhteistyön avulla, jotta väkivallan ehkäisemiseen ja terrorismin sekä rikollisuuden torjumiseen tarvittavia valmiuksia voidaan kehittää kaikilla tasoilla, erityisesti kehitysmaissa.

16.b Edistää ja panna täytäntöön syrjinnän vastaisia lakeja ja kestävän kehityksen käytäntöjä.

Tavoite 17. Tukea vahvemmin kestävän kehityksen toimeenpanoa ja globaalia kumppanuutta

Rahoitus

17.1 Vahvistaa kotimaisten resurssien mobilisointia esimerkiksi kehitysmailla kohdistettavan kansainvälisen tuen kautta, jotta ne voivat kehittää valmiuksiaan verojen ja muiden tuottojen keräämiseen.

17.2 Kannustaa kehittyneitä maita toteuttamaan täysimääräisesti sitoutumisensa viralliseen kehitysapuun, esimerkiksi monien kehittyneiden maiden sitoutuminen tavoitteeseen siitä, että 0,7 prosentin osuus BKT:stä käytetään viralliseen kehitysapuun (ODA/GNI) kehitysmailla ja 0,15–0,2 prosenttia viralliseen kehitysapuun (ODA/GNI) vähiten kehittyneille maille.

17.3 Mobilisoida lisää rahoitusresursseja kehitysmaihin useista lähteistä.

17.4 Auttaa kehitysmaita saavuttamaan pitkän aikavälin velanhoidokyky koordinoituilla käytännöillä, joiden tavoitteena on edistää velkarahoitusta, velkahelpotuksia ja velkojen uudelleenjärjestelyä tarpeen mukaan sekä puuttua erittäin velkaantuneiden köyhien maiden ulkoiseen velkaan velkakierrerriskin pienentämiseksi.

17.5 Ottaa vähiten kehittyneitä maita varten käyttöön investointien edistämiseen tähtäviä ohjelmia.

Teknologia

17.6 Tehostaa pohjois-etelä- ja etelä-etelä-akselilla tapahtuvaa sekä kolmenvälistä alueellista ja kansainvälistä tieteeseen, teknologiaan ja innovaatioihin liittyvää yhteistyötä ja valmiuksia sekä kehittää tietojen jakamista keskinäisesti sovituihin ehdoin, esimerkiksi parantamalla nykyisten mekanismien keskinäistä koordinoitua erityisesti YK:n tasolla sekä maailmanlaajuisen teknologiansiirtoa helpottavan mekanismin avulla.

17.7 Edistää ympäristöystävällisten teknologioiden kehittämistä, siirtoa ja levittämistä kehitysmaihin suotuisin ehdoin, myös ilman täyttä vastiketta ja etuoikeutetusti, jos näin keskinäisesti sovitaan.

17.8 Ottaa täysimääräisesti käyttöön teknologiapankki sekä tutkimus-, teknologia- ja innovaatiovalmiuksia kehittävä mekanismi vähiten kehittyneille maille vuoteen 2017 mennessä ja lisätä mahdollistavan teknologian, erityisesti tieto- ja viestintäteknologian, käyttöä.

Valmiuksien kehittäminen

17.9 Tarjota kehitysmailla vahvistettua kansainvälistä apua tehokkaaseen ja kohdistettuun valmiuksien kehittämiseen, jotta kansallisia suunnitelmia kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanemiseksi voidaan tukea esimerkiksi pohjois-etelä- ja etelä-etelä-akselilla tapahtuvan sekä kolmenvälisen yhteistyön kautta.

Kauppa

17.10 Edistää yleismaailmallista, sääntöihin perustuvaa, avointa, syrjimätöntä ja yhdenvertaista monenvälistä Maailman kauppajärjestön alaisuudessa toimivaa kauppaa muun muassa viemällä päätökseen Dohan kehitysohjelman alaiset neuvottelut.

17.11 Lisätä merkittävästi kehitysmaiden vientiä siten, että erityisesti vähiten kehittyneiden maiden osuus maailmanlaajuisesta viennistä voidaan kaksinkertaistaa vuoteen 2020 mennessä.

17.12 Taata vähiten kehittyneille maille viipymättä tulliton ja kiintiötön, pysyvä pääsy markkinoille Maailman kauppajärjestön päätösten mukaisesti esimerkiksi varmistamalla, että vähiten kehittyneistä maista tapahtuvaa tuontia koskevat etuuskohteluun oikeuttavat alkuperäsäännöt ovat läpinäkyviä ja yksinkertaisia sekä markkinoille pääsyä edistäviä.

Järjestelmän ongelmat

Poliittinen ja institutionaalinen yhtenäisyys

17.13 Parantaa maailmanlaajuista makrotalouden vakautta muun muassa poliittisen koordinaation ja johdonmukaisuuden avulla.

17.14 Parantaa kestävästä kehitystä koskevan politiikan johdonmukaisuutta.

17.15 Kunnioittaa kunkin maan poliittista liikkumisvaraa ja johtoa köyhyyden poistamiseen ja kestäväan kehitykseen tähtäävän politiikan laatimisessa ja toteuttamisessa.

Useiden sidosryhmien kumppanuudet

17.16 Tehostaa kestäväan kehityksen globaalia kumppanuutta ja täydentää sitä useiden sidosryhmien kumppanuuksilla, jotka jalkauttavat ja jakavat tietoja, asiantuntemusta, teknologiaa ja rahoitusresursseja kestäväan kehityksen tavoitteiden tueksi kaikissa maissa, erityisesti kehitysmaissa.

17.17 Kannustaa ja edistää tehokkaita julkisia, julkisen ja yksityisen sektorin sekä kansalaisyhteiskunnan välisiä kumppanuuksia niiden oman asiantuntemuksen ja resursointistrategioiden pohjalta.

Tiedot, valvonta ja vastuut

17.18 Tehostaa vuoteen 2020 mennessä tukea kehitysmaiden, mukaan lukien vähiten kehittyneiden maiden ja pienten kehittyvien saarivaltioiden, valmiuksien kehittämiseksi siten, että laadukkaiden, ajantasaisten ja luotettavien, tulotason, sukupuolen, iän, rodun, etnisyyden, maahanmuuttaja-aseman, vammaisuuden, maantieteellisen sijainnin ja muiden kansallisissa konteksteissa merkittävien ominaisuuksien perusteella eriytettyjen tietojen saatavuutta voidaan merkittävästi parantaa.

17.19 Kehittää vuoteen 2030 mennessä kestäväan kehityksen etenemistä koskevia mittareita bruttokansantuotteen täydennykseksi nykyisten hankkeiden pohjalta sekä tukea tilastointivalmiuksien kehittämistä kehitysmaissa.

Liite 2. Raporteissa tunnistettujen kestäväen kehityksen tavoitteiden tunnistusmäärät raportointivuosina 2021, 2022 ja 2023

Kestäväen kehityksen tavoite	Tunnistusmäärä 2021	Prosentuaalinen osuus 2021	Tunnistusmäärä 2022	Prosentuaalinen osuus 2022	Tunnistusmäärä 2023	Prosentuaalinen osuus 2023	Muutos prosenttiyksikköinä 2022–2023	Muutos prosenttiyksikköinä 2021–2023
SDG 1	1	0,53 %	4	1,65 %	3	1,28 %	-0,37 %	0,76 %
SDG 2	2	1,05 %	3	1,24 %	3	1,28 %	0,04 %	0,23 %
SDG 3	15	7,89 %	19	7,85 %	17	7,26 %	-0,59 %	-0,63 %
SDG 4	9	4,74 %	9	3,72 %	9	3,85 %	0,13 %	-0,89 %
SDG 5	15	7,89 %	18	7,44 %	17	7,26 %	-0,17 %	-0,63 %
SDG 6	3	1,58 %	5	2,07 %	5	2,14 %	0,07 %	0,56 %
SDG 7	5	2,63 %	5	2,07 %	5	2,14 %	0,07 %	-0,49 %
SDG 8	17	8,95 %	25	10,33 %	26	11,11 %	0,78 %	2,16 %
SDG 9	16	8,42 %	17	7,02 %	17	7,26 %	0,24 %	-1,16 %
SDG 10	13	6,84 %	15	6,20 %	15	6,41 %	0,21 %	-0,43 %
SDG 11	10	5,26 %	11	4,55 %	11	4,70 %	0,16 %	-0,56 %
SDG 12	26	13,68 %	30	12,40 %	26	11,11 %	-1,29 %	-2,57 %
SDG 13	21	11,05 %	29	11,98 %	29	12,39 %	0,41 %	1,34 %
SDG 14	2	1,05 %	5	2,07 %	5	2,14 %	0,07 %	1,08 %
SDG 15	3	1,58 %	6	2,48 %	7	2,99 %	0,51 %	1,41 %
SDG 16	22	11,58 %	27	11,16 %	24	10,26 %	-0,90 %	-1,32 %
SDG 17	10	5,26 %	14	5,79 %	15	6,41 %	0,63 %	1,15 %
Yhteensä	190	100 %	242	100 %	234	100 %		

Lähdeluettelo

Euroopan unioni (2023). Sustainable development in the European Union – monitoring report progress towards the SDGs in an EU context, 2023 edition. Luxembourg: Publications Office of the European Union. doi:10.2785/403194

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kirjanpitolain ja tilintarkastuslain muuttamisesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi 20/2023.

Kestävyyspaneeli (2024). Suomesta kestävyysmurroksen onnistuja: Rajana luonto, voimana ihmiset. Kestävyyspaneelin politiikkasuositus 1/2024.

Lafortune, G., Fuller, G. Kloeke-Lesch, A., Koundouri, P. & Riccaboni, A. (2024). European Elections, Europe's Future and the SDGs: Europe Sustainable Development Report 2023/24. Paris: SDSN and SDSN Europe, Dublin: Dublin University Press. doi:10.25546/104407

Sachs, J.D., Lafortune, G., Fuller, G. (2024). The SDGs and the UN Summit of the Future. Sustainable Development Report 2024. Paris: SDSN, Dublin: Dublin University Press. doi:10.25546/108572.

Valtioneuvoston kanslia (2022). Kestävän kehityksen toimikunnan strategia 2022–2030: Luonnon kantokyvyn turvaava, hyvinvoiva ja globaalisti vastuullinen Suomi. Valtioneuvoston kanslian julkaisuja 2022:6.

Valtioneuvoston kanslia (2024). Kestävyyssarvioinnin toimintamalli: keskustelualoite. Valtioneuvoston kanslian julkaisuja 2024:8.

Ympäristöministeriö (2024). Ilmastovuosikertomus. Ympäristöministeriön julkaisuja 2024:25.

VALTIOKONTTORIN JULKAISUJA | KESTÄVÄ KEHITYS, VASTUULLISUUS 9/2024

Yhteistyötä kestäväen tulevaisuuden rakentamiseksi

Yhteenvedo ja näkökulmia valtionhallinnon vastuullisuusraporteista vuodelta 2023

Valtiokonttori

Julkaisija: Valtiokonttori

ISSN/ISBN: [Asiakirjan numero]

Sörnäisten rantatie 13, Helsinki | PL 14, 00054 VALTIOKONTTORI

Puh. 0295 50 2000, Faksi 0295 50 3333, www.valtiokonttori.fi